7th International conference Architecture and Urbanism

7. mezinárodní konference Architektura a urbanismus

Contemporary research

Současný výzkum

7—8 / 12 / 2017

FACULTY
OF ARCHITECTURE
CTU IN PRAGUE

Edited by: Kateřina Čechová

7th international conference “Architecture and Urbanism: Contemporary research”
took place at the Faculty of Architecture, Czech Technical University in Prague on December 7th – 8th, 2017.
The event focused on the doctoral students of architecture, urbanism and related fields
from the region of Central Europe. All conference papers have been reviewed.
The conference and proceedings' publication was supported by the CTU grant SVK 38/17/F5.

7. mezinárodní konference „Architektura a urbanismus: současný výzkum“
se uskutečnila na Fakultě architektury ČVUT v Praze ve dnech 7. a 8. prosince 2017.
Konference byla zaměřena na studenty doktorských studijních programů z regionu střední Evropy,
kteří se zabývají architekturou, urbanismem či příbuznými obory.
Všechny konferenční příspěvky byly recenzovány. Pořádání konference a vydání sborníku bylo podpořeno
grantem ze studentské grantové soutěže ČVUT SVK 38/17/F5.

Fulltexts with full-color illustrations / Plné texty příspěvků včetně barevných ilustrací:
<http://kolokvium.fa.cvut.cz/konference-2017>

Editor / Editorka
Kateřina Čechová, MSc. Arch.

Scientific committee – reviewers / Vědecký výbor – recenzenti
doc. Ing. arch. Irena Fialová (FA ČVUT Praha) / předsedkyně
prof. Ing. arch. Matúš Dulla, DrSc. (FA ČVUT Praha)
prof. Dr. Ing. arch. Henrieta Moravčíková (FA STU Bratislava)
doc. Ing. arch. Lubica Vítková, PhD. (FA STU Bratislava)
doc. Ing. arch. Jiří Palacký, Ph.D. (FA VUT Brno)
prof. PhDr. Petr Kratochvíl, CSc. (FUA TU Liberec)

Organization committee / Organizační výbor
Ing. arch. et Mgr. Klára Brůhová, Ph.D. / koordinace projektu
Kateřina Čechová, MSc. Arch. / koordinace projektu, příprava sborníku a propagace
Ing. arch. Vít Rýpar / příprava konference, příprava sborníku
Mgr. Veronika Vicherková / příprava doprovodného programu
Ing. arch. Marek Růžička / správa webu

Language proofreading / Jazykové korektury
PhDr. Markéta Teuchnerová (CZ), Mgr. Jana Palečková (SK)

ISBN 978-80-01-06318-7

ČVUT
FA

Úvodní slovo předsedkyně vědeckého výboru

název příspěvku

doc. Ing. arch. Irena Fialová
autor
proděkanka pro vědu, výzkum a uměleckou činnost
Fakulta architektury, ČVUT, Praha, Česko

Fakulta architektury ČVUT již potřetí hostí mladé výzkumníky v rámci cyklické mezinárodní studentské vědecké konference, kterou spolupořádá se školami architektury v Brně a Bratislavě. Konference je tématicky zaměřena na obecnou problematiku „Současného výzkumu v oborech Architektura a Urbanismus". Konference navazuje na předchozí konference, které proběhly v Praze v letech 2011 a 2014, v Bratislavě v letech 2012 a 2015, a v Brně v letech 2013 a 2016 a je rozdělena do čtyř bloků: Vize, projekty a realita, Historie, proměna a přeměna, Materiály, technologie a procesy a Nové otázky 21. století. Témata byla vybrána tak, aby postihla co největší šíři současného architektonického a urbanistického výzkumu. Pokud jsme si však před čtyřmi lety chtěli objasnit, jak probíhá výzkum současné architektury, jak probíhá proces předávání architektonických znalostí, jaký je vztah výzkumu, probíhajícího v akademickém prostředí a výzkumu, probíhajícího v praxi, tentokrát se ptáme mnohem přímočařeji: Jaký je současný výzkum v oborech Architektura a urbanismus?

Digitalizace společnosti totiž postupuje tak rychlým tempem, že se v průběhu čtyř let od poslední konference objevila úplně nova témata výzkumu, proměnil se úhel pohledu na starší témata, i se znovuvynořila některá témata, která se poprvé objevila už v 60. letech 20. století. Otázka, co všechno je tématem architektonického výzkumu je tedy na místě. Ve sborníku najdete texty, zabývající se úplně novými tématy: generovanými strukturami, velkými daty, dočasným využitím, teorií shared space, spolu s texty, které znovu oživují starší témata: územněplánovací proměnu, feministický úhel pohledu, dopad architektury na určité skupiny obyvatelstva a spolu s texty, zabývajícími se tradičními tématy architektonického výzkumu: anglickými zahradami, funkčním stíněním nebo obrazem historického jádra.

Pokud jsem před čtyřmi lety objasňovala neradostnou situaci postupného poklesu financování architektonického a urbanistického výzkumu v důsledku bibliometrizace výstupů výzkumu za situace, kdy v Čechách dosud neexistuje jediný impaktovaný architektonický časopis, lze konstatovat, že se nacházíme na prahu přechodu hodnocení výsledků výzkumu podle nové Metodiky 17+. Tato používá daší dva nástroje hodnocení: vzdálené recenze a návštěvu hodnotitelů na místě. Dosud se však nepodařilo ve Frascati Manuálu OECD vyřešit roztříštění oboru architektura a urbanismus (včetně územního plánování, krajinářské architektury, historie architektury, architektonického navrhování, urbanistického navrhování…) do 5 hodnotících panelů ve 3 oborových skupinách: Technických vědách, Sociálních vědách a Humanitních vědách. Pevně však věříme, že výzkum v našich oborech, vytvářejících a zodpovědných za veškeré lidské vystavěné prostředí, nebude tímto roztříštěním nadále podfinancován.

Velmi potěšitelný byl nárůst celkového počtu konferenčních přihlášek z 6 evropských zemí a 13 vysokoškolských institucí, od Kasselu, přes Výmar, Mnichov, Lublaň, Vídeň a Rivne, až po tradiční účastníky konference – Prahu, Brno a Bratislavu. Publikované příspěvky byly recenzovány členy vědeckého výboru konference a představeny v rámci prezentací na konferenci Architektura a urbanismus: Současný výzkum ve dnech 7. – 8. 12. 2017 na Fakultě architektury ČVUT v Praze. Recenzní řízení neoddělilo tentokrát pouze nejkvalitnější příspěvky od méně kvalitních, ale na základě bodového pořadí recenzentů je navíc zredukovalo na kapacitně omezených 18 příspěvků, které představujeme ve sborníku. Všechny publikované příspěvky jsou navíc přístupné ve fulltextu a v plnobarevné verzi na webové stránce konference <http://kolokvium.fa.cvut.cz/konference-2017>.

The Iconic Movement Definition

TITLE OF PAPER / NÁZEV PŘÍSPĚVKU

Unique architecture influence on the development of the megalopolis context. Case studies of German and Russian unique architecture

THEME OF DISSERTATION / TÉMA DOKTORSKÉ PRÁCE

Tatiana Reshetnikova, M.A., Diploma in Design

AUTHOR / AUTOR

reshettarch@gmail.com

CONTACT / KONTAKT

Architecture and Urbanism, Bauhaus-Universität Weimar, Weimar, Germany

INSTITUTION / ŠKOLA

Prof. Dr. Frank Eckardt

TUTOR / ŠKOLITEL

Since building became a representation of religion, power, culture, or technology, a phenomenon of iconic architecture started. How could these buildings be defined? When did the movement begin? What main features could be named? Each historical stage formed icons: whether ancient times religious or today commercial. For the first post-modernism iconic building, designed by Le Corbusier in the 1950s, the chapel of Notre Dame du Haut in Ronchamp (France) is admitted. The later iconic building, which started a trend of contemporary iconicity in architecture, is the Guggenheim Bilbao Museum, opened in 1997, and created by architect-celebrity Frank O. Gehry. According to researches, the iconic building trend illustrated a strategy of a planned attraction by the implement of an impressive and symbolic form, being designed by a famous architect.

ABSTRACT / ABSTRAKT

iconic architecture | Guggenheim Bilbao Museum | Ronchamp Notre-Dame-du-Haut

KEY WORDS / KLÍČOVÁ SLOVA

fig. 1

fig. 2

fig. 3

fig. 4

fig. 5

Introduction

An intended uniqueness characterizes the iconic architecture movement that started in the late 1990s. The recent trend of the iconic building is only one form of the contemporary architecture. It stands apart, being, as Jencks states: *"the most visible shift in … the "new paradigm" in architecture, but … not necessarily the most profound"* [Jencks, 2005, p. 196]. Oriented mostly on visual effect and raising interest, iconic building illustrates literal meanings of an "icon", but being like all built foremost an urban object, it brings to bear on milieu. How the iconic architecture can be defined? When the movement has started?

The iconic architecture, as well as contemporary architecture in general, is still in the phase of definition. The trend attracts many authors; several studied here are the mentioned before Charles Jencks, and writers on architecture Aaron Betsky, and Witold Rybczynski.

The "iconic architecture" term

By term "iconic" is meant an evocative signifier in a form of a flat shape or image, an easy perceptible icon, or a plain silhouette: "explicit sign and implicit symbol" [Jencks, cited in Rybczynski, 2010, p. 132]. According to Merriam-Webster dictionary [2017], "icon" and "iconic" definitions are the following:

Icon (Latin, from Greek *eikōn*) – a usually pictorial representation: image; an object of uncritical devotion: idol; emblem, symbol; a sign … whose form suggests its meaning.

Iconic – widely known and acknowledged especially for distinctive excellence; "so admired that it could be the subject of an icon."

Relating to architecture, iconic is an outstanding symbolic form, which demonstrates its meaning (program), is famous, and easily identified, due to distinguishing design and well execution.

Aaron Betsky, in the book *Icons, magnets of meaning*, speculates on the origin of the "icon", as a religious image formed by tradition, and transformed today into a recognizable symbol of the consumer society. According to Betsky, anything can become iconic and of a *"tremendous importance"* [Betsky, 1997, p. 22]. Icon is "an object of art, use, and mystery all at the same time" [p. 23]. Charles Jencks, in the book *The Iconic Building: The Power of Enigma*, concludes: "all the hallmarks of the iconic building – the reduction to a striking image, a prime site, and a riot of visual connotations" [Jencks, 2005, p. 185]. Witold Rybczynski, in *Makeshift Metropolis: Ideas about Cities*, defines the iconic edifice as a *"showcase"*, *"signature"*, *"emblematic"*, and *"striking buildings designed by architectural stars"* [Rybczynski, 2010, p. 132].

Summarizing, iconic architecture is a contemporary architecture, designed by architect-celebrity, characterized by an impressive and symbolic architectonics, and winning fame and popularity.

The first iconic building of the modernity

Architecture represents its time. Capitalism, globalization, consumerism and post-modernism are a spirit of the late 20th and early 21st centuries, and thus of the contemporary iconic trend. The iconic architecture serves as an advertisement or a corporate brand, being dependent on consumption, on commercial, business, and political orders.

Aaron Betsky, focused on the "icon" understanding as a symbol of our age, cites economist Robert Reich that our society is *"operators of symbolic logic"* [Reich, cited in Betsky, 1997, p. 25] who codes the knowledge in some icons. Betsky maintains the first icons are *"magical, at a later date as political, these days – they are the end products of a complicated process of making, distributing, and selling things"* [p. 26]. The earliest iconic architecture is monumental religious or political edifices. The icons of modernism are perfect rational forms, representing the economic system and industrialization [p. 37]. A contemporary icon, based on the latest technology, is forced to be a commodity and fashion, to attract interest, to produce the profit, to be seductive, successful, and popular. In reference to architecture, Betsky mentions as iconic the postmodern Luxor Hotel in Las Vegas, opened in 1993, representing a pyramid in famous Egyptian city Luxor [p. 14]. The hotel name and design exploits the icon of the past great culture, attracts visitors by an illusion of an unforgettable experience and wonder.

Witold Rybczynski calls the chapel of Notre-Dame-du-Haut, built in 1955, in Ronchamp by Le Corbusier as a turning point in architecture – the modernism postulates have been broken and a new monumental one has been conceived: *"After Ronchamp modern architecture was never quite the same"* [Rybczynski, 2002]. It is especially noteworthy that the Ronchamp chapel is the first iconic building of post-modernism. Earlier, for instance the 19th century, grandiose public, administrative and transportation buildings, as well as epic structures for the world fairs, are constructed as impressive icons of their age. A historian Barry Bergdoll describes the early 20th century as a *"cult of the monument"* in Europe, caused by *"the rise of nationalist ideologies"*, and *"the growing power of commercial interests"* [Bergdoll, cited in Rybczynski, 2010, p. 132]. Meanwhile, the USA masterfully uses the monumentality and grandness in commercial, corporate buildings, playing the role of *"the burgeoning art of advertising"* [Rybczynski, 2010, p. 133]. The iconic architecture serves the time needs, whether national, public, or private order: a *"prosperity, civic ambition, confidence in the future, and a sense that one's own epoch is unique and needs its own form of special expression"* [p. 133]. For the contemporary state of things, a half of century after the opening of Ronchamp, an outstanding building has become a public attraction: Frank Gehry's Museum in Bilbao is world-wide known and gaining millions of visitors and dollars. This special type of architecture (and architect?) has become desirable and popular, when, in the wake of Bilbao, cities and developers are interested to follow and repeat the success.

Charles Jenks also maintains that iconic in architecture has a long history: from the pyramids as *"the first architectural icons … places of veneration"*, the 19th century cathedrals and city halls, or the first modernism icons of austerity [Jencks, 2005, p. 22]. Contemporary market employs expressive architectonics in corporate headquarters, and stores when *"the building is the logo"* [Jencks, 2005, p. 44]. Rich cities' "flagship syndrome" – from Tokyo to New York, results in inharmonious gigantism, when streets become a *"megalomaniac repetition"* of different striking buildings [p. 45].

In the interviews with architects in *The Iconic Building: The Power of Enigma*, Jencks discusses the beginning of the new architectural trend of *"Iconic landmark building, which challenges the traditional architectural monument"* [p. 7]. The starting point maybe any of five internationally famous buildings: *Guggenheim Bilbao Museoa*, *AT&T Building (Sony Building)*, *Sydney Opera House*, the *TWA Flight Center* and, mentioned already, the *chapel of Notre Dame du Haut* (a commune of Ronchamp). Each of the edifices may become a beacon of a new course of architecture – buildings different to anything built before, revolutionary for their time |fig.1–5|. Jencks deduces that Frank Gehry's Guggenheim Museum in Bilbao, opened in 1997, has started the contemporary movement of the iconic architecture: groundbreaking architecture that is worth seeing: *"The new global landmark can be a jumped-up museum that proclaims itself … as a new cathedral of the age"* [p. 8]. The Guggenheim Museum in Bilbao has become a reproduced icon – as a strategy for the desired effect. Famous and successful experience of building a striking architecture, created by architect-celebrity, pushes a trend, implemented in many cities in order to achieve the so called Bilbao Effect.

Conclusion

Summing up, the trend of the iconic building is a recent one, started in the late 1990s, and in a phase of development. Relying on published studies on this topic, the iconic architecture is defined as a contemporary architecture, winning fame and popularity, featured by an impressive and symbolic form, and being designed by a prominent architect. Each historical stage produces icons: whether ancient times religious or today commercial. Le Corbusier's chapel of Notre Dame du Haut in Ronchamp, designed in the 1950s, is admitted as the first

|fig. 1–5|

Starting point – iconic buildings
(Source: (1) Guggenheim Bilbao Museoa, <http://images.guggenheim-bilbao.es/src/uploads/2012/05/012.jpg> [Accessed 04 March, 2014]; (2) Sony Building New York, <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d5/Sony_Building_by_David_Shankbone_crop.jpg> [Accessed 04 March, 2014]; (3) AAP, 2013. Sydney Opera House, <http://www.abc.net.au/news/image/4123496-3x2-940x627.jpg> [Accessed 04 March, 2014]; (4) TWA Terminal, <http://ad009cdnb.archdaily.net/wp-content/uploads/2010/07/1278041174-nycarchitecture3.jpg> [Accessed 04 March, 2014]; (5) Chapelle Notre-Dame du Haut, Ronchamp, <http://www.collinenotredameduhaut.com/discover/a_unique_place.1579.html> [Accessed 04 March, 2014])

post-modernism iconic building. The later iconic edifice, which has started a trend of contemporary iconicity in architecture, is the Guggenheim Bilbao Museum, opened in 1997, and created by famous Frank Gehry. The iconic movement means an assured implementation of a strategy to build a striking, signature architecture to reproduce the Bilbao Effect – a desired success, advantage, interest, and development.

List of references

Betsky, A. and San Francisco Museum of Modern Art eds., 1997. *Icons: magnets of meaning*. San Francisco: San Francisco Museum of Modern Art: Chronicle Books.

Jencks, C. ed., 2002. *The new paradigm in architecture: the language of post-modernism*. New Haven: Yale Univ. Press.

Jencks, C., 2005. *The iconic building: The power of enigma*. London: Frances Lincoln.

Rybczynski, W., 2002. The Bilbao Effect: Public competitions for architectural commissions don't necessarily produce the best buildings. *The Atlantic Monthly*, 290(2). Available at: <http://www.theatlantic.com/magazine/archive/2002/09/the-bilbao-effect/302582/> [Accessed 29 September 2017].

Rybczynski, W., 2010. *Makeshift metropolis: Ideas about cities*. 1st Scribner hardcover ed. New York: Scribner.

Commons, Commoning and Urban Commons

TITLE OF PAPER / NÁZEV PŘÍSPĚVKU

Urban commons in large housing estates: The role of community in the transformation of public spaces

THEME OF DISSERTATION / TÉMA DOKTORSKÉ PRÁCE

Dipl.-Ing. Rudolf Kozlai

AUTHOR / AUTOR

kozlarud@fa.cvut.cz

CONTACT / KONTAKT

Faculty of architecture, CTU Prague, Czechia

INSTITUTION / ŠKOLA

Henry W. A. Hanson, BLA, MA

TUTOR / ŠKOLITEL

An alternative approach to understanding and coping with the private-public debate is offered by the research of the commons. Defined as resource systems governed by communities of individuals, their traces are found in the human history. A substantial body of literature deals with various aspects of their constitution. This paper deals with its history, relation to the city and public spaces.

ABSTRACT / ABSTRAKT

commons | commoning | urban commons | public space

KEY WORDS / KLÍČOVÁ SLOVA

Introduction

Over recent decades, research on commons has intensified and expanded in scope. For this paper the global context of commons (German: Allmende) in general and urban commons specifically was researched. The research started with Amanda Huron's review *Theorising the Urban Commons* of three contemporary books (*Urban commons: Moving Beyond State and Market, Urban commons: Rethinking the City and Make_Shift City*) about the urban commons where she aptly discerns paradoxes and "tragedies" of commons. Afterwards the focus was turned to Huron's research paper *Working with Strangers in Saturated Space* where she produces a workable definition of urban commons. German context of commons has been published at the TU Berlin by Pelger et al. in the form of a book *Spatial Commons*. Further food for thought was provided by Stavros Stavrides's *Common Space: The City as Commons* as well as seminal works Governing the commons by Elinor Ostrom and Garrett Hardin's *The Tragedy of the Commons*.

Commons

The first interest in the topic of the commons has been sparked by the seminal paper *"The tragedy of the commons"* by Garrett Hardin. He imagines a situation where herdsman graze their cattle on an open-to-all pasture. As rational beings the herdsmen will try to maximize their gain by incrementally adding more cattle to their herd and thus overgraze the pasture, which leads to everybody loosing. *"Therein is the tragedy. Each man is locked into a system that compels him to increase his herd without limit - in a world that is limited. Ruin is the destination toward which all men rush, each pursuing his own best interest in a society that believes in the freedom of the commons. Freedom in a commons brings ruin to all"* (Hardin, 1968, p. 1244).

In her seminal book *Governing the Commons* Ostrom frames the commons as resource systems governed by communities of individuals who rely

| tab. 1 |

Property rights bundles associated with positions. (Source: Colding and Barthel, 2013)

	Owner	Proprietor	Claimant	Authorized user	Authorized entrant
Access	X	X	X	X	X
Withdrawal	X	X	X	X	
Management	X	X	X		
Exclusion	X	X			
Alienation	X				

The bundles of rights are independent of one another, but frequently held in the cumulative manner as arranged in the table. These rights encompass rights of *access* (i.e. "the right to enter a defined physical area and enjoy nonsubtractive benefits"); *withdrawal* ("the right to obtain the resource units or "products" of a resource"); *management* ("the right to regulate internal use patterns and transform the resource by making improvements"); *exclusion* ("the right to determine who will have an access right, and how that right may be transferred"); and *alienation* ("the right to sell or lease either or both of the above collective-choice rights") (Ostrom and Schlager, 1996: 133). The bundles of property rights are held by individuals with different positions, named accordingly.

on a new kind of institutions that are unlike the state or the market. She is aware of the tragedy of the commons, the prisoner's dilemma and the logic of collective action and concludes that each common has to deal with a free-rider problem. *"Whenever one person cannot be excluded from the benefits that others provide, each person is motivated not to contribute to the joint effort, but to free-ride on the efforts of others. If all participants choose to free-ride, the collective benefit will not be produced"* (Ostrom, 1991, p. 7). Her research of successful commons leads to the idea of regulating their accessibility.

The commons represent a collective share of ownership of a resource. It creates the "third space" between the potential freely available and public "resource space" and the privatization of individual or corporate bodies. The resource can be tangible or intangible common property and so the „third space" can be either physical or virtual. As a collectively managed portion of the resource it is always spatially organized and corresponds with the socio-political organization of the community (Pelger et al., 2016). One way of understanding the commons is their distinction into universal and particular commons depending on their relation to scale and a certain community. On the one hand the universal commons are the non-commodified parts of the natural or human created world which are generic and without a specific community. Air, water, woods, meadows, mountains, lakes, seas, language, internet are some of the examples in this category. On the other hand, particular commons *"are practices of commoning by a specific community"* (De Cauter, 2014). The examples are the classic commons in the UK or Germany as well as their urban forms.

Some authors equate the commons with public open space, but the picture seems to be more complex than that. *"Understood as distinct from public as well as from private spaces, 'common spaces' emerge in the contemporary metropolis as sites open to public use in which, however, rules and forms of use do not depend upon and are not controlled by a prevailing authority"* (Stavrides and Angelis, 2016, p. 2). Research of resources managed under common property systems by Schlager and Ostrom reveals a nuanced texture of rights underlying such a system. Besides the property right of access and withdrawal they identify further categories as a right of management, exclusion and alienation. They identify types of users, each with an access to a unique bundle of rights. The users are the owner, proprietor, claimant and authorized user (Schlager and Ostrom, 1992). Colding and Barthel adapted this table and added another user – the authorized entrant | tab. 1 |. Under the purview of common property systems they identify open public spaces as *"areas in cities to which the public has open access (i.e. holds entrance-rights)"* (Colding and Barthel, 2013, p. 159). In common property systems the greatest bundle of rights belongs to a group of users or local community members.

Examples

The traditional commons of the United Kingdom were spaces *"where peasants used to make a living, via pasturing animals and collecting food, fuel, and materials"* (Huron, 2015, p. 2). The precise contemporary term in the UK for common land is defined as *"land owned by one or more persons where other people, known as commoners, are entitled to use the land or take resources from it"* (Department for Environment, Food & Rural Affairs and Natural England, 2017). The common lands might have an owner who is a city council, National Trust or a private person, but these types of spaces are used and managed collectively by a community. The common lands in general provide the right to roam, e.g. walking or climbing. Village greens are being used for *"sports and recreation, e.g. playing football or walking your dog"* (Government Digital Service, 2017) and may have certain 'rights of common' over them – e.g. grazing livestock.

In the German context, the equivalent to commons is "Allmende" usually to be found in agricultural or mountainous parts of German speaking countries. An "Alm" is an alpine pasture used collectively for grazing of animals in the mountains and depending on its development state equipped with buildings, stables, cattle shelters, fences, paths or load lifts | fig.1 |. A "Hutweide" is a common pasture for collective grazing of animals, often created by deliberate clearing of thick forests | fig. 2 |. The earliest forms of "Hutweide" were in the private possession of a lord who tolerated its use as a common. In the time where agricultural land was laying fallow it has been used by peasants without land for grazing of livestock, this uncultivated land was called "Vöde" | fig. 3 |. The typology of "Anger" dates to Germanic times where it was a space located before or near a village and was used for cultural purposes. It was gradually moved into the village centre | fig. 4 | (Pelger et al., 2016).

Since the creation of the Internet the commons are part of the virtual realm as free software, online education courses, Linux operation system or the Wikipedia. In the last decade creeping privatization and commercialization are incrementally working against further spread of these knowledge commons (Pelger et al., 2016).

Urban commons

On the basic level the urban commons can be defined as commons existing in the city proper. According to some authors this definition isn't precise enough since urban commons constitute more than the sum of its parts. In a definition by Huron for a commons to be classified as urban two prerequisites need to be met: they need to be enacted in a space occupied by overlapping interests, capitalist investment and people, and it needs to be constituted by the coming together of strangers (2015). She defines strangers as people

fig. 1

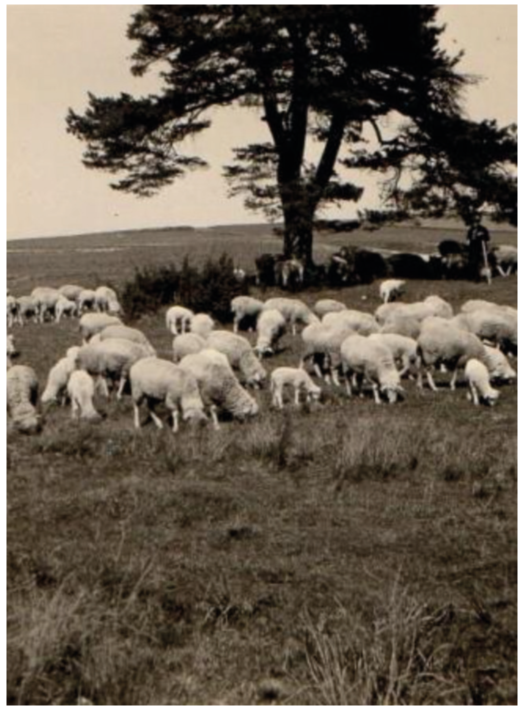

fig. 2

fig. 3

fig. 4

| fig. 1 |

Arzler Alm um 1910. (Source: http://www.sagen.at/fotos/showphoto.php/photo/52733/size/big/cat/ [accessed 28.08.2017], Picture by: Kunstverlag Leo Stainer, Innsbruck, Nr. 200, © Bildarchiv SAGEN.at)

| fig. 2 |

Schafherde bei Tauernfeld 1956. (Source: http://www.deining.de/kultur/geschichte-u-infos/serie-aus-dem-archiv-geplaudert.html [accessed 28.08.2017], Gemeindearchiv Deining, Schulchronik Tauernfeld)

| fig. 3 |

Stadtpark Bochum. (Source: http://www.route-industriekultur.ruhr/themenrouten/29-bochum/stadtpark-bochum.html [accessed 28.08.2017], Sammlung Dr. Dietmar Bleidick)

| fig. 4 |

Tränke Langenweddingen. (Source: http://www.langenweddingen.info/sonstiges.html [accessed 28.08.2017], © langenweddingen.info)

not coming from the same place in cultural, political or geographical sense. According to Harvey the true tragedy of urban commons happens when a community created high-quality environment is lost *"to the predatory practices of the real estate entrepreneurs, the financiers and upper-class consumers bereft of any urban social imagination"* (2012, p. 78). Or as Bunce describes the practices of commoning and urban commons in relation to collective action and urban activism, which strive to create fair and common spaces, *"as direct resistance to accumulation by dispossession through spatial enclosures and other forms of socio-spatial injustice"* (2016, p. 135).

Discussion and conclusion

Although the commons are being "discovered" recently a closer look suggests their longevity as a phenomenon. A recurring topic of the commons is their opposition to both the private and the public possessions. Many authors perceive the practice of commoning as a political struggle especially against capitalist rationale.

To observe the world through the concept of commons, the "third space", brings with it a realization of its ubiquity. The most likely way to experience the commons universally is through language, the Internet or as parts of the natural world. At a smaller scale, as particular commons, it is less clear to see, if you do not subscribe to the view that equates it to the public space. The connection between urban commons and public space requires deeper research and understanding. In my opinion this connection seems especially relevant in places and cities with abundance of public space.

List of references

Bunce, S., 2016. Pursuing Urban Commons: Politics and Alliances in Community Land Trust Activism in East London. *Antipode*, 48, 134–150. doi:10.1111/anti.12168

Colding, J., Barthel, S., 2013. The potential of "Urban Green Commons" in the resilience building of cities.*Ecological Economics, Sustainable Urbanisation: A resilient future,* 86, 156–166. doi:10.1016/j.ecolecon.2012.10.016

De Cauter, L., 2014. Common Places. Theses on the commons. *Depression Era*. Available at: <http://depressionera.gr/lieven-de-cauter-i> [Accessed 20 August 2017].

Department for Environment, Food & Rural Affairs, Natural England, 2017. *Set up a commons*. Available at: <https://www.gov.uk/guidance/set-up-a-commons-council> [Accessed 28 August 2017].

Government Digital Service, 2017. *Common land and village greens.* Available at: <https://www.gov.uk/common-land-village-greens> [Accessed 28 August 2017].

Hardin, G., 1968. The Tragedy of the Commons. *Science,* 162, 1243–1248. doi:10.1126/science.162.3859.1243

Harvey, D., 2012. *Rebel Cities: From the Right to the City to the Urban Revolution*. Verso, London.

Huron, A., 2015. Working with Strangers in Saturated Space: Reclaiming and Maintaining the Urban Commons. *Antipode*, 47, 963–979. doi:10.1111/anti.12141

Ostrom, E., 1991. *Governing the Commons: The Evolution of Institutions for Collective Action*. Cambridge University Press, Cambridge ; New York.

Pelger, D., Klever, P., Klotz, S., Pappert, L., Schulze, J., 2016. *Spatial Commons – städtische Freiräume als Ressource*. Universitätsverlag der TU Berlin. doi:http://dx.doi.org/10.14279/depositonce-5075

Schlager, E., Ostrom, E., 1992. Property-Rights Regimes and Natural Resources: A Conceptual Analysis. *Land Economics*, 68, 249–262. doi:10.2307/3146375

Stavrides, S., Angelis, M.D., 2016. *Common Space: The City as Commons*. Zed Books, London.

Feminist Perspective of Experimental Public Housing Projects During the Period of Soviet Avant-Garde

TITLE OF PAPER / NÁZEV PŘÍSPĚVKU

Construction of feminine identity in architectural space

THEME OF DISSERTATION / TÉMA DOKTORSKÉ PRÁCE

Marta Vasevych, M.Arch.

AUTHOR / AUTOR

marta.vasevych@gmail.com

CONTACT / KONTAKT

Institute of Building and Architecture, The National University of Water and Environmental Engineering, Rivne, Ukraine

INSTITUTION / ŠKOLA

Prof. Olga Mykhaylyshyn, Dr. Sc. in Architecture

TUTOR / ŠKOLITEL

In the post-revolutionary period of the Soviet Union, the demands for collectivization of everyday life and for women's emancipation were the key factors in finding a new housing program. The number of distinctive public housing projects, which were implemented in the 1920s and 1930s, are characterized by an attempt to offer the architectural solutions to the challenges that families faced. However, the reality of soviet lifestyle was separated from the architectural concepts of public housing.

ABSTRACT / ABSTRAKT

house-commune | household commune | collectivization of everyday life | emancipation of women | gender-sensitive design

KEY WORDS / KLÍČOVÁ SLOVA

|fig. 1|

Down with kitchen slavery! You give a new life! (Долой кухонное рабство! Даешь новый быт!). Political poster, author: G. Shegal, 1931. (Source: https://artchive.ru/artists/69602~Grigorij_Mikhajlovich_Shegal_1889_1956/works/486419~Doloj_kukhonnoe_rabstvo_Daesh_novyj_byt)

Radicalism of the post-revolutionary period in the USSR, based on the social idea of the creation of the New Soviet person, prompted a rethinking by the soviet authorities of the institution of the family and it's environment of life. The gender order was etatrical, it was determined by the rigid state policy, which regulated day-to-day practices (Zdravomyslova, Temkina, 2003). During the first experimental phase (1918 to early 1930s) the nuclear family was declared as anachronistic, while creation of household communes was promoted. Soviet theorist Alexandra Kollontai, whose work resembles the feminist approach in shaping gender relations, substantiates the importance of equality between men and women, which is impossible under the conditions of traditional marriage (Kollontai, 1919).

A number of normative acts and decrees updated the Women's Question. It was considered, that the determining factor of the equality of women in society and family should be their participation in social production work (Lenin, 1919, p. 201). Domestic work within the family, which was traditionally a women's prerogative, was considered ineffective, therefore the state authorities announced the creation of exemplary public institutions: kindergartens, laundries, dining commons, factory-kitchens, which aimed to collectivize the everyday life and to free a woman from the clutches of a household and the patriarchal influence of the bourgeois model of the family |fig. 1|.

The new socialist vector of the social movement was closely linked with the problem of finding new types of housing. Architects (for example, El Lissitzky, Nikolai Dokuchaev, Nikolai Milyutin) theoretically and practically outlined conceptual ideas for the development of collectivization of everyday life and emancipation of women. The need to institutionalize a collective social structure resulted in the formation of architectural concepts of house-commune, among which are: (1) complex house-commune with complete collectivization of everyday life and family reconstruction; (2) transitional type of house-commune (Khan-Magomedov, 2001).

In feminist perspective, the one of the most polemical feature of projects of houses-communes, is an attempt to reconstruct the family by architectural methods. This attempt is characterized by the facts that the multiplicity of social constructs, the processes of creating, development and disintegrating of household communes, their instability in the conditions of a radical change in the socio-political structure was not analyzed in detail by designers of the communal spaces. Consequently, the projects of house-communes exacerbated social and gender issues. Historian Natalia Lebina (2012), referring to the special instruction "Model regulations on the house-commune" (1928) developed by Tsentrzhylsoyuz, notices that the doctrine of communal life testify to an attempt of destruction the usual boundaries of corporeality. The houses-communes were supposed to create conditions of collective life, within which it was possible to form fundamentally new "communal bodies".

It should be noted, that the formation of the concept of most houses-communes was influenced by the lifestyle of the youth hostel. The dominant architectural type of such projects was a multi-storey residential building (buildings) and a public building (or several buildings) connected to it. The projects with the refusal of the family were an attempt to design and streamline the everyday life of a revolutionary youth, which was actively united into household communes.

This affected the further exploitation of the houses-communes. The ones that were created for students' household communes, functioned successfully as well-organized dormitories, as they constantly supported the program of age and family composition of the residents. However, houses-communes, which were built for the communities of working youth, as young people created families, turned into discomfortable dwellings. The reason was, that the transformation of the domestic layout did not meet the predicted by the project program of organization of everyday life (Khan-Magomedov, 1975). One of the residents of the House-commune of engineers and writers ("The Tear of Socialism", architect Andrey Ol, constructed in 1929–1931), Olga Berggolts, noted that she and other future residents were fascinated by the idea of collective form of everyday life, therefore, there

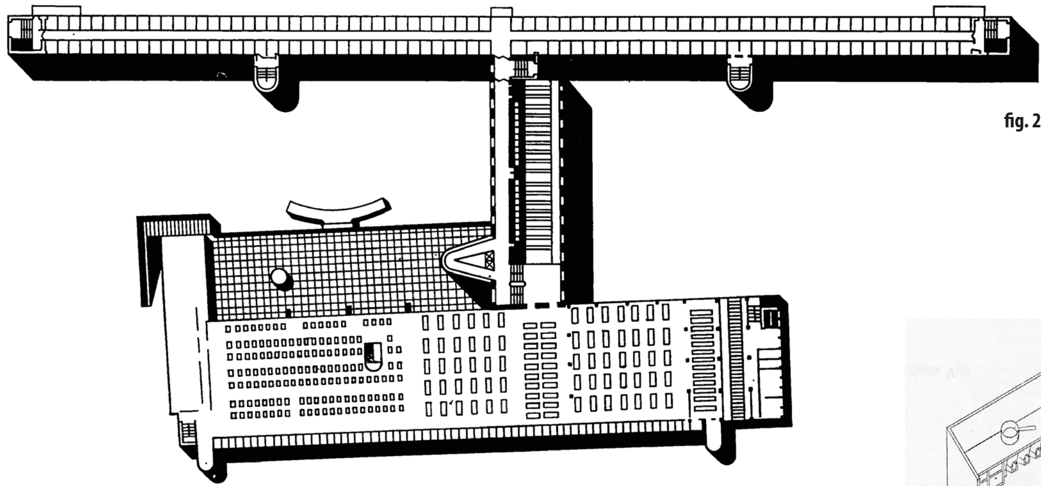

fig. 2

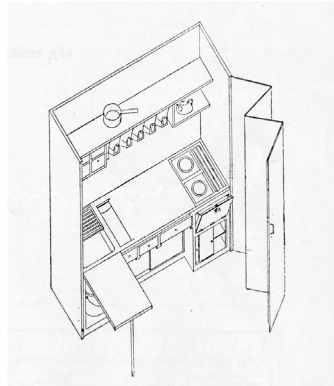

fig. 4

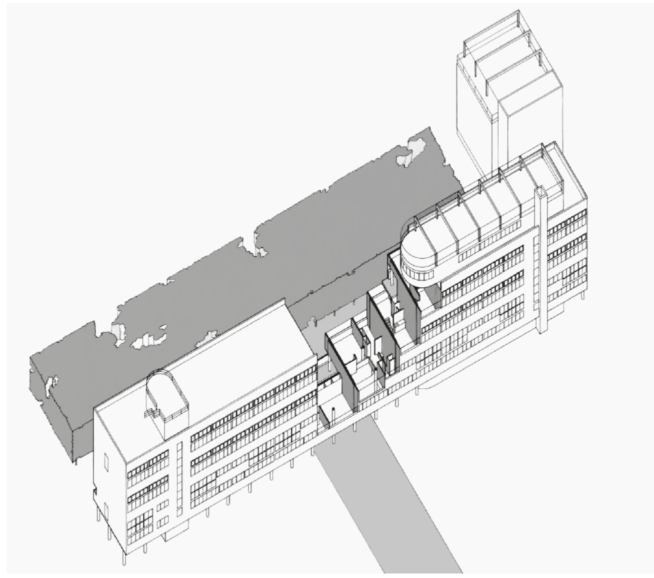

fig. 3

were no kitchens, and the private space was limited. Over time, when residents grew up, it turned out, that the House-commune does not meet the considerable private needs, such as varied food and child care (Berggolts, 1975, p. 10).

The features of gender heterogeneity of communes such as age, family status, were considered by architects superficially, with tendency to radicalization. For example, radical system of architect Nikolai Kuzmin (1928–1929), excluded the family as a structural unit. Respectively to the author's plan, the population of the house-commune is divided into age groups, while their household pattern is divided in sections (for example, sleep, nutrition, upbringing of children). The age divide as the conceptual basis of house-commune was also proposed by architects Mikhail Barshch and Vladimir Vladimirov.

The problem of the development of the communal space was affected by a violation of the program of settlement, associated with acute housing shortages. For instance, settlement issue affected the Student house-commune |fig. 2| by architect Ivan Nikolaev (constructed in 1929–1930). The architect calculated the same mode of the day for all residents of the house and specialized all the premises for specific domestic processes. After opening, in the Student House-commune were settled families with children, whose needs differed from student needs. As a result, the clear functional division of premises was destroyed. In general, the Soviet youth perceived the architecture of the house-commune as temporary living space.

The problem of functioning of public infrastructure also has become one of the reasons for the return to traditional forms of households. Complex functional structure of the houses-communes could provide comfortable accommodation only with the stable functioning of all public communal institutions. The project of the transitional type of house-commune – Narkomfin's house (constructed in 1928–1930) by architects Moisei Ginzburg and Ignaty Milinis is exemplary |fig. 3|. The concept of Narkomfin's house provided the creation of an organically connected complex with residential and three communal buildings (dining room and gym, kindergartens, service yard). However, the complex of service yard was not completed, except for laundry. Almost nobody used the dining common, since the residents preferred to eat separately.

Standardization of architectural space was also an attempt to influence the family. Since 1928, at the Section of the typification of the RSFSR Stroykom,

|fig. 2|

Student house-commune, Moscow, architect I. Nikolaev with the participation of K. Sokolov, 1929-1930. Plan. (Source: http://tehne.com/event/arhivsyachina/arhitektura-zhilyh-zdaniy-sssr-1917-1932)

|fig. 3|

Narkomfin's house, Novinsky Boulevard, Moscow, architects M. Ginzburg and I. Milinis, 1928-1930. Isometric drawing, showing cross-sections. (Soure: http://socks-studio.com/2016/12/04/the-narkomfin-building-in-moscow-1928-29-a-built-experiment-on-everyday-life/)

|fig. 4|

Section of the typification of the RSFSR Stroykom. The design of the kitchen element (kitchen-niche, kitchen-cupboard). 1928. Axonometry. (Soure: RSFSR Stroykom, 1929. Ratsionalizatsiya kukhni (Рационализация кухни). *Sovremennaya arkhitektura. (Современная архитектура)*, № 1. p. 4.)

a systematic development of housing standards was conducted, which resulted in the adoption of rigid norms for elementary domestic processes. For example, architect El Lissitzky [(1926)] observed, that it is necessary to work out the standard norms and set the limits, within the Soviet family will live. The architect emphasizes, that under the actual equality of husband and wife, the main task is the planning of housing, in which most of the equipment and furnishings were built as part of the internal volume of the house.

In terms of gender sensitive design, the architecture of house-commune did not take into account the dialectical development of social groups and the diversity of everyday practices, that are difficult to regulate by standardized architectural standards. Historian Andrey Ikonnikov [(2004)] emphasizes that standardization was the speculative stage of the utopian ideal, which was characterized by a rigid relationship with the social type of consumer and spatial schedule of the system of domestic processes. Moreover, the ideal was proposed for the only model of the social situation and did not envisage other options.

For houses-communes inherent the design solutions of private and public spaces that actualize issues of Women's emancipation. This is first and foremost, the abandonment of the kitchens (the admissible maximum – the kitchen-niche), which in the presentation of architects, allows to free a woman from the hourly routine work. The controversy about the concept of standard minimalistic kitchen-niche |[fig. 4]| illustrates the gender conflict – the attachment of a traditional household role to a woman, and at the same time facilitating the transition to collective cooking. Critics of this project, remarked that it is necessary to seek complete destruction of the individual kitchen. Architect El Lisitsky noticed, that kitchen space, out of the main function of cooking, is also a place of family scandals, in which a husband plays a dominant role [(Khan-Magomedov, 2001)].

The psycho-emotional collisions of the relationship between the sexes, the intimacy of the personal sphere of life remained beyond the tight attention of architects. Collectivization did not leave any space for privacy, because the architecture of houses-communes made it impossible for any relationship to go beyond the limits of the societies. In the collective physical space, family life proceeded under the supervision of neighbours, the commune became a model of an extended family, in which women performed traditional roles [(Zdravomyslova, Temkina, 2003)].

At the turn of the 1920s and 1930s, it became apparent: the experiment of collectivization of everyday life does not meet the interests of the state, and the traditional family proved to be stable. Architect Konstantin Melnikov [(1960s)] analysed, that the thirst of post-revolutionary years to develop the "New happiness" for people captured architects, and in the case of the implementation of all the plans, there could be deplorable consequences for several generations.

The construction of houses-communes was suspended. Double burden on a woman (workplace and household) became normative. Consequently, on the one hand, the post-revolutionary vector of state policy and architectural searches can be characterized as feminist, since gender equality, as a result of collective lifestyle has become a key task in the conceptualization of a new type of housing. However, in feminist perspective, the projects of house-communes did not meet essential requirements of gender sensitive design. By virtue of architectural decisions, the house-commune eradicates the private space of everyday life, transforms the usual everyday practices at an inconvenient way, forms gender constructs in which woman still performs a traditional household role.

List of references

Berggolts O., 1975. *Dnevnyye zvozdy (Дневные звёзды)*. Moscow: Sovremennik.

Ikonnikov A., 2004. *Utopicheskoye myshleniye i arkhitektura: Sotsialnyye, mirovozzrencheskiye i ideologicheskiye tendentsii v razvitii arkhitektury (Утопическое мышление и архитектура: Социальные, мировоззренческие и идеологические тенденции в развитии архитектуры)*. Moscow: Architecture-S.

Khan-Magomedov S., 2001. *Arkhitektura sovetskogo avangarda, B.2: Sotsialnyye problemy (Архитектура советского авангарда, Кн.2: Социальные проблемы)*. [e-book] Moscow: Stroyizdat. Available through: <http://www.alyoshin.ru/Files/publika/khan_archi/khan_archi_2_000.html> [Accessed 1 August 2017].

Khan-Magomedov S., 1975. Arkhitektura zhylikh zdaniy (Архитектура жылих зданий). In: N. Baranova, N. Bylinkina, A. Ikonnikova, L. Kirillovoy, G. Orlova, B. Rubanenko, Y. Savitsky, I. Rozhin, Y. Yaralova, eds. 1975. *Vseobshchaya istoriya arkhitektury, Vol. 12, B. 1. Arkhitektura SSSR (Всеобщая история архитектуры, Том 12, Кн. 1. Архитектура СССР)*. Moscow: Stroyizdat. pp. 78–97.

Kollontai A., 1919. *Novaya moral i rabochiy klass (Новая мораль и рабочий класс)*. Moscow: Izd. VTSIK Sovetov r., k. i k. deputatov.

Lebina N., 2012. Sovetskiy dom-kommuna: granitsy tela (Советский дом-коммуна: границы тела). *Teoriya mody: odezhda, telo, kultura (Теория моды: одежда, тело, культура)*, [e-journal] 23. Available through: <http://www.nlobooks.ru/node/2118> [Accessed 27 September 2017].

Lenin V., 1919. O zadachakh zhenskogo rabochego dvizheniya v Sovietskoy Respublike (О задачах женского рабочего движения в Советской Республике). In: I. M. Butulova, ed, 1970. *V.I. Lenin: Polnoye sobraniye sochineniy, 5th ed (В.И. Ленин: Полное собрание сочинений, изд. 5)*. pp. 198–205 [e-book] Moscow: Publishing house of political literature. Available through: < http://uaio.ru/vil/39.htm>

Lissitzky L., 1926. Kultura Zhilya (Культура жилья). In: M. Barkhin, A. Ikonnikov, eds. et al. 1975. *Mastera sovetskoy arkhitektury ob arkhitekture, Vol. 2 (Мастера советской архитектуры об архитектуре, Том 2)*. Moscow: Iskusstvo. pp. 145–146.

Melnikov K., 1960s. Iz avtobiograficheskoy rukopisi (Из автобиографической рукописи). In: M. Barkhin, A. Ikonnikov, eds. et al. 1975. *Mastera sovetskoy arkhitektury ob arkhitekture Vol. 2 (Мастера советской архитектуры об архитектуре. Том 2)*. Moscow: Iskusstvo. pp. 175–179.

Zdravomyslova E., Temkina A., 2003. Gosudarstvennoye konstruirovaniye gendera v sovetskom obshchestve (Государственное конструирование гендера в советском обществе). *The journal of social policy studies*, Vol 1 (3/4). pp.299–321.

„Území, kam prší"

TITLE OF PAPER / NÁZEV PŘÍSPĚVKU

Hledání identity: analýza současné situace profese krajinářské architektury v České republice

THEME OF DISSERTATION / TÉMA DOKTORSKÉ PRÁCE

Ing. Martina Imramovská, Ph.D.

AUTHOR / AUTOR

imramovska.martina@gmail.com

CONTACT / KONTAKT

Fakulta architektury, ČVUT, Praha, Česko

INSTITUTION / ŠKOLA

Henry W. A. Hanson IV. BSLA, BLA, MA

TUTOR / ŠKOLITEL

CZ

A4

Výzkumná práce popisuje současný stav profese krajinářského architekta v ČR za použití metod kvalitativního výzkumu. V rámci výzkumu bylo provedeno a vyhodnoceno 18 hloubkových rozhovorů s praktikujícími architekty a 6 rozhovorů s klienty. Bylo analyzováno přes 30 hodin nahrávek a více než 50 dokumentů. Tato data byla dále dle cílů výzkumu roztříděna do 11 kategorií kódů a pomocí zkoumání jejich vzájemných vztahů a proměnných vznikla teorie o tom, jak vypadá současná praxe krajinářských architektů v ČR. Data byla zpracována pomocí softwaru pro kvalitativní výzkum MaxQDA. Ve výzkumu je pomocí tří paradigmatických a jednoho kauzálního modelu popsána profese krajinářského architekta od prvotní motivace přes studium, nástup do praxe, autorizační zkoušky až po formování své vlastní percepce a vize profese a konceptu vnitřních norem. Za největší problém profese je považován pocit frustrace, se kterým se respondenti vypořádávají pomocí 4 strategií jednání.

The aim of this dissertation thesis is to describe the current situation of the Landscape Architecture practice in Czech Republic using the qualitative research methods of grounded theory. The main research question is "How practitioners and clients see the current situation of Landscape Architecture in Czech Republic?" 18 in-depth interviews with practitioners and 6 in-depth interviews with clients were made and analysed. More than 30 hours of records and 50 documents were analysed and processed. Data have been sorted into 11 code categories. The theory of how the practice operates in Czech conditions was made based on the description of the relationships of the identified codes. MaxQDA software was used for all the data processing and evaluation. The landscape architecture practice was described through three paradigmatic and one causal model which identified the basis for motivation, education, start of practice, motivation for authorization and formation of respondents' very own internal norms and perception of the profession. Frustration was identified as a biggest concern of the practice and architects used 4 different behavioural strategies to overcome it.

ABSTRACT / ABSTRAKT

krajinářská architektura | profese | kvalitativní výzkum | zakotvená teorie
landscape architecture | profession | qualitative research | grounded theory

KEY WORDS / KLÍČOVÁ SLOVA

Úvod

Situaci ohledně vývoje krajinářské architektury (dále jenom KA) popsal emeritní profesor Harvardovy univerzity Norman T. Newton takto: *„Krajinářská architektura: profese stará jen něco málo přes sto let; umění staré jako lidstvo samo“* (Newton, 1981). Slovy mezinárodně uznávaného architekta[k] Vladimíra Sitty je KA architekturou bez střechy a konečně, jak praví název tohoto příspěvku, český architekt[a] Michal Fišer říká, že *„krajinářská architektura je všude tam, kam prší“*.

KA je profesně mladý a neustále se vyvíjející obor. Přestože lidé odpradávna přetvářeli krajinu kolem sebe a kultivovali ji ve svůj prospěch, formální začátky této profese se datují až ke konci 19. století v USA. V současné době pod neutuchajícím tlakem celosvětové urbanizace, změn klimatu a globalizace jsou na obor kladeny vysoké nároky zahrnující široké spektrum vědomostí a zodpovědnosti zasazené v kontextu otevřené krajiny i města. Od KA se dnes očekává řešení budoucích problémů přesahujících administrativní nebo kulturní hranice společnosti.

Cíle výzkumu

Cílem tohoto výzkumu je komplexně popsat současný stav profese krajinářského architekta z pohledu praktikujících architektů[k] s ohledem na jeho vnitřní i vnější aspekty. Cíle byly rozdělené do tří skupin jako cíle intelektuální, praktické a personální. Mezi nejdůležitější patří intelektuální cíl, který spočívá v prozkoumání, analýze a následně popisu současného stavu profese krajinářského architekta v České republice a tím identifikaci konceptů, které architekti[k] používají, klíčových témat, která je zajímají, a vnitřních a vnějších norem, se kterými se identifikují či je odmítají. Takto získaná data včetně klasifikace projektů a díla KA v České republice zatím nejsou k dispozici. Z praktických cílů se nejvíce pozornosti věnovalo zjištění, čím přesně se KA zabývá, tzn. vytvoření klasifikace řešených projektů. Díky pracovní definici KA, která je východiskem konstrukce výzkumného designu, je tím pádem možné zjistit, ve kterých oblastech profese krajinářského architekta v České republice zaostává, resp. úplně chybí.

|fig. 1|

Otázka za milion: Co je krajinářská architektura? (Zdroj: Facebook)

Konceptuální rámec výzkumu

Výzkum na základě rešeršního šetření stručně popisuje současný stav profese nejen v České republice, ale i ve světě. Publikované výsledky výzkumů poukazují na přetrvávající stav nespokojenosti (Vroom, 1994), (Milburn a kol., 2001), (Milburn a Brown, 2003), (Thompson, 2002), (Marušič, 2002), (Tress a kol., 2001), (Cushing a Renata, 2015). Tento stav se odráží ve výkonu profese v praxi i na akademické půdě, kde KA hledá rovnováhu mezi tím, co „dělá, chtěla by dělat a měla by dělat“ |fig. 1|. Velkým problémem KA je spoléhání architektů[k] na pověry místo práce s fakty (Brown a Corry, 2011). Výzkum a data týkající se samotné profese chybějí. Práce se tudíž zaměřuje na tyto klíčové okruhy: Co si architekti[k] skutečně myslí o oboru KA? Jaké jsou jejich osobní motivace, percepce, definice nebo koncepty? Shodnou se na společné vizi? Vstupují do profesních sdružení a skupin? Jak oslovují své klienty? Propagují obor (PR)? Jaké praktické důsledky má současná roztříštěnost oboru na výslednou praxi architektů[k]? Jako východisko pro tento výzkum slouží současné poznatky o KA a o fungování profese, kam mimo jiné patří i autorizace a její vztah k výkonu profese. Východiska dále formulují výzkumnou otázku *„Jaká je současná krajinářská architektura v České republice z pohledu praktikujících architektů a jejich klientů?“* s okruhem klíčových témat. Za klíčový koncept výzkumu je považována samotná definice oboru KA, která byla pro potřeby tohoto výzkumu vytvořena.

Metodika

Vzhledem k subjektivitě předmětu zkoumání a současné neprozkoumanosti jevu byla zvolena kvalitativní metodologie. Metoda zakotvené teorie se používá jako celkový design výzkumu včetně metod sběru dat, kódování, analýzy a interpretace pomocí paradigmatického a kauzálního modelu. Metoda zúčastněného pozorování byla použita pouze pro sběr dat v terénu. Obě metody jsou zaměřeny na popis procesu a jeho zprostředkování čtenáři (Švaříček a Šeďová, 2007).

Rozhovory jsou zaměřeny na problematiku identity oboru a odkrývají původní motivace vstupu respondenta do oboru, jeho zaměření a příčiny a důsledky jeho rozhodnutí. Skupina klientů zase představuje objektivní odraz představ architektů[k] v realitě, tzn. na trhu práce. Techniky sběru dat se liší dle zvolené výzkumné metody. Ve výzkumu se používaly polostrukturované rozhovory s předem připraveným seznamem témat. Rozhovory se nahrávaly na diktafon a následně přepisovaly do editovatelného formátu pomocí softwaru MaxQDA.

Pozorování dává celému výzkumu rámec reality, je odrazem praxe a zaměřuje se na to, jak je obor KA prezentován širšímu spektru pozorovatelů. Bylo zvoleno zúčastněné pozorování, kdy se jevy sledují přímo v prostředí, kde se odehrávají (např. zasedání PSKA, valná hromada ČAKA, akce pořádaná SZKT, veřejné diskuse). Probíhalo jako přímé, dle situace strukturované i nestrukturované.

Pro doplnění dat z doby před začátkem výzkumu je metoda doplněna o analýzu dostupných dokumentů ISKA, PSKA, ČKA a ČAKA. Sesbíraná data jsou vzájemně konstantně komparována.

Pro výzkumný vzorek bylo cílem vybrat respondenty, kteří se ve své praxi co nejvíce přibližují zvoleným cílovým charakteristikám profese. První skupinou dotazovaných byli praktikující architekti[k], druhou skupinou byli jejich klienti (konkrétně developeři, nadace, představitelé samosprávy a subjektů zřízených státem). Pro pozorování byla vybrána jediná profesní a jedna zájmová skupina krajinářských architektů (PSKA a ČAKA).

Výsledkem hloubkových rozhovorů a pozorování je soubor nahrávek, které byly přepsány a vyhodnoceny pomocí programu MaxQDA. Text byl nejdříve zpracován pomocí otevřeného kódování, při němž byl rozdělen na jednotky, kdy jednotkou může být slovo, sekvence slov, věta nebo celý odstavec. K jednotce je přidělen kód. Kódy vznikaly ad hoc, jejich význam však byl přizpůsobován výzkumným otázkám a cíli práce. Některé kódy se objevily v průběhu výzkumu zcela nečekaně, což je vzhledem k povaze kvalitativního výzkumu běžný jev. Kódy byly následně seskupeny podle vnitřní souvislosti do 11 kategorií.

Analýza

První použitá analytická strategie byla tzv. <u>technika vyložení karet</u>, kdy byly všechny kódy uspořádány vedle sebe a zkoumaly se jejich vzájemné vztahy. Další byla analýza vztahů mezi jednotlivými kódy v rámci skupin datových souborů. V navazujících krocích se podrobně zkoumaly vztahy mezi jednotlivými kódy přiřazené již ke konkrétnímu respondentovi. Graf matice kódů zobrazuje podobně jako graf společného výskytu kódů všechny zastoupené kódy. Dle této matice pak lze hledat vztahy a souvislosti mezi nejvíce zastoupenými kódy a jednotlivými respondenty. Po této analýze byly znovu prozkoumány a porovnány vztahy mezi jednotlivými kódy již dle konkrétních případů. Pro navazující analýzu byl použit ještě případový model, jednokódový model a model teorie kódů.

<u>Axiální kódování</u> bylo použito jako pomůcka při třídění pořád velkého množství dat a zacíleno na výzkumné otázky. Zahrnuje podmiňující jevy, strategie jednání, interakce a následky a vytváří jednoduchý <u>paradigmatický model</u>, kdy jevem je celková myšlenka, v tomto případě nejjasněji reprezentovaný koncept architektů[k]. Tomuto jevu předcházejí příčiny, které společně s kontextem vypovídají o tom, v jakých podmínkách jev nastal. Jev dále ovlivňují intervenující podmínky, které mají vliv na vytvoření strategie jednání. Výsledkem strategie je závěr. Paradigmatický model byl použit vícekrát k prověření vztahů důležitých kategorií.

Vzhledem k zaměření a cíli výzkumu byla pro <u>selektivní kódování</u> vybrána kategorie KA, která je reflexí hlavní výzkumné otázky. Tato kategorie dále odpovídá hlavní linii analytického příběhu a jsou k ní vztaženy všechny další kategorie. Graficky je prezentována formou <u>kauzálního modelu</u> |fig. 2|.

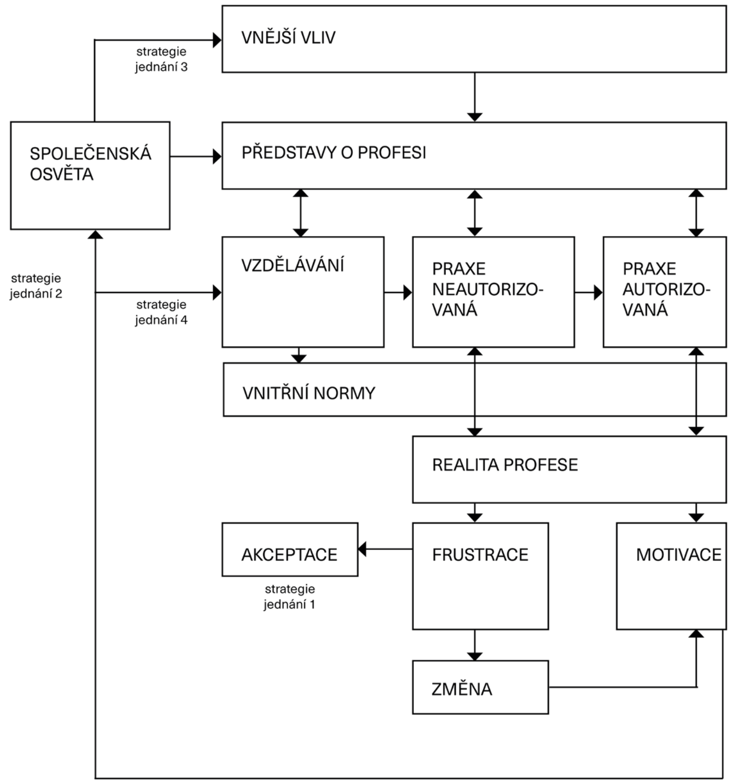

|fig. 2|

Kauzální model (Zdroj: archiv autorky)

Shrnutí a analytická kostra příběhu

Pomocí modelů je sestavena analytická kostra příběhu, která popisuje a vysvětluje dynamiku profese v podmínkách a prostředí České republiky od prvotní motivace a zájmu o studium až po výkon povolání v praxi. Bylo zjištěno, že za prvotní motivací stát se architektem[k] se skrývá buď náhoda, nebo cílená motivace okolím architekta[k]. Předpoklady pro prvotní zájem jsou rodinná tradice, hobby spojené s aktivním pobytem venku a v přírodě, zájem o umění nebo kreslení jako koníček. Architekti[k] nepovažují studium na vybrané škole za zásadní, jejich představy o profesi formují více zkušenosti ze zahraničí nebo z konkrétní spolupráce. Školu považují za výchozí bod a v rámci své specializace se samostatně vzdělávají dál. Přechod do praxe je rychlejší, pokud v něm figuruje role hybatele (tzv. „ochranná křídla“)

CZ

A4

nebo pokud architekti ᵏ pokračují v již existující spolupráci na škole (se spolužákem). V praxi čelí řadě problémů a výzev převážně spojených se společenským vnímáním profese krajinářského architekta. Hledají vhodné spolupracovníky a navazují spolupráci s jinými architekty. Ze začátku v praxi dělají víc kompromisů a akceptují později nepřijatelné podmínky. Formují své vize, budují své vnitřní normy a filozofii své praxe, upravují svoji percepci oboru KA, přebírají koncepty a obeznamují se s náplní oboru, to vše pod vlivem vnějších aspektů (odborná společnost, spolupracovníci, vedoucí pracovníci). Výsledkem bývá akceptace nebo odmítnutí pracovní příležitosti, které dále determinuje typ projektů, typ spolupráce, převzetí zodpovědnosti a implementaci konkrétních konceptů. Ačkoliv autorizaci nevnímají architekti přímo jako dosažení společenského statusu, ale jako nástroj k umožnění výkonu povolání, po získání autorizace pociťují zvýšení respektu ve svém okolí a potvrzují si své schopnosti. Přebírají plnou zodpovědnost a dle toho si vybírají další pracovní příležitost. Pokud nejsou nuceni ke kompromisům z existenčních důvodů, budují si portfolio klientů a typů projektů založené na své vlastní filozofii praxe. Již od dob studia si budují své vlastní vnitřní normy, zásady, svůj vnitřní etický kodex. Z výzkumu vyplývá, že silné vnitřní normy mají přímý vliv na typ klienta, kdy dochází k efektu, že klient si „vybírá“ svého architekta, navazuje s ním pevné osobní vztahy a vzhledem k časovému aspektu profese pokračuje ve spolupráci řadu let. Dosažením vzájemné spokojenosti se buduje image oboru i navenek skrze dobrý výsledek spolupráce architekta ᵏ a klienta. Dobrý výsledek je pro architekta ᵏ největší motivací, k jeho dosažení je potřeba velké osobní nasazení. Výdělek je druhořadý. Obecně se architekti ᵏ cítí finančně nedocenění a přijímají status podhodnocené profese. Architekti ᵏ se silným konceptem vnitřních norem trpí méně pocity frustrace. Pokud k pocitům frustrace dochází, používají architekti ᵏ 4 strategie jednání. Těmi je akceptace statu quo a rezignace, dále ovlivňování společnosti skrze velké osobní nasazení potřebné k dosažení dobrého výsledku, cílená osvěta uvnitř oboru prostřednictvím působení v profesních a zájmových skupinách a osvěta na úrovni vzdělávání, kdy se architekt ᵏ aktivně zapojuje do pedagogické činnosti. Někdy dochází ke kombinaci strategií jednání.

V rámci závěrečných kapitol byla formulována doporučení pro PR oboru a celkovou osvětu, pro práci jednotlivých skupin, výuku a výzkum a pro další výzkum navazující na disertační práci.

Vysvětlivky
architekt – označení platí pro všechny autorizace (A.0–A.3)
architekt ᵏ – krajinářský architekt (A.3)
architekt ᵃ – architekt (A.0, A.1, A.2)
ČKA – Česká komora architektů
ČAKA – Česká asociace pro krajinářskou architekturu
PSKA – Pracovní skupina krajinářská architektura
SZKT – Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu
ISKA – Iniciativní skupina pro krajinářskou architekturu

Seznam použité literatury

Brown, R. D. and Corry, R. C., 2011. Evidence-based landscape architecture: The maturing of a profession. *Landscape and Urban Planning*, 100(4), pp. 327–329.

Cushing, D. F. and Renata, A., 2015. Themes in Landscape Architecture Publishing: Past Trends, Future Needs. *Landscape Journal*, 34(1), pp. 15–36.

Marušič, I., 2002. Some observations regarding the education of landscape architects for the 21st century. *Landscape and Urban Planning*, 60(2), pp. 95–103.

Meyer, A. and Leonard, A., 2014. Are we there yet? En route to professionalism, *Public Relations Review,* Volume 40, Issue 2, June 2014, pp. 375–386.

Milburn, L. S. and Brown, R. D., 2003. The relationship between research and design in landscape architecture. *Landscape and Urban Planning*, 64(1–2), pp. 47–66.

Milburn, L. S., Brown, R. D. and Paine, C., 2001. "… Research on research": research attitudes and behaviors of landscape architecture faculty in North America. *Landscape and Urban Planning*, 57(2), pp. 57–67.

Mostafavi, M., Sep 28, 2016–last update, "Everything Is Artificial": Mohsen Mostafavi on the Role of Landscape Architecture in Tackling Urbanization [Homepageof ACI Information Group], [Online]. Available at: <http://scholar.aci.info/view/148916365800c0603f3/15772684471f00012999aa41>. [Accessed 27 September 2017].

Newton, N. T., 1981. *Design on the Land: The Development of Landscape Architecture*. 6. USA: The Belknap Press of Harvard University Press.

Otruba, I., 2002. *Zahradní architektura: Tvorba zahrad a parků*. Brno: Era.

Steiner, F., 2001. Landscape Architecture. In: Smelser, N. J. and Baltes, P. B., eds. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*. Oxford: Pergamon, pp. 8270–8275.

Švaříček, R. and Šeďová, K., 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: SNTL, 476 s.

Thompson, I. H., 2002. Ecology, community and delight: a trivalent approach to landscape education. *Landscape and Urban Planning*, 60(2), pp. 81–93.

Tress, B., Tress, G., Décamps, H. and D'Hauteserre, A., 2001. Bridging human and natural sciences in landscape research. *Landscape and Urban Planning*, 57(3–4), pp. 137–141.

Vroom, M. J., 1994. Landscape architecture and landscape planning in Europe: developments in education and the need for a theoretical basis. *Landscape and Urban Planning*, 30(3), pp. 113–120.

Social Perception of Vernacular Elevated Drying Sheds: Slovenia and Spain

TITLE OF PAPER / NÁZEV PŘÍSPĚVKU

A comparative study of preservation criteria of vernacular elevated drying sheds in Spain and Slovenia
THEME OF DISSERTATION / TÉMA DOKTORSKÉ PRÁCE

Marta Bujanda Miguel, M.Arch.
AUTHOR / AUTOR
martabujanda@gmail.com
CONTACT / KONTAKT
Faculty of Architecture, University of Ljubljana, Ljubljana, Slovenia
INSTITUTION / ŠKOLA
Dr. doc. Domen Zupančič
TUTOR / ŠKOLITEL

SLO

A5

There is a social perception attached to vernacular architecture providing it with a non-tangible cultural value affecting the construction itself and the architectural landscape it sets in. Data collection from surveys conducted in Slovenia and Spain in 2016 are presented, to extract conclusions on current social and spatial perception of vernacular drying sheds for natives, tourists, students of architecture and professionals of architecture. Results improve understanding architectural landscape and cultural tourism and their symbiotic relation.

ABSTRACT / ABSTRAKT

social perception | vernacular architecture | hórreo | panera | dvojni kozolec | koruznjak
KEY WORDS / KLÍČOVÁ SLOVA

Introduction

"Vernacular architecture is the work of skilled craftsmen with no technical official education – recognized by today's standards – but trained by their own experience and the knowledge of craftsmen before them orally transmitted in time" (Bujanda Miguel, 2014, p.33). It solves a given problem or meets a one-off need, and *"it has rules tested over time to ensure the result – the architectural object – is durable, functional, practical"* and efficient (Bujanda Miguel, 2014, p33). It presents a balance between available resources, known technology at that moment, and inventiveness of each particular craftsman. An awareness of aesthetics exists in vernacular architecture and a will to be visually pleasant: construction is beautiful for its materials, techniques and construction details.

An elevated drying shed is a permanent vertical freestanding construction, opened but roofed with a single objective: to dry and to store crops for later use, protecting it from humidity, moulds and vermin that could spoil it before human consumption. This typology always presents a main body – drying chamber – elevated from the ground by a load-bearing structure preventing direct contact with the soil and all possible hazards coming directly from or through it, and a roof. An array of typologies exists as varied as the settings it appears in, focusing this paper on couple kozolec and koruznjak (Slovenia), and Galician hórreo and Asturian panera (Spain) |fig. 1|.

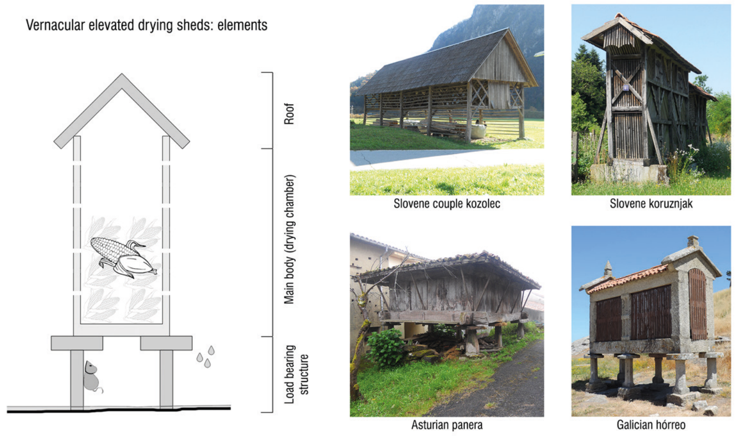

|fig. 1|
Vernacular elevated drying sheds: typologies. (Source: Bujanda, M., scheme adapted from ETSEM International conference, 2014, Madrid)

These vernacular elevated drying sheds *"spread throughout a territory creating a general and homogeneous landscape that share common features, are recognizable by individuals, and have a place attachment despite individual differences from each structure"* (Bujanda Miguel, 2016, p25). They conform an architectural landscape, connecting people, landscape, social activities developed and created culture, becoming in many cases a recognizable symbol of an ethnic group.

Preservation strategies for vernacular architecture should not be limited to physical, tangible aspects of the constructions. Current, traditional and potential uses should be taken into account as the original context changes in time. Analysing the spatial relation of these vernacular drying sheds and their current settings, combined with their social perception, is necessary to contextualize these architectural landscapes in ongoing preservation strategies and modern cultural tourism.

Method

To analyse the current social perception of vernacular elevated drying sheds, a survey was conducted from November 2016 to January 2017, targeting researched study cases described above: Slovene couple kozolec, Slovene koruznjak, Galician hórreo, and Asturian panera. The survey targeted 4 types of respondents: natives; tourists; professionals of architecture; and architecture students. For this reason, Architecture Faculties in capital cities of researched countries were targeted, together with Architecture Faculties and vernacular architecture museums in researched regions, when existing, besides main Tourism Information Centres in studied areas.

The questionnaire included five sections: Statistical questions (n=6); Cultural habits (n=2); Cognitive questions (n=4); Perception questions (n=15); and Behavioural questions (n=4). A total of 1081 answers were obtained, from which $n_{invalid}$=682 and n_{valid}=399.

Research data

Statistical information about the sample and cultural habits

The majority of respondents were women (65.7 %) aged 25–34 years old (47.9 %), either Spanish (49.9 %) or Slovene (40.9 %) and currently working (56.6 %). A quarter of the sample are architecture students (25.8 %) and 62.9 % are not related to the architectural field in any way |fig. 2|.

Within the sample, it is found 42.1 % has travelled as tourist to Spain in the last 5 years, 16.8 % to Slovenia, and 23.8 % to both countries; leaving a 17.3 % of respondents who have never travelled to any of them. Five years was established as a reliable timeframe to establish respondents' perception of studied vernacular constructions as valid.

Surveyed cultural habits reveals a major interest of regularly visiting museums and/or cultural heritage sites, while ethnographic museums are rarely visited |fig. 3|. Culture (71.2 %), relaxation (61.7 %), and nature (20.1 %) appear as the top three factors when choosing a travel destination, presenting an opportunity for preservation strategies for targeted study cases.

Cognitive results

When only naming targeted vernacular elevated drying sheds, almost half of the sample (49.1 %) admits not knowing what *couple kozolec, koruznjak, Galician hórreo* and/or *Asturian panera* are. However, this percentage decreases up to 39.3 % after showing corresponding images. Hence, even though names are unknown, vernacular structures have been seen in the landscape and are recognizable for a large population |fig. 4|.

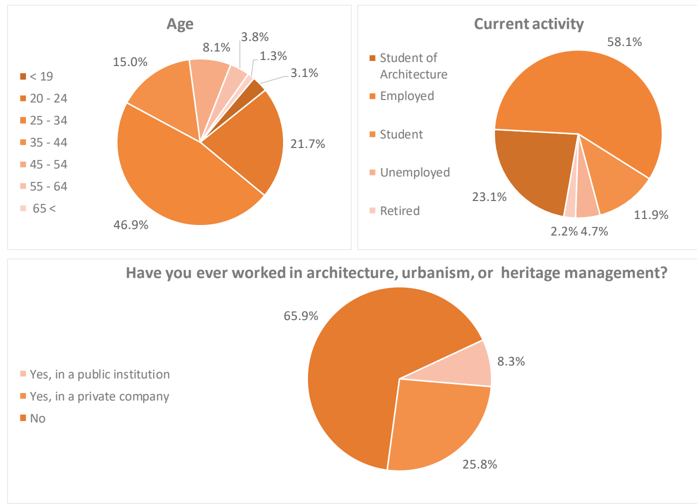

|fig. 2|
Statistical information of the sample: a) age distribution; b) gender distribution; c) country of origin distribution; d) current occupation. (Source: Bujanda, M. 2017, survey results)

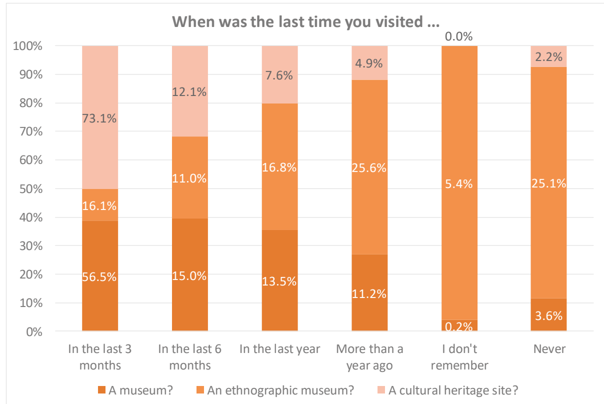

|fig. 3|
Cultural habits. (Source: Bujanda, M. 2017, survey results)

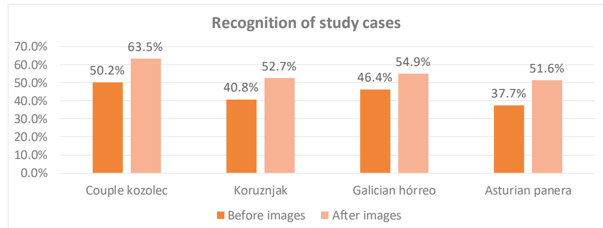

|fig. 4|
Recognition of target vernacular structures (Source: Bujanda, M. 2017, survey results)

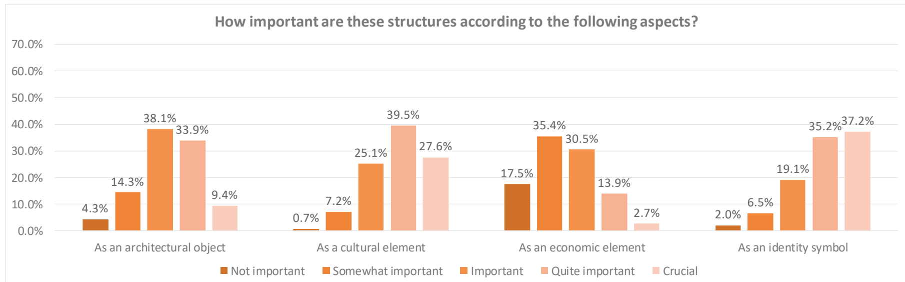

|fig. 5|
Social perception on multidisciplinary importance of vernacular elevated drying sheds. (Source: Bujanda, M. 2017, survey results)

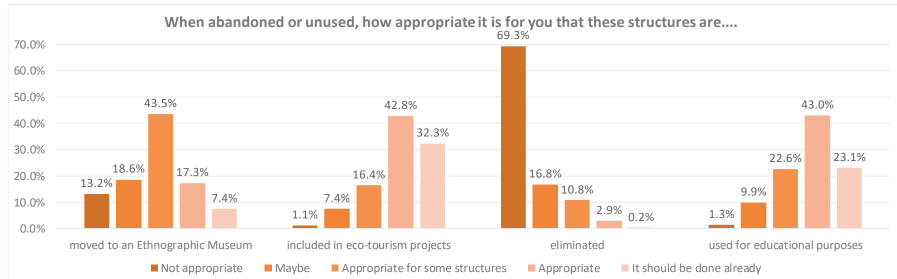

|fig. 6|
Social perception on suitability of future actions on vernacular elevated drying sheds. (Source: Bujanda, M. 2017, survey results)

Perception on vernacular elevated drying sheds

Based on previous research on vernacular architecture made by Fister [1993], Juvanec [2007] and Oliver [2007], participants expressed their opinion on how important elevated drying sheds are for them as a) architectural objects, b) useful objects, c) touristic attractions, d) landscape elements, e) historic elements, f) cultural elements, g) economic elements, and h) identity symbols.

While perception of architectural and touristic aspects of vernacular elevated drying sheds revolve around *important* or *quite important*, respondents strongly perceive as quite important these constructions understanding them as *useful objects* (35.1 %), and landscape (38.1 %), historic (39.6 %) and cultural (41.6 %) elements. Moreover, it is clearly reflected the influence of two aspects in social perception: economic importance – very low, and identity symbol – very high in any target group |fig. 5|.

Besides, respondents show clear preference for not eliminating these structures even when abandoned or unused (69.9 %). There is a strong tendency to reuse researched vernacular elevated drying sheds for educational purposes and include them into eco-tourism projects (42.1 % chose *appropriate*). However, relocating them to ethnographic museums is perceived to be an appropriate strategy only for some structures (44.9 %) |fig. 6|.

Behavioural questions

Respondents were asked by the end of the survey whether they would take part in activities involving researched vernacular structures or not, such as going to an ethnographic museum (63.7 % said yes) or participating in rural tourism, that includes these structures (84.5 % said yes). Respondents would also like *children to learn about vernacular elevated drying sheds* (97.7 %) and think *there should me more information available about these constructions* (94.2 %).

Interpreting the results

A valid sample of respondents is provided, covering all four targeted groups. A healthy sample of participants has travelled to studied countries, providing a useful insight into the survey target. There is a relevant lack of interest in ethnographic museums, while museums and cultural heritage sites attract visitors, pointing which direction preservation strategies should follow.

There is an important increment in recognition of studied vernacular structures after seeing images presented in the survey (9.3 % < Δ < 15.0 %). Thus, although in average 55.8 % of the sample does not know the name of these structures, they have seen them in the landscape and recognize them. The four study cases are present in the common imagery of the landscape. Moreover, respondents know what they are used for, proving appropriate key words when describing it.

While the original reason to exist for these constructions – economy – is currently not a reason to be preserved in time any more, identity – which came in time from the economic necessity of preserving food – appears to be very strong in respondents' perception. Hence, they hold a strong influence in social mental imagery of a specific setting, branding it. Their usefulness, cultural, historical and landscaping aspects are positively perceived by the sample. If social perception influences these vernacular structures' future, preservation strategies should take over their multidisciplinary relevance and put it in balance with an economic revenue for owners and locals.

There is a positive social perception of including vernacular elevated drying sheds in eco-tourism or educational projects, which corresponds with a willingness to participate in rural tourism involving such structures, and a will to educate children about their importance. Moreover, top three factors determining travel destination, are compatible with these line of work: culture, nature and relaxation, and can be easily included in potential strategies.

The most incongruent result however, is the lack of interest by respondents in visiting ethnographic museums, and their recommendations on moving there some structures when appropriate.

Conclusion

There is a general positive social perception on vernacular elevated drying sheds that must be taken into account, included and safeguarded if we intend to preserve these structures and their intangible values. It is shown through this survey, that their multidisciplinary relevance is socially recognized, in spite of the existence of areas that can be improved – i.e. architectural importance.

Educational projects must be included in these constructions preservation, as only through knowledge and understanding, their value can be appreciated. Moreover, effort in making available more information about this architecture should be done, as public and local interest is shown. Ethnographic museums are not a viable solution, as there is no social interest in visiting them. However, rural, eco, and/or cultural tourism, are shown as a more sustainable solution in time. Education, information, and leisure activities for all ages should be combined, in order to preserve the architectural landscape these constructions create with the intangible values they hold.

List of references

Bujanda Miguel, M., 2014. Varieties of maize aerial drying sheds in Europe. *Arhitektura, raziskave / Architecture, research*, [online] Available at: <http://www.fa.uni-lj.si/filelib/9_ar/2014-1/ar2014-1-04bujanda.pdf> [Accessed 20 July 2017].

Bujanda Miguel, M., 2016. The notion of place in conservation of architectural landscapes. *Journal of Architectural Conservation*, 22(3), pp.222–230. <http://dx.doi.org/10.1080/13556207.2017.1286094>

Fister, P. 1993. *Arhitekturne Krajine in Regije Slovenije*. Ljubljana: TDS.

Juvanec, B., 2007. *Kozolec*. Ljubljana: i2 in UL FA.

Oliver, P., 2007. *Atlas of Vernacular Architecture of the world*. Oxford: Routledge.

Obraz historického jadra mesta Pezinok dnes

TITLE OF PAPER / NÁZEV PŘÍSPĚVKU

Pamiatkové územia v 21. storočí – retrospektívny pohľad do budúcnosti

THEME OF DISSERTATION / TÉMA DOKTORSKÉ PRÁCE

Ing. arch. Lívia Šišláková

AUTHOR / AUTOR

livia.sislakova@gmail.com

CONTACT / KONTAKT

Fakulta architektúry, Slovenská technická univerzita, Bratislava, Slovenská republika

INSTITUTION / ŠKOLA

prof. Ing. arch. Peter Vodrážka, PhD.

TUTOR / ŠKOLITEL

Pezinok, niekdajšie slobodné kráľovské mesto, si do konca 19. storočia zachovávalo vinohradnícky charakter. Od 2. polovice 20. storočia prebiehali v historickom jadre mesta výrazné stavebné premeny, ktoré narušili jeho identitu. Príspevok sa venuje mapovaniu týchto premien, ktoré preukazujú rôznorodosť mestotvorných prvkov a ich dopad na vonkajší a vnútorný obraz mesta. V súčasnosti je historické jadro vytypované na vyhlásenie za pamiatkovú zónu.

Pezinok, the former royal town, maintained the viniculture until the end of the 19th century. From the middle of the 20th century, there have been significant structural changes in the historic centre of the town which have disrupted its identity. The contribution focuses on the mapping of these changes, demonstrating the diversity of clustering elements and their impact on the outer and inner image of the town. At present, the historic centre is proposed to a declaration of conservation zone.

ABSTRACT / ABSTRAKT

historické jadro | obraz mesta | transformácia | pamiatková zóna | asanácia v 2. polovici 20. storočia
historic centre | image of town | transformation | conservation zone | sanitation in the second half of the 20th century

KEY WORDS / KLÍČOVÁ SLOVA

|fig. 1|

Porovnanie premeny historického jadra: stav z konca 19. storočia / prienik zaniknutej a novej zástavby / premeny 20. storočia. (Zdroj: autorka)

|fig. 2|

Porovnanie historickej ortofotomapy Pezinka z roku 1950, zachytávajúcej stav pred narušením historického jadra (Zdroj: <http://mapy.tuzvo.sk/HOFM/>) a súčasného stavu urbanistickej štruktúry mesta v roku 2017. (Zdroj: <https://www.google.sk/maps/place/Pezinok/>)

|fig. 3|

Horné dve fotografie: Hotel Grand, porovnanie – pôvodná zástavba východnej časti námestia, dnes fotografia súčasného stavu. (Zdroj: Archív PÚ SR, sign. T 4301, foto autorka) Dolné dve fotografie: Ortofotomapy zachytávajúce stav z roku 1950 a dnes. (Zdroj: <http://mapy.tuzvo.sk/HOFM/>, <https://www.google.sk/maps/place/Pezinok/>)

|fig. 4|

Náčrt prestavby historického jadra – výkres č. 3 Plán hmôt a zelene, 1973. (Zdroj: Archív PÚ SR, sign. A 6269)

|fig. 5|

Výkres zásad pamiatkovej starostlivosti, 1976. (Zdroj: Archív PÚ SR, sign. T 4301)

Úvod

Vinohradnícke mestečko Pezinok je zakonzervované vnútri mestského opevnenia, ktorého zvyšky dnes tvoria prirodzenú hranicu historického jadra (HJ) mesta. Od 2. polovice 20. storočia prebiehali, podobne ako v iných slovenských mestách, v HJ výrazné stavebné premeny, ktoré narušili jeho identitu, čím potlačili historický ráz a genia loci pôvodnej štruktúry |fig. 1|.

Cieľom príspevku je identifikovať, opísať a vyhodnotiť stavebné premeny, ktoré ovplyvnili dnešný charakter mesta. V 90. rokoch sa uvažovalo o územnej ochrane HJ, v súčasnej dobe sa opäť otvára táto téma.

Historicko-urbanistický vývoj mesta do polovice 20. storočia

Prvá písomná zmienka o existencii osady Pezinok pochádza z 2. polovice 13. storočia. Podľa hypotetických predpokladov vznikol Pezinok buď spojením dvoch menších osád a ich rozrastaním v priestore dnešného Radničného námestia, alebo mohol vzniknúť na základe veľkoryso plánovaného urbanistického plánu na základe iniciatívy grófov zo Sv. Jura (Prospechová, 2003).

Najvýraznejšia pamiatka mesta je komplex obranného hradu, kruhového pôdorysu so stredovekými rysmi, osadený v prostredí anglického parku. Najstaršou pamiatkou HJ je pôvodne gotický kostol z 1. polovice 14. storočia, keď sa pravdepodobne začal vývoj trhového mestečka.

Pôdorysná osnova sídla si zachováva stredoveký charakter, je pravouhlá s pravouhlým námestím obdĺžnikového tvaru a dvojicou paralelných komunikácií prechádzajúcich po jeho okrajoch. Objektová skladba nesie prvky renesancie poznačené neskoršími slohovými prestavbami.

Výstavbu podnietili hlavne získané privilégiá, keď sa v roku 1647 Pezinok stal slobodným kráľovským mestom (Dubovský, 1982b). Začalo sa s budovaním kamenného opevnenia s troma vstupnými bránami a jedenástimi baštami, ktoré bolo obkolesené vodnou priekopou. Po získaní práv sa vybudovala aj radnica a mestská veža, osadená netradične pri evanjelickom kostole. Majitelia usadlostí zároveň prestavovali pôvodné domy či stavali nové, čo vtislo mestu charakter poznačený tradíciami regionálneho staviteľstva.

Barok sa výrazne podpísal na tvorbe dominánt HJ sakrálnej architektúry. Prvou pamiatkou obdobia je kostol na námestí, tzv. Dolný. Iným predstaviteľom barokového cítenia je kapucínsky kostol a kláštor v severozápadnej časti HJ, ktorý má *„dominantné postavenie v uzávere Holubyho ulice“* (Dubovský, 1983a : 5). Ďalšou sakrálnou pamiatkou umiestnenou v blízkosti námestia je klasicistický evanjelický kostol, ku ktorému bola neskôr pristavaná neogotická veža. V 19. storočí už mesto nepatrilo medzi popredné slovenské mestá. Nárastom bezzemkov sa v čase neoslohov zastavovali hlavne dvorové krídla vinohradníckych domov. Od roku 1870 boli postupne aj tu zbúrané vstupné brány, časti mestských hradieb a zasypané priekopy, ktoré „bránili“ rozvoju dopravy v centre mesta (Dubovský, 1982b). Od konca 19. storočia začínajú sakrálnym dominantám konkurovať komíny priemyselných podnikov budovaných hlavne v juhovýchodnej časti mesta, ktoré podstatne pozmenili jeho panorámu (Dubovský, 1983b).

Transformácia z vidieckeho na mestský...

Úplný prerod charakteru mesta prišiel so zmenou politického a spoločenského systému po II. svetovej vojne |fig. 2|. Výstavba, ktorá sa dotkla HJ, vtesnala Pezinku tvár socialistického „moderného“ mesta.

Hlavnými úlohami novovzniknutého národného výboru boli v *„prebojovaní preloženia sídla okresu z Modry do Pezinka“* (Dubovský, 1982a: 147) a obnova mesta, ktoré bolo po II. svetovej vojne čiastočne zničené (Dubovský, 1982a). Už v roku 1946 malo mesto nový regulačný plán, ktorý mal stanovovať jeho budúci rozvoj a premenu na mesto v duchu socializmu. Krátko nato sa však miesto s obnovou HJ začalo v severnej a severovýchodnej časti pri hradbách s búraním pôvodných vinohradníckych domov, ktoré boli nahradené novými blokmi štvorpodlažných nájomných bytových domov.

Jednou z podmienok preloženia sídla okresu bolo postaviť novú administratívnu budovu na námestí, základný kameň bol položený v roku 1947, o tri roky neskôr už bola v prevádzke. Svojím hmotovo-priestorovým objemom je jednou z novodobých dominánt nielen námestia, ale aj HJ.

Ku koncu 50. rokoch sa začala zdôrazňovať myšlienka pričlenenia Pezinka k Bratislave a jeho postavenie v rámci celého okresu, čo ešte zintenzívnilo stavebný rozmach mesta aj v jeho HJ. Časť svojho života tu prežil aj prof. Piffl, ktorý svojimi cennými skicami zachytil medzi rokmi 1960 – 1964 asanáciu zadných traktov dnešnej ulice M. R. Štefánika, ako aj výstavbu solitérnych sedempodlažných bodových panelových bytoviek v tesnej blízkosti severovýchodnej časti hradieb (Prospechová, 2010). Tie sa stávajú popri vežiach kostolov a továrenských komínov novými dominantami panorámy mesta.

Rozvoj cestovného ruchu v oblasti Malých Karpát *„nastolil požiadavku stavby nového hotela“* (Dubovský, 1982a: 150). Hotel bol postavený podľa návrhu architekta Fašanga, bol solitérne umiestnený vo východnej časti hlavného námestia, odsadený od uličnej čiary (Kusý, 1976). Realizácia hotela po asanácii viacerých radových meštianskych domov prebehla medzi rokmi 1966 až 1968. Objekt má štvorcový pôdorys s pravouhlým átriom v strede dispozície, je trojpodlažný s rovnocennými fasádami, izby sú umiestnené po obvode (Dulla, 2002). Hotel bol mimo prevádzky už v 90. rokoch, v parteri je dnes umiestnená prevádzka potravinového reťazca |fig. 3|.

Po značnej premene HJ bola v roku 1973 spracovaná zastavovacia štúdia prestavby stredu mesta |fig. 4|, ktorá bola *„prvým grafickým znázornením základného názoru projektanta na riešenie úlohy rekonštrukcie historického jadra malého mesta vidieckeho charakteru.“* (Šteflíček, 1973: nestránkované). Štúdia bola spracovaná na základe *Koncepcie územného začlenenia do priestoru Bratislavy* (Šteflíček, 1973). Návrh prestavby počítal s ďalšími zásahmi do urbanistickej, ale hlavne objektovej skladby HJ. Hlavnou myšlienkou štúdie bolo vyčlenenie dopravy z HJ a vybudovanie hromadných garáží po jeho okrajoch pri opevnení vo viacerých polohách. Návrh počítal s vytvorením pešej zóny ulice M. R. Štefánika (Revolučná ulica) až k železničnej stanici, ktorá by bola dotvorená modernými polyfunkčnými objektmi, ktoré by vniesli do *„dedinsky pôsobiaceho“* (Šteflíček, 1973: nestránkované) centra mestský charakter. V časti, kde je dnes umiestnený kultúrny dom, bolo v návrhu situované nové námestie. V reakcii na premeny viacerých jadier našich historických miest boli aj pre HJ Pezinka spracované Zásady pamiatkovej starostlivosti |fig. 5|, ktoré však mali len odporúčací charakter, keďže v tom čase neexistovala ochrana HJ miest už zásadne poznačených 20. storočím. Napriek tomu bola značná časť

fig. 2

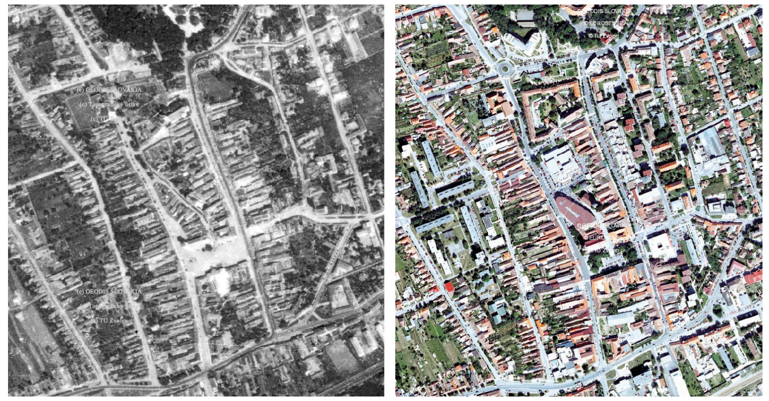

fig. 3

fig. 4

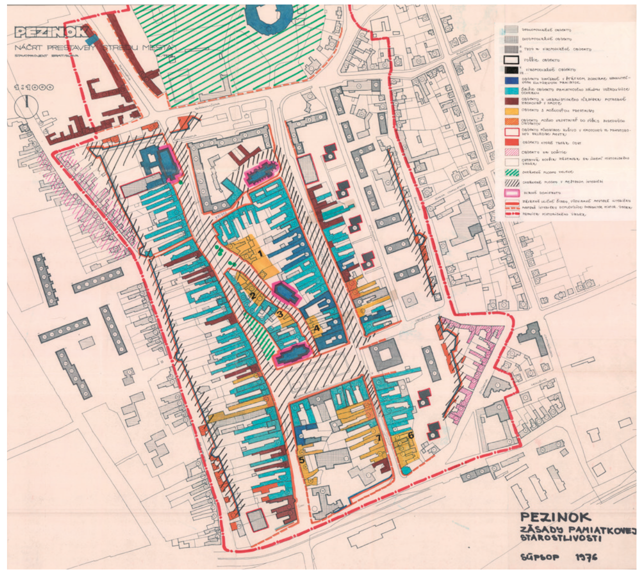

fig. 5

|fig. 6|

Horné dve fotografie: vľavo historická fotografia zachytávajúca objektovú skladbu centrálnej časti historického jadra, vpravo objekt kultúrneho domu dnes. (Zdroj: Archív PÚ SR, sign. T 4301, foto autorka). Dolné dve fotografie: ortofotomapy zachytávajúce stav urbanistickej štruktúry z roku 1950 a dnes. (Zdroj: <http://mapy.tuzvo.sk/HOFM/>, <https://www.google.sk/maps/place/Pezinok/>)

|fig. 7|

Výkres 1. nadzemného podlažia objemovej štúdie kultúrneho domu, riešenie verejných priestorov a napojenia na existujúcu zástavbu. (Zdroj: Archív PÚSR, sign. A 6270)

|fig. 8|

Horné dve fotografie: vľavo historická fotografia zachytávajúca ulicu M. R. Štefánika s pôvodnou zástavbou vinohradníckych domov a dnešný stav. (Zdroj: Archív PÚ SR, sign. T 4301, foto autorka) Dolné dve fotografie: satelitné snímky zachytávajúce stav z roku 1950 a územie dnešnej ulice M.

fig. 6

fig. 8

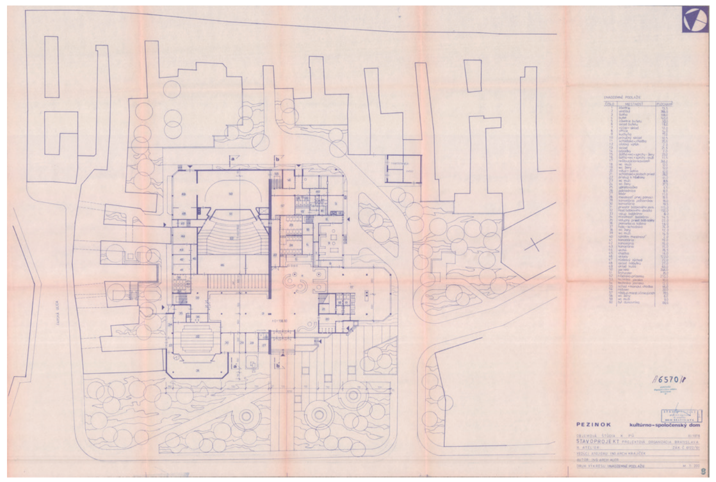

fig. 7

objektovej skladby označená ako *„objekty pamiatkového záujmu“* (Takátsová, 1976 : nestránkované), ale aj časti *„možné na prestavbu“* (Takátsová, 1976: nestránkované), medzi nimi aj územie, kde dnes stojí kultúrny dom.

Myšlienka na stavbu kultúrno-spoločenského centra tu už bola v 50. rokoch, k reálnej výstavbe však došlo až po roku 1980 |fig. 6|. Z pôvodných dvoch alternatív umiestnenia sa nakoniec vybrala menej vhodná, a to priamo v srdci HJ, neďaleko hlavného námestia. V roku 1978 bola spracovaná architektonická štúdia, ktorá koncepčne počítala s adaptáciou pôvodnej zástavby do organizmu kultúrneho centra (Auer, 1978) |fig. 7|. Zo strany cestnej komunikácie bol umiestnený hlavný vstup s predpolím sadbovej úpravy a peších priestranstiev. Podľa odporúčaní orgánov pamiatkovej starostlivosti má nová skladba hmôt rešpektovať pôvodné uličné čiary, výškové zónovanie okolitej zástavby a zachovanie dvorných traktov okolitej zástavby (Križan, 1977). Projekt bol nakoniec z väčšej časti realizovaný (čo sa týka vlastnej hmoty stavby), po búraní celého bloku pôvodnej zástavby vyrástla solitérna hmotovo-priestorovo exponovaná stavba s výrazným fasádnym obkladom, ktorý umocňuje jeho dominantný charakter. Okolitý verejný priestor dnes slúži na účely parkovania a zásobovania. Projekt, ktorý počítal so zachovaním pôvodného uličného bloku a úpravou verejných plôch bezprostredného okolia sa nenaplnil. K celkovému narušeniu historického charakteru daného územia prispela „historizujúca novostavba“ obchodného domu z prelomu storočí. Napriek tomu, že objekt vyzerá ako radová zástavba viacerých jednotlivých stavieb, pôsobí celistvo a jednoliato |fig. 1|.

Ďalším cieľom v premene mesta bolo zintenzívniť využitie HJ *„zvýšením kvality prostredia“*, ktoré videli vo vybudovaní polyfunkčných objektov (Pernecký, 1984). Jedným z realizovaných projektov z rokov 1985 – 1987 bol aj objekt na dnešnej ulici M. R. Štefánika. Podľa architekta Perneckého sa *„pri objednávke polyfunkčného domu stretli všetci zainteresovaní… a v zriedkavej názorovej zhode spoločne sformulovali sústavu regulačných prvkov zohľadňujúcich evolúciu Revolučnej ulice ako integrálnej súčasti historického jadra pre realizáciu objektu“* (Pernecký, 1984: 40). Do podmienok overovacej štúdie bolo zahrnuté hlavne rešpektovanie súčasnej pôvodnej štruktúry – teda uličnej čiary, pôdorysnej dispozície, aplikovanie šikmých striech a prírodných materiálov povrchovej úpravy (Mrňa et al., 1983). V samotnom návrhu sa počítalo s úplnou pešou zónou v rámci ulice, s primeranou funkčnou vybavenosťou v parteri a využitím troch ďalších podlaží na umiestnenie bytových jednotiek |fig. 8|.

Záver

Súčasný obraz mesta je determinovaný opísanými zásahmi do štruktúry vinohradníckeho mestečka. Začiatok transformácie „z vidieckeho na mestské“ môžeme datovať rozvojom priemyslu, ktorý ako prvý začal vstupovať do panorámy mesta. Vo vnútornom obraze sa premena začala v búraní častí hradieb, čím sa HJ stávalo otvorenejšou štruktúrou. *„Štátny socializmus mal veľmi ambivalentný vzťah k mestským centrám, ako pripomienkam bývalej sociálnej štruktúry, ktorú sa usiloval vymazať.“* (Kissfazekas, 2017: 6) Mestské centrá mali *„vo svojej forme a obsahu sledovať svoje vlastné, nové paradigmy“* (Kissfazekas, 2017: 6).

Nádej na záchranu historických blokov prišla v čase vyhlasovania pamiatkových zón (90. roky), nestalo sa tak. Dnes sa opäť otvára problematika územnej ochrany HJ, a s tým aj základná otázka – <u>ako regenerovať takúto rôznorodú štruktúru, a hlavne územia častí narušených v 20. storočí?</u> Zo zásad ochrany pamiatkových zón vyplýva názor, že *„objekty nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia“* je vhodné korigovať a eliminovať súčasnými architektonickými prostriedkami, alebo ich nahrádzať novými objektmi (Fillová et al., 2015). Tu sa dostávame do konfliktu, akým spôsobom nahrádzať tieto časti území, kde pôvodné charakteristické znaky pre dané mesto v 20. storočí úplne zanikli? *„V tomto prípade je potrebné podstatne hlbšie analyzovať pôvodnú aj súčasnú situáciu, a novotvarom sa nesnažiť len prezentovať pôvodnú situáciu, ale ju aj do značnej miery interpretovať.“* (Vodrážka, 2000: 6)

Zoznam použitej literatúry

Auer, R., 1978. *Kultúrno-spoločenský dom Pezinok*. Projektová úloha. Bratislava: Stavoprojekt. Archív PÚSR sign. T 6570

Dubovský, J. M., 1982a. Pezinok v období budovania socializmu. *Dejiny Pezinka*. Bratislava: Obzor. s. 147 – 167.

Dubovský, J. M., 1982b. Stavebný a umelecký vývin. *Dejiny Pezinka*. Bratislava: Obzor. s. 227 – 244.

Dubovský, J. M., 1983a. Pezinok barokový. *Pezinčan*. 16 (1).

Dubovský, J. M., 1983b. Od neoslohov a secesie k modernej architektúre. *Pezinčan*. 16 (3).

Dulla, M. a Moravčíková, H., 2002. *Architektúra Slovenska v 20. storočí*. Bratislava: Slovart.

Fillová, Ľ. a kol., 2015. Zásady ochrany pamiatkovej zóny Brezno. Banská Bystrica: KPÚ Banská Bystrica. Dostupné na: <http://www.pamiatky.sk/sk/page/zasady-ochrany-pz-brezno> [cit. 24-08-2017].

Kissfazekas, K., 2017. Changes of Town Centres in the Era of State Socialism - processes and Paradigms in Urban Design. *Architektúra a urbanizmus*. Bratislava: ÚSTARCH SAV. 51 (1 – 2).

Križan, M., 1977. *Pezinok – bloky historického jadra, prieskumy*. Stavebno-historický prieskum. Bratislava: Stavoprojekt. Archív PÚSR sign. A 6271

Kusý, M. 1976. *Architektúra na Slovensku 1945 – 1975*. Bratislava: Pallas.

Mrňa, Ľ. et al., 1983. *Revolučná ulica – obchodné zariadenia a byty*. Objemová štúdia. Trnava: Stavoprojekt Piešťany. Archív PÚ SR T6492.

Pernecký, B., 1984. Architektonická štúdia polyfunkčného domu v Pezinku. *Projekt*. 26 (4 – 5).

Prospechová, P. a Wittgrúber, P., 2003. Urbanistický vývoj Pezinka. *Pezinčan*. 2003(7) Dostupné z: <http://pezincan.pezinok.sk/index.php?yggid=articles&cat=2003-7> [cit. 10-06-2017].

Prospechová, P. a Wittgrúber, P., 2010. *Pezinské motívy*. Pezinok: Mestské múzeum.

Šteflíček a Štefanec, 1973. *Pezinok – náčrt prestavby stredu mesta*. Zastavovacia štúdia. Bratislava: Stavoprojekt. Archív PÚSR sign. A 6269.

Takátsová, J. a Gállová, S., 1976. *Pezinok – Zásady pamiatkovej starostlivosti o historické jadro*. Bratislava: SÚPSOP. Archív PÚSR sign. T 4301.

Vodrážka, P., 2002. Regenerácia narušených lokalít (polôh) historických častí mesta. *Metodológia obnovy architektonického dedičstva. Vedecký seminár*. Bratislava: STU.

Reflection of the Idea of State-Building in Architecture of Schools of Volyn in 1920s–1930s

TITLE OF PAPER / NÁZEV PŘÍSPĚVKU

The architectural and stylistic features of educational institutions in Volyn 1921–1939

THEME OF DISSERTATION / TÉMA DOKTORSKÉ PRÁCE

Lyudmila Bondarchuk, M.Arch.

AUTHOR / AUTOR

l.iu.bondarchuk@nuwm.edu.ua

CONTACT / KONTAKT

Institute of Building and Architecture, The National University of Water and Environmental Engineering, Rivne, Ukraine

INSTITUTION / ŠKOLA

UA

Prof. Olga Mykhaylyshyn, Dr. Sc. in Architecture

TUTOR / ŠKOLITEL

B2

During 1921–1939 Volyn was part of the Second Polish Republic. Socio-cultural politics focused on confirmation of National Polish State needed rapid integration of the region and other territories into an integral Polish State. Education played a significant role in formation of national consciousness of citizens. Architectural and stylistic, space-planning decisions for school buildings of interwar period distinctly reflected the idea of state-building.

ABSTRACT / ABSTRAKT

school buildings | Interwar Period | Volyn | Second Polish Republic | state-building

KEY WORDS / KLÍČOVÁ SLOVA

Interwar Period – is a notion in the world history, which denotes a short period of time between 1918–1939. This period is famous for a range of various crises: for countries of North America this was a period of economic rise, for countries of Europe – a period of dynamic reconstruction. As it is known The World War I changed a considerable part of political picture, in particular at the territory of Europe.

It is commonly known that Peace treaty of Riga, 1921, fixed the boundaries between the Soviet Union and the Second Polish Republic. As a result, west regions of Ukraine in its current boundaries became a part of Polish nation; central and east territories – of Soviet Ukraine. The Second Polish Republic became a commonwealth with a very complex political history, multi-ethnic population make-up, in fact, conglomerate of territories that used to have a low level of economic and cultural development, different administration principles, religious and cultural aspects (the Second Polish Republic consisted of 69% of territories that previously belonged to the Russian Empire, 20% – to Austro-Hungary, 11% – to the German Empire) (Kubiczek F. and Wyczański A. eds., 2003., p. 258). The first task that came up to the Polish state was minimization of sociocultural differences between the region and formation of national consciousness, nation crystallization. Maximum efforts and means were used to solve this task.

|fig. 1|

Design of a typical single class school of architect T. Maievskyi, 1926 (Source: Projekty budynków szkół powszechnych Z. II. 1926. Warszawa: MWRiOP)

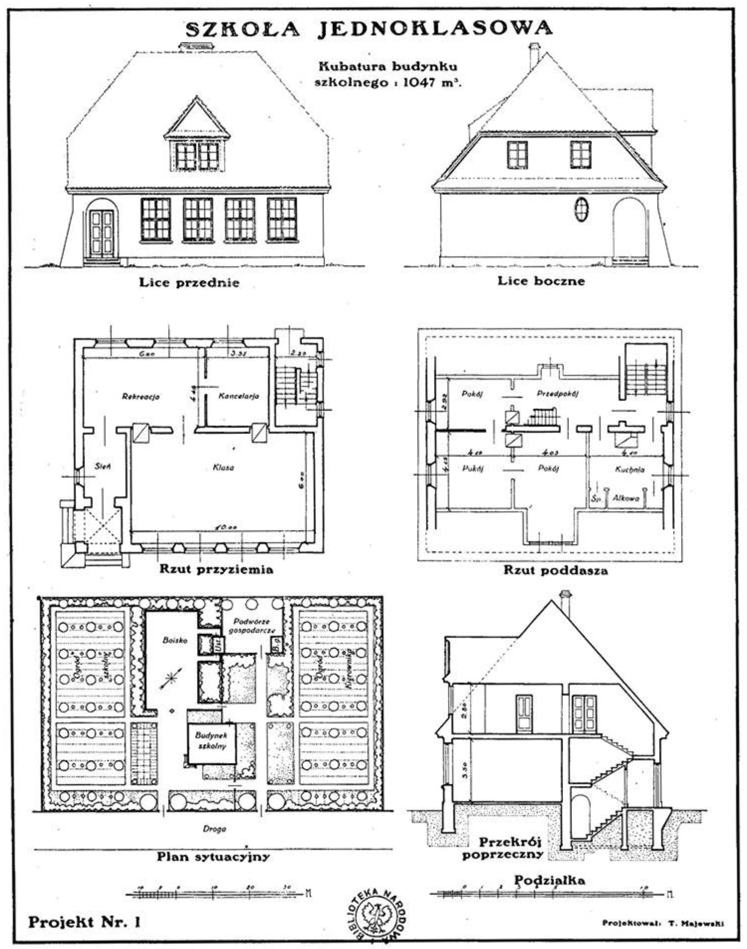

One of the main means of ideological influence on society was education. West Volyn (in the Second Polish Republic Volyn province) as a joined former part of the Russian Empire was one of the region that needed most attention from the Polish state in this area, as the level of literacy of population was the lowest in the Polish state. Formation of thinking of a new generation of citizens started with a school, that's why designing and construction of different types of school became a separate sphere of architecture activity both on nationwide and local levels. Process activation was enabled by means of regulatory acts approved in Poland at the outset of 1920s, in particular, Law on development networks and construction of general education schools (Kaden-Bandrowski J., 1933, p. 44). At the beginning construction of educational institutions was conducted according to individual projects, starting from 1930s according to typical projects developed in special project bureaus and published in catalogues. It should be mentioned that in 1939 Volyn province had 2071 schools, 27 gymnasiums and 21 lyceums in total (Raport, magistrate, 1939, p. 7).

During 1920s architects used "Polish national style" for designing schools, which appeared in late 18th century, and also romanticized forms of national architecture, which found their expression in a so called "palace style". Colonization of Poland by Russia in late 18th and 19th century led to heightened perception of national identity by the Polish, that's why this style was focused on national architecture heritage as a basis and source of forms, motives and composition-planning means of formation of object image (Omilanovska M., 1998, p. 147) |fig. 1|.

Use of such methods was sufficient for designing small schools built mostly in rural areas. However, urban schools put forward more complicated demands as to the amount of pupils, functionality, and the general image of a building, which had to fit into urban environment and meet ideology prevailing in the Polish state. 1920s are characterized by the ideas of classical motives in designing public places generally, and educational institutions in particular (Mykhaylyshyn O. L. 2013, p. 124).

Neoclassical tendencies are clearly depicted in typical school projects created according to the orders of the Ministry of confession of faith and social education issued in 1922 and 1925. Project solutions offered several methods of formal connection with classical tradition. Thus, morphological method determined finishing of central and side faces with laid on column antiums, rustication of basement; composition-morphological method determined symmetric solution both of a separate school building and a complex in general, where in case of saving tiered composition – architecture décor was focused on the axis of symmetry, or emphasized composition nodes; composition one – marked substitution of long-standing elements, columns with risalit (Projekty budynków szkół powszechnych Z. II, 1926) |fig. 2|.

Specific "modernized classicism" appeared in late 1930s and it is characterized by simplified shapes. Principles of avant-garde are more often used to design residential and public places, since multipurposeness of its shapes admits the possibility of "double coding" of the image of new objects as examples of national and at the same time international styles and allows realizing new principles of construction based on minimalism as the basic criteria of cost effectiveness and industrial features (Mykhaylyshyn O. L. 2013 p. 172). Important socially ideological meaning of schools as culturally educational and pedagogic centres started causing extension of functions performed by a school. That's why other types of activity, such as production, sports and health, artistic were implemented in addition to the educational one. This caused complications in the layout of schools, increase of studio structure of dimensional solution of typical and individual designs. Another innovation was addition of a residential function, which also influenced space-planning structure and zoning (Projekty szkolne. State archive of Rivne region, fond 31, opys 1, sprava 3944; Projekty szkolne. State archive of Rivne region, fond 31, opys 1, sprava 3974) |fig. 3|.

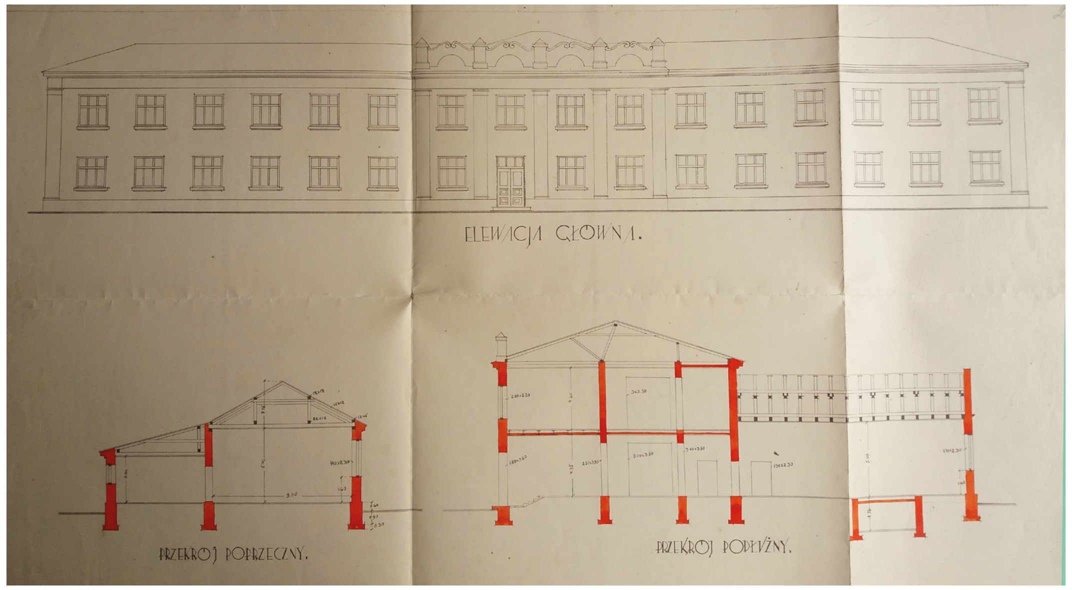

|fig. 2|

Design of a school named after Senkevych in Rivne, 1928 (Source: State archive of Rivne region, fond 31, opys 1, sprava 3941, 12 ark.

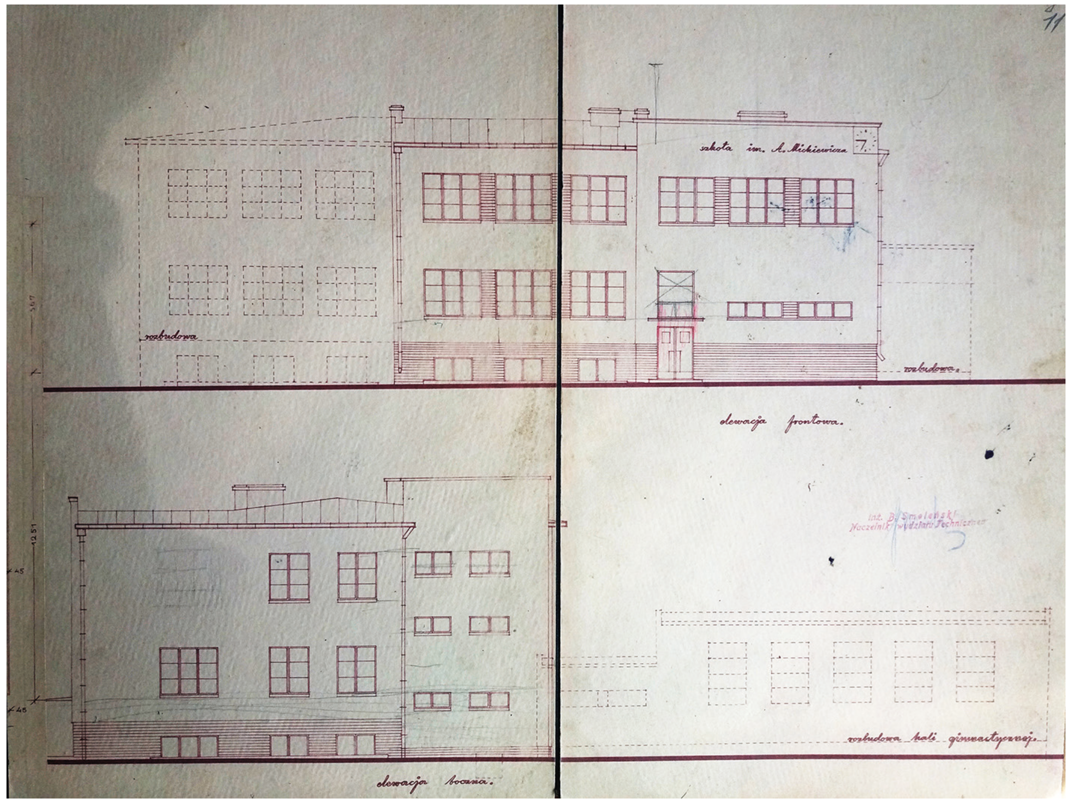

|fig. 3|

Design of a school on Tsehelna str., in Rivne, 1935 (Source: State archive of Rivne region, fond 31, opys 1, sprava 3076, 11 ark.)

The use of functional and rational approach in formation of architectural image of schools, as well as use of typical projects caused similarity of solutions of many objects despite variety of dimensional structures. At the same time compactness and geometry of dimensions of grouped windows, composition stability of high and low parts, glazing vertical lines of staircases, emphasized orthogonality of divisions and details, and in some cases contrast combination of wall surface textures showed distinctive shape-generating methods of architecture avant-garde.

So, use of artistic methods for designing that lost their grounds in Poland and European countries as early as in the first half of 1930s may be explained by imitation of examples and interpretation of already typical schemes as most rational method to solve assigned tasks fast. For cities, it is modernization and development of semantic environment structure with the use of means of artistic expression common for new objects; for villages, it is introduction of a contrast object-sign into a uniform architecture texture, which demonstrated modernization and provides society with new value orientations.

List of references

Kaden-Bandrowski J., 1933. *Budujmy szkoły*. Warszawa: Wyd-wo związku nauczycielstwa polskiego;

Kubiczek F. and Wyczański A. eds., 2003. *Historia Polski w liczbach: Państwo, społeczeństwo*. Warszawa: Główny Urząd Statystyczny.

Omilanowska M., 1998. *Nacjonalizm a style narodowe w architekturze europejskiej XIX wieku i początku XX wieku, [w:] Nacjonalizm w sztuce i historii sztuki 1789–1950*. Materiały z konferencji zorganizowanej przez Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk i Stowarzyszenie Historyków Sztuki). Warszawa, Poland, 5–7 grudnia 1995, pp. 145-155.

Projekty budynków szkół powszechnych Z. II, 1926. Warszawa: MWRiOP

Projekty szkolne. State archive of Rivne region, fond 31, opys 1, sprava 3944, 74 ark.

Projekty szkolne. State archive of Rivne region, fond 31, opys 1, sprava 3974, 169 ark.

Raport, magistrat. State archive of Rivne region, fond 156, opys 1, sprava 82, 16 ark.

Mykhaylyshyn O. L. 2013. Arkhitektura ta mistobuduvannya Zakhidnoyi Volyni 1921–1939. Rivne: Dyatlik M. (Михайлишин О. Л. 2013. *Архітектура і містобудування Західної Волині 1921–1939*. Рівне: Дятлик М.)

Panelárna Prefa Holešovice

TITLE OF PAPER / NÁZEV PŘÍSPĚVKU

Analýza a prezentace československé architektury 60. a 70. let 20. století

THEME OF DISSERTATION / TÉMA DOKTORSKÉ PRÁCE

Ing. arch. Jiří Moos

AUTHOR / AUTOR

jiri.moos@fsv.cvut.cz

CONTACT / KONTAKT

Fakulta stavební, ČVUT, Praha, Česko

INSTITUTION / ŠKOLA

prof. Ing. arch. Petr Urlich, CSc.

TUTOR / ŠKOLITEL

CZ

B3

Areál bývalé panelárny Prefa Holešovice zaujme především svou prázdnotou a tichostí. Je to místo s bohatou historií, s tíživou přítomností a především s nejistou budoucností. Smyslem příspěvku je přiblížit vznik panelárny, poukázat na současný stav objektů a v neposlední řadě seznámit s vizemi pro celý areál.

The grounds of the former precast concrete panels factory Prefa Holešovice attracts mainly with their emptiness and silence. It is a place with rich history, burdensome present and above all an uncertain future. The aim of this paper is to describe the development of the factory, point out the current conditions of the buildings and, last but not least, inform about visions for the whole area.

ABSTRACT / ABSTRAKT

Holešovice | průmysl | panelárna | Prefa
Holešovice | industry | precast concrete panels factory | Prefa

KEY WORDS / KLÍČOVÁ SLOVA

fig. 2

fig. 4

fig. 5

fig. 6

fig. 7

fig. 9

fig. 10

|fig. 1|
Panoramatický snímek původní zástavby Holešovic z vrchu Jabloňka. Na fotografii jsou označeny dva dochované objekty – Vaňhova vila (01) a dům č. p. 31 (02), foto A. Alexander, rok 1928 (Zdroj: http://www.milujuprahu.cz)

|fig. 2|
Pohled z bývalé Partyzánské ulice na výrobní halu před výstavbou železniční přeložky. Na průčelí haly je patrný nápis „Pod vedením KSČ za šťastnou budoucnost našeho pracujícího lidu“, foto Jaroslav Janula, nedatováno (Zdroj: http://prazsky.denik.cz)

Úvod

Na severu pražských Holešovic se nachází průmyslový areál, jenž zaujme především svou prázdnotou. Panelárna Prefa Holešovice, dříve sloužící pro výrobu panelových dílců, je dnes jen soustavou nevyužívaných objektů. V nedávné době odkoupila část areálu společnost Skanska Property [Novák, 2017]. Ta plánuje na lukrativním místě postavit administrativní centrum, které bohužel popírá existenci průmyslu, a stane se tak zřejmě dalším kancelářským komplexem, jenž nemá respekt k minulosti a významu daného místa.

Odborná literatura se panelárně v Holešovicích vyhýbá. Informace o ní lze čerpat jen ze zmínek v dobových periodikách a především z projektové dokumentace. Cílem příspěvku je tuto křivdu napravit.

Historie a význam místa

Středověkou obec Holešovice tvořilo několik usedlostí podél jediné cesty s dvorky v přímém styku s Vltavou [Pudr, 1945]. Holešovičtí se s řekou sžili a hlavním způsobem jejich obživy se stal rybolov. V 19. století si Holešovičtí zřídili několik přívozů, kterými převáželi movitější Pražany na druhý břeh řeky [Gabor, 2014].

V roce 1823 byla v Holešovicích dostavěna tzv. kartounka. Ta se stala prvním impulzem pro transformaci obce v průmyslovou čtvrť. Význam sehrálo i rozhodnutí o zrušení pražských hradeb a následná výstavba železniční dráhy Praha–Drážďany. Z výstavby nové čtvrti je nutné zmínit především elektrárnu od architekta F. Schlaffera, jež se stala se svými čtyřmi komíny symbolem nových Holešovic [Gabor, 2014] |fig. 1|.

Nová výstavba se původní obci vyhýbala. Po určitou dobu tak koexistovala středověká obec a moderní průmyslové předměstí. První úvahy o asanaci starých Holešovic se objevily v roce 1930 [IPR Praha, 2016]. Řízením osudu se úvahy proměnily v realitu až v druhé polovině 50. let, kdy došlo k demolici části původní zástavby. Na jejím místě byla v letech 1959–1961 postavena panelárna Prefa Holešovice [Biegel, 2010; Rudé právo, 1959]. Projekt celého areálu zpracoval SPÚ Keramoprojekt, podstatnou roli při návrhu hrál architekt Zdeněk Stašek |[1].

V panelárně se vyráběly panelové dílce určené k výstavbě sídlišť na severu a východě Prahy. Pražská výstavba byla do té doby závislá na panelárně v Toušeni [Nová panelárna v Holešovicích, 2011]. Umístění panelárny do severní části Holešovic nebylo náhodné. Její provoz vyžadoval území přiléhající k řece pro zásobování surovinami a dobré napojení na železniční i silniční síť. Výhodou tohoto místa byla i nižší exportní vzdálenost, z čehož se odvíjely finanční úspory [Moos, 2017].

Panelárna se snažila do území vstoupit minimálně. Stopa původní ulice byla zachována a tři ponechané původní objekty se staly součástí výrobního provozu areálu |[2]. Panelárna byla stavbou dočasnou [Stavební archiv Praha 7]. Po dokončení sídlištních celků měla být odstraněna a celé území revitalizováno. K tomu dodnes nedošlo |fig. 2|.

fig. 1

Do provozu závodu se později promítla i výstavba tzv. holešovické přeložky. Železniční trať, distribuující vlaky z Drážďan i na pražské hlavní nádraží, odřízla panelárnu od zbytku Holešovic. Kvůli její výstavbě byly zdemolovány zbytky starých Holešovic i kartounka. Na trati v blízkosti panelárny vzniklo vlakové nádraží. Velký vliv na Holešovice měl i dopravní průtah severojižní magistrály Argentinskou ulicí. Panelárna se tak stala ze všech stran odříznutým areálem.

Po roce 1989 byla panelárna zařazena do privatizace a vlastníkem areálu se v roce 1994 stala německá společnost Wolf Prefa, s. r. o. [Atelier FNA, 2014]. V roce 1999 vstoupil v platnost nový územní plán, jenž zařadil území závodu do kategorie zeleň [IPR Praha, 2016]. To v podstatě nedovolilo vlastníkovi panelárny jakoukoliv rekonstrukci a modernizaci provozu. V roce 2013 byla firma nucena provoz panelárny ukončit [Atelier FNA, 2014].

Stavební prvky panelárny

Celý areál panelárny zaujímá asi 5,3 ha. Každý průmyslový závod tvoří stavební prvky, strojně-technologické prvky a prvky přírodní [Hlaváček, 1985]. Příspěvek se bude zabývat pouze objekty stavebními, přestože zasazení areálu do městské krajiny a řešení zeleně hraje v jeho případě nezanedbatelnou roli |fig. 3|.

Nejzápadnějším stavebním prvkem je sociálně-administrativní centrum (SAC). Objekt SAC |fig. 4| je architektonicky nejhodnotnější budovou areálu. Budova se skládala z pěti samostatně funkčních celků – vrátnice, dva byty, jídelna, administrativní budova a sociální zařízení. Hmotu objektu tvoří horizontální hranol, ze kterého ční administrativní věž. Hodnota objektu spočívá především v konstrukčním řešení věže. Nosnou konstrukci tvoří ocelový skelet 3 x 3 pole, rohová pole jsou vyvěšena z nosníku tvořícího parapet střešní terasy. Budova, s jejímž návrhem lze spojit architekta Kozáka|[3], byla dokončena zřejmě v druhé polovině roku 1971 [Stavební archiv Praha 7].

Část objektu SAC prošla v nedávné době rekonstrukcí. Za závažnější zásah do vzhledu domu lze považovat odstranění mozaikových obkladů a změnu barevnosti přiznané ocelové konstrukce.

Historickým objektem je dům č. p. 14, tzv. Vaňhova vila |fig. 5|. Honosná vila, kterou si nechal postavit Jindřich Vaňha, nejslavnější člen rybářského rodu Vaňhů [Fafejtová, 2016], měla původně neorenesanční a klasicistní prvky [Atelier FNA, 2014]. Po demolici starých Holešovic se vila stala součástí panelárny a prošla razantními zásahy. Došlo především k úpravě okolního terénu a z přízemí vily se stal suterén. V současnosti je vila v zanedbaném stavu a nevyužívá se.

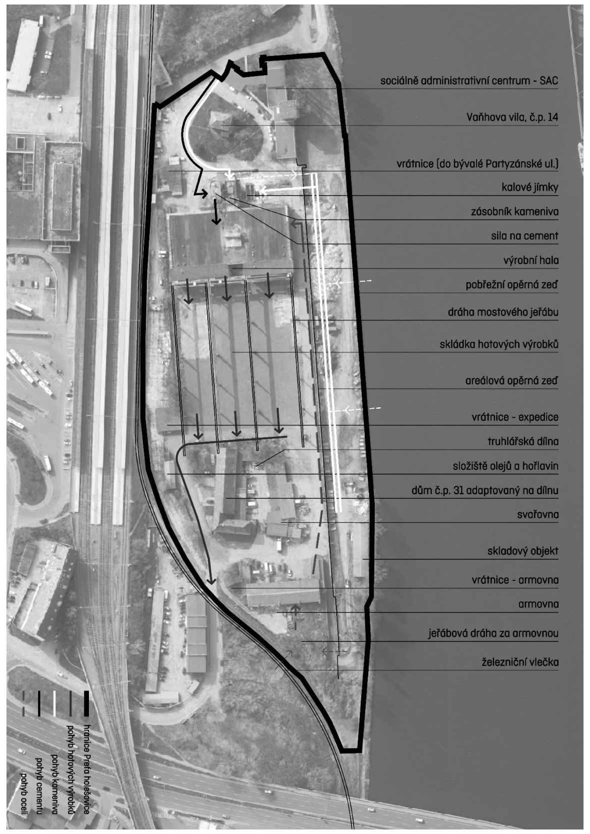

fig. 3

Objekt hlavní vrátnice do bývalé Partyzánské ulice sloužil jako hlavní vstup do areálu. Fasádní plochy byly založeny na střídání prosklených ploch s plochami z pálených cihel. Výstavbou železniční přeložky došlo ke zrušení příjezdové cesty a vrátnice ztratila svou funkci.

Zásobník kameniva a sila na cement |fig. 6| se nacházejí v blízkosti výrobní haly. Zásobník sloužil k dopravě kameniva do mísicího jádra v hale. Třípodlažní objekt z monolitického železobetonu se nachází v havarijním stavu. Výraznou siluetu mají sila o průměru 7 metrů, do nichž se vešlo až 800 tun cementu [Atelier FNA, 2014].

Hlavní funkci panelárny zajišťovala výrobní hal. Ve směru výroby byla rozdělena na tři pracoviště. V mísicím jádru se připravovala betonová směs a v halách baterií a obvodovek probíhal proces výroby železobetonových panelů. Původně byla hala z jedné strany otevřená. Kolem roku 1965 došlo k její rekonstrukci a k rozšíření o cca 9 metrů [Stavební archiv Praha 7]. |[4] V době vzniku byla hala odbornou veřejností vlídně přijata. „Nearchitekturu“ prostého hranolu umocnilo sochařské dílo dvou postav u železobetonového panelu |fig. 7|. Pravdivá budova, ač měřítkově zcela odlišná od zbytku Holešovic, se snažila komunikovat s okolím. Bohužel železniční přeložka tuto vazbu přetrhla. Po ukončení výroby začala hala chátrat, v současné době je bez využití.

Nejrozsáhlejším prostorem v areálu je skládka hotových výrobků |fig. 8|. Skládku tvoří čtyři řady betonových sloupů, které spojují vazníky sloužící jako jeřábové dráhy. Celé volné prostranství sloužilo pro dozrání a uskladnění hotových panelů.

Expediční vrátnice sloužila k transportu panelů z areálu. Ztvárnění fasád je podobné jako u hlavní vrátnice. Výrazným prvkem je vykonzolovaná stropní deska, která s lehkostí levituje nad objektem pod sebou. Nevšední bylo i bílé žebrování ze

fig. 8

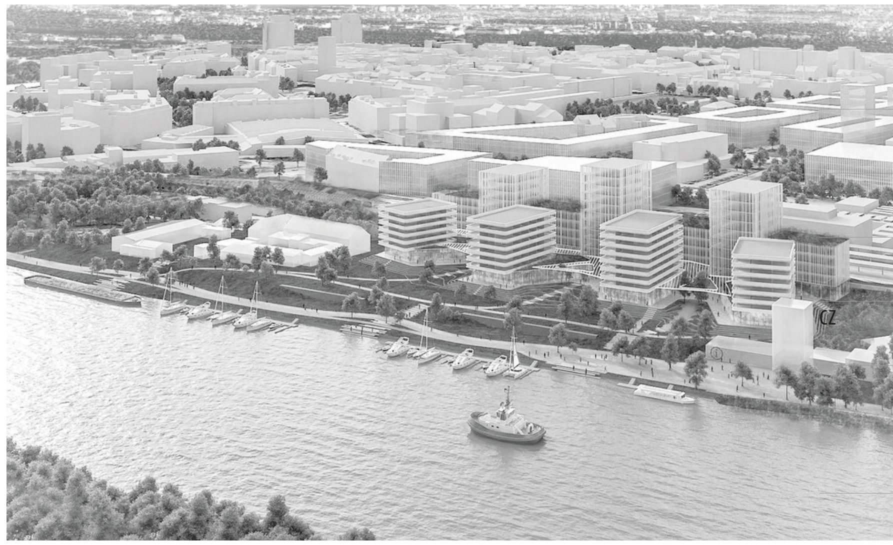

fig. 11

sklobetonových hranolů opticky oddělující prostor vrátnice od ulice. Vrátnice dnes slouží ostraze areálu.

V blízkosti vrátnice expedice se nachází sklad olejů a hořlavin. Jednoduchý objekt je opláštěn vlnitým plechem a má dočasný charakter. U skladu je požární nádrž o rozměrech 12 x 5 metrů s hloubkou 3 metry [Atelier FNA, 2014]. Další stavbou dočasného charakteru je skladový objekt u břehu řeky, jehož funkce je nejasná.

Druhým dochovaným reliktem struktury původních Holešovic je dům č. p. 31, známý jako hospodářský dvůr U Šimků či U Dubů |fig. 9|. Dům stojí na původní niveletě, po začlenění do provozu panelárny však došlo k přístavbám a z průčelí domu byly odstraněny fasádní prvky. Statek prošel adaptací na kovoobráběcí dílnu a v části objektu vznikly garáže a svařovna [Atelier FNA, 2014]. Po roce 1965 se počítalo s jeho demolicí |[5], k té však nedošlo.

Architektonicky zajímavá je vrátnice armovny |fig. 10|. Nad půdorysem rozevřeného čtyřúhelníku vyčnívá pultová střecha s vnitřním úžlabím. Stěny jsou v exteriéru obloženy zelenomodrou keramickou mozaikou. Dnes je vrátnice v zanedbaném stavu a nevyužívá se.

Posledním objektem areálu je armovna, dříve sloužící k přípravě ocelové výztuže. Jednopodlažní hala je omítnuta světle šedě a nemá výrazné architektonické kvality. Vedle armovny lze díky osamoceným sloupům vytušit dráhu mostového jeřábu, který obsluhoval skládku oceli. Armovna je v současné době v havarijním stavu.

Závěr

V současnosti objekty panelárny využívá asi 24 subjektů. Vlastník celého areálu GEONE Real Estate, s. r. o., v nedávné době nabídl část území společnosti

|fig. 3|
Jednotlivé stávající stavební prvky panelárny (Zdroj podkladu: http://app.iprpraha.cz)

|fig. 4|
Pohled na objekt SAC od západního vstupu do areálu bývalé panelárny (Zdroj: archiv autora, 2016)

|fig. 5|
Jižní a západní průčelí Vaňhovy vily (Zdroj: archiv autora, 2016)

|fig. 6|
Pohled na železobetonová sila a výrobní halu z peronu nádraží Praha-Holešovice (Zdroj: archiv autora, 2016)

|fig. 7|
Reliéf umístěný na výrobní hale zobrazující dvě postavy u železobetonového panelu, jenž je zavěšen na jeřábovou kočku. Autor reliéfu neznámý (Zdroj: archiv autora, 2016)

|fig. 8|
Panoramatický pohled na skládku hotových výrobků od železniční vlečky na jihu areálu. V popředí se nachází expediční vrátnice (Zdroj: archiv autora, 2016)

|fig. 9|
Pohled na vjezd do dvora a východní fasádu domu č. p. 31 (Zdroj: archiv autora, 2016)

|fig. 10|
Jižní fasáda vrátnice armovny. Budova armovny je patrná v pozadí (Zdroj: archiv autora, 2016)

|fig. 11|
Nadhledová perspektiva urbanistické studie Port 7. Autorem návrhu je architektonické studio DAM architekti (Zdroj: http://praha.e15.cz)

Článek byl podpořen projektem DG16P02R007 „Analýza a prezentace hodnot moderní architektury 60. a 70. let 20. století jako součásti národní a kulturní identity ČR“.

Skanska Property. Projekt administrativního centra od architektonické kanceláře DAM architekti nese název Port 7 |fig. 11|. Návrh, ignorující minulou i současnou podobu areálu, slibuje v sedmi věžových objektech až 48 000 metrů čtverečních užitné plochy (Novák, 2017). Z areálu panelárny by měl být zachován pouze objekt SAC a statek č. p. 31.

Areál panelárny je přitažlivým tématem i pro studenty architektury. Studentské práce se zabývají často kontextem a tím, jak místo na autory působí. Je typické svou izolovaností a prázdnotou, je vzácné svou historií a lokalizací v kontextu celého města. Umí v člověku navodit zvláštní, nevídaný pocit a právě z těchto podnětů vznikají zdařilé projekty. |[6]

Stávající stav panelárny je neudržitelný. Rekonstrukce všech objektů je utopická, s ohledem na urbanistickou strukturu této části Holešovic ani není namístě. Na panelárnu by se však zapomenout nemělo.

„Je ostatně nemyslitelné, aby se každá vývojová etapa prosazovala totální výrazovou přestavbou svého prostředí za cenu zrušení předchozích materiálních projevů a tím i hmotného a duchovního ochuzení společnosti.“ (Hlaváček, 1985, s. 123)

Poznámky

1 V přehlídce architektonických prací 1960–1961 byl 3. místem za projekt panelárny oceněn architekt Zdeněk Stašek (Architektura ČSSR, 1962).

2 Do dnešní doby byly dochovány jen dva objekty – domy č. p. 14 a č. p. 31. Dům č. p. 18, v němž se nacházela restaurace U Zeleného stromu, byl zbourán při výstavbě železniční přeložky.

3 Na všech výkresech projektové dokumentace k objektu SAC z roku 1965 je uveden jako kontrola Ing. arch. Kozák (Stavební archiv Praha 7).

4 Přistavěná část výrobní haly je patrná odlišným materiálem, jenž byl použit na fasádě. Průčelí původní haly byla z betonových panelů a obložení ze sklolaminátových desek. Nová část haly je z pálených cihel.

5 Demolice domů č. p. 14 a č. p. 31 byla plánována v rámci projektu rekonstrukce panelárny z roku 1965. Na jejich místě mělo dojít k výstavbě nových budov (Stavební archiv Praha 7).

6 Lze zmínit především diplomovou práci Šimona Vrabce (Vrabec, 2013) a diplomovou práci Adama Trefila (Trefil, 2013).

Seznam použité literatury

Atelier FNA, 2014. *Vstupní analýza území*. Atelier-FNA.

Atelier FNA, 2014. *Území Wolf – Prefa: průzkumy a rozbory* [online]. Atelier-FNA. Dostupné z: <http://www.atelier-fna.cz/index_urb.htm> [cit. 07-11-2016].

Biegel, R., 2010. Staré Holešovice. *Za starou Prahu: Věstník Klubu Za starou Prahu* [online]. Klub Za starou Prahu. 40(3), pp. 51–57. Dostupné z: <http://www.zastarouprahu.cz/base/vestniky/pdf/vestnik-2010-3.pdf> [cit. 11-12-2016].

Fafejtová, J., 2016. *Rybárna na Václavském náměstí č. p. 43* [online]. Praha. Dostupné z: <http://zpravy.org/1/2014/12/Rybarna.htm> [cit. 12-11-2016].

Gabor, R., 2014. *Vesnice u vody: Staré Holešovice a okolí* [online záznam přednášky]. YouTube. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=V_Zd2dvkjMs> [cit. 12-11-2016].

Hlaváček, E., 1985. *Architektura pohybu a proměn: (minulost a přítomnost průmyslové architektury)*. Praha: Odeon. Architektura (Odeon).

IPR Praha, 2016. *Výkresy územního plánu hl. m. Prahy* [online]. Praha: IPR Praha. Dostupné z:< http://mpp.praha.eu/app/map/VykresyUP/> [cit. 12-11-2016].

IPR Praha, 2016. *Schematický regulační a zastavovací plán hlavního města Prahy 1930* [online]. Praha: IPR Praha. Dostupné z: <http://app.iprpraha.cz/js-api/app/srk/> [cit. 12-11-2016].

IPR Praha, 2016. *Ortofo archiv* [online]. Praha: IPR Praha. Dostupné z: <http://app.iprpraha.cz/js-api/app/OrtofotoArchiv/> [cit. 12-11-2016].

Moos, J., 2017. Zapomenuté místo uprostřed města. *EARCH.cz* [online]. 2. 6. 2017. Dostupné z: <http://www.earch.cz/cs/revue/zapomenute-misto-uprostred-mesta> [cit. 20-08-2017].

Moos, J., 2017. Zapomenuté místo uprostřed města, 2. část. *EARCH.cz* [online]. 9. 6. 2017. Dostupné z: http://www.earch.cz/cs/revue/zapomenute-misto-uprostred-mesta-2-cast [cit. 20-08-2017].

Moos, J., 2017. Zapomenuté místo uprostřed města, 3. část. *EARCH.cz* [online]. 16. 6. 2017. Dostupné z: <http://www.earch.cz/cs/revue/zapomenute-misto-uprostred-mesta-3-cast> [cit. 20-08-2017].

Moos, J., 2017. Zapomenuté místo uprostřed města, 4. část. *EARCH.cz* [online]. 23. 6. 2017. Dostupné z: <http://www.earch.cz/cs/revue/zapomenute-misto-uprostred-mesta-4-cast> [cit. 20-08-2017].

Moos, J., 2017. Zapomenuté místo uprostřed města, 5. část. In. *EARCH.cz* [online]. 30. 6. 2017. Dostupné z: <http://www.earch.cz/cs/revue/zapomenute-misto-uprostred-mesta-5-cast> [cit. 20-08-2017].

Nová panelárna v Holešovicích. In: Archiv ČT24 [televizní pořad]. ČT, 1961. ČT24 19. 2. 2011 20:33. Dostupné též z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10116288585-archiv-ct24/211411058210007/obsah/272229-nova-panelarna-v-holesovicich-1961>

Novák, D., 2017. Skanska Property koupila developerský projekt na novou část Holešovic. *E15.cz* [online]. 28. 5. 2017. Dostupné z: <http://praha.e15.cz/praha/novinky/skanska-property-koupila-developersky-projekt-na-novou-cast-holesovic-1332975> [cit. 08-07-2017].

Pudr, J., 1945. *Stavební vývoj Holešovic-Buben (Praha 7 od počátku 19. století až do světové války)*. Praha: Orbis.

Přehlídka architektonických prací 1960–1961, 1962. *Architektura ČSSR XXI*. Praha: Svaz architektů ČSSR, 21(9), s. 571–574. ISSN 0300-5305.

Rudé právo, 1959. Jak bude zajištěn stavební materiál pro bytovou výstavbu v Praze. *Rudé právo: Ústřední orgán Komunistické strany Československa.* 39(14), s. 1.

Stavební archiv, městská část Praha 7, složka Holešovice č. p. 17 [dostup. 23-11-2016].

Stavební archiv, městská část Praha 7, složka Holešovice č. p. 31 [dostup. 23-11-2016] a [dostup. 30-11-2016].

Trefil, A., 2013. *Holešovice: Post industriální park*. Liberec. Diplomová práce. TUL. Dostupné z: <https://dspace.tul.cz/bitstream/handle/15240/13156/mgr_26952.pdf?sequence=1> [cit. 29-12-2016].

Vrabec, Š., 2013. *Prefa kompaktní město*. Praha. Diplomová práce. VŠUP. Dostupné z: <https://issuu.com/imonbrabec/docs/a4_s> [cit. 07-11-2016].

Umění anglických zahrad velkovévodů toskánských mezi Čechami a Toskánskem

TITLE OF PAPER / NÁZEV PŘÍSPĚVKU

Architektonická výbava „anglických“ zahrad toskánských velkovévodů v kontextu 18.–19. století

THEME OF DISSERTATION / TÉMA DOKTORSKÉ PRÁCE

Petra Březáčková, Dott.ssa

AUTHOR / AUTOR

vincirenesance@yahoo.com

CONTACT / KONTAKT

Fakulta architektury, ČVUT, Praha, Česko

INSTITUTION / ŠKOLA

prof. PhDr. Pavel Kalina, CSc.

TUTOR / ŠKOLITEL

Příspěvek prezentuje cíle a současný stav bádání v rámci doktorské práce analyzující způsob, jakým se v 18. a 19. století uplatňovaly v zahradách velkovévodů toskánských koncepce a architektonická výbava anglických zahrad. Konkrétně se příspěvek zaměří na proměny a úpravy pozemků Ferdinanda III. a Leopolda II. v období let 1812–1849 v zahradách toskánské „villeggiatury“ a podrobněji se věnuje nejnovějším poznatkům o velkostatku Ploskovice a krajinářským úpravám zahrady Pratolino a zóny Castello.

This presentation aims at investigating to what extent and which features and ideas, derived from English landscape gardening were received and appropriated in the possessions of Grand Dukes of Tuscany between 1812 and 1849. The paper is focused on examining and comparing of the various Grand Dukes' estates and selected gardens of the Tuscan „villeggiatura“; in detail describes informal gardens of Ploskovice, Pratolino and Castello.

ABSTRACT / ABSTRAKT

anglické zahrady | velkovévoda toskánský | park | Toskánsko | Ploskovice
garden | Grand-Duke of Tuscany | park | Tuscany | Ploskovice

KEY WORDS / KLÍČOVÁ SLOVA

fig. 1

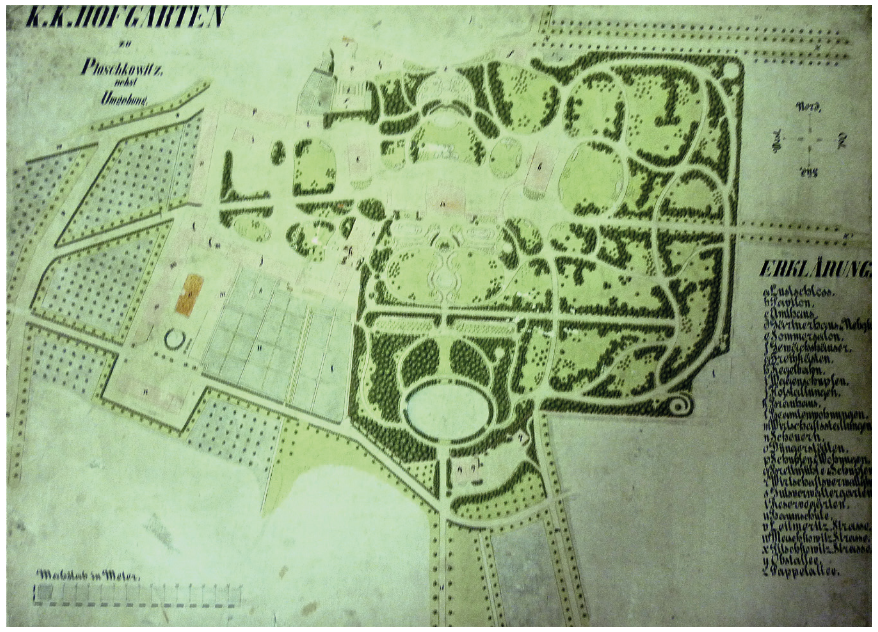

fig. 2

Formální a neformální zahrada. Tyto dvě základní typologie jsou v historických zahradách více či méně přítomné už po tisíciletí, a to nejen v evropském kulturním kontextu. Navzájem se nevylučují, naopak. Neformální krajinářské prvky žijí v symbióze s formální úpravou raně novověkých zahrad *all'italiana*, stejně jako symetrické uspořádání proniká do *anglických zahrad*. Pouze význam, účel a obecně vztah ke krajině se v jednotlivých epochách proměňují. V 18. století, kdy na scéně zahradního umění stále více dominuje „anglický" styl, dochází k přehodnocení estetiky krajiny i vztahu umění a přírody, což lze demonstrovat i na zahradách velkovévodů toskánských, majících své velkostatky i v Čechách.

Toskánsko, kolébka zahrad *all'italiana*, jen stěží přijímá francouzský styl a s velkým zpožděním reaguje i na trendy *anglických zahrad*. Pravděpodobně k tomu přispěla i nostalgie po starých časech, jdoucí ruku v ruce s bezprostřední přítomností excelentních projektů bývalých medicejských zahrad (jako např. Villa Reale di Castello, Petraia, Pratolino), platících i v období *grand tour* za povinné zastávky pro milovníky umění.

Za vlády velkovévodů toskánských (1739–1849), konkrétně Petra Leopolda, Ferdinanda III. a Leopolda II., lze vypozorovat zvýšený nárůst neformálních zahrad realizovaných povětšinou při již stávajících medicejských vilách (či jiných historických sídlech). Tyto zahrady těží z původní umělecké a rostlinné složky zahrad *all'italiana*, současně však rozšiřují a přeměňují zahradu v park. Ne všechny velkovévodské zahrady dostávají nový „anglický šat", a pokud modernizace proběhne, tak povětšinou s poměrnou citlivostí a úctou k uměleckým dílům předcházejících epoch.

Tento příspěvek se zaměřuje na vstup anglického stylu do vybraných toskánských velkovévodských zahrad u vil: Pratolino, Castello-Petraia a české Ploskovice, tedy venkovských míst určených k tzv. *villeggiatuře* tj. odpočinku a zahálce.

Všechny výše uvedené zahrady spojuje osobnost ploskovického uměleckého zahradníka Josepha Fritsche (1774–1867) |fig. 1|, působícího na dvoře Ferdinanda III. a Leopolda II.

Fritsch navrhuje úpravy českých zahrad pro Ferdinanda III. jak v Ploskovicích, tak v Buštěhradě, přičemž v období mezi léty 1814 a 1815 odjíždí do Toskánska, kde je jeho jméno primárně spjato právě s bývalými medicejskými zahradami v Pratolinu a komplexem vil Castello-Petraia.

Fritsch, dubický rodák ze severních Čech, pracuje před vstupem do služeb Ferdinanda III. ve Vlašimi. Intenzivně začíná přetvářet ploskovickou zahradu na park již v roce 1812. Naopak v 50. letech 19. století pokračuje v jeho práci Franz Fritsch, vrchní ploskovický zahradník Ferdinanda I. Dobrotivého |fig. 2|.

V první fázi nechává Joseph Fritsch v ploskovické zahradě vykácet staré stromy a objednává nové. Mezitím dochází k demolici původního zdiva, pokládání nového potrubí pro fontány, vyvýšení a restaurování původního dláždění. Fritsch též bourá dvě fontány, zakládá vodní nádrž a zasazuje se o zlepšení hydraulického systému. Následuje opětovné odstranění starého zdiva, tvorba zaklikatěných cestiček, výsadba okrasných dřevin a dalších botanických druhů, často cizokrajných (Březáčková, 2014).

Po dovršení svého úkolu Fritsch odjíždí do Toskánska, nicméně nadále zůstává placen z ploskovické pokladny. Je tudíž možné, že má zásluhy na následujících parkových úpravách ve 30.–40. letech, či lze přinejmenším předpokládat, že stěžejní projektové práce probíhají s jeho svolením.

K nejvýznamnějším zásahům do zahradní architektury 30. let patří bezesporu projekt přestavby glorietu, uzavírajícího pohledovou osu v horní zahradě, a dále rozšiřování parku a jeho krajinářského tvarosloví. Co se týká glorietu, existují dva dochované návrhy jeho úprav (Březáčková, 2017). První, vycházející z původních barokních forem glorietu 1. polovině 18. století |fig. 3|, zatímco druhý se slohově přiklání ke klasicismu |fig. 4|. Ferdinand se rozhodne pro první variantu projektu, realizovanou následně v roce 1836, přičemž je zajímavé povšimnout si volby návratu k tvarosloví 1. poloviny 18. století i v souvislosti s jinými zahradními

fig. 5

fig. 3

fig. 6

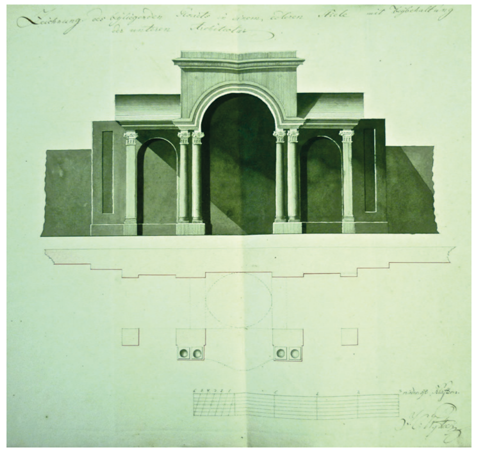

fig. 4

objekty. Naopak ze 40. let pocházejí návrhy na zřízení vyhlídkového glorietu a letního domku na nedaleké zalesněné hoře Goldberg, což zřetelně dokazuje zájem nechat vstoupit módu anglických zahrad do širšího rozměru kulturní krajiny.

Po zakázce v Ploskovicích a Buštěhradu přichází Joseph Fritsch do Toskánska s úkolem přeměnit Pratolino na anglický park. Možná právě kvůli mytické slávě zázračné manýristické zahrady (*giardino delle meraviglie*) byla Fritschova výsledná realizace ještě na začátku 20. století vnímaná povětšinou negativně (Heikamp, 1975). Je však zřejmé, že Pratolino začíná výrazně upadat s příchodem Lotrinských, načež až kolem roku 1790 podniká Ferdinand III. první kroky k obnově parku. Napoleonské války a následné vandalství ničí drtivou většinu toho, co ještě z manýristického klenotu zbylo. Ferdinand III. po svém návratu z exilu v roce 1817 pověřuje architekta Giuseppa Caccialiho vypracováním obsáhlých zpráv o stavu parku a návrhu nezbytných restaurátorských prací. Tyto návrhy však zůstanou povětšinou nerealizované. A právě v této chvíli dochází na Fritschovy návrhy *anglického parku*, přičemž práce jsou prokazatelně v plném proudu již v roce 1818. Do projektu je rovněž zahrnut i neoklasicistní belvedér Montilli od architektra Luigiho de Cambray-Digny (1820–1824), který se tyčí na nejvyšším místě nově zakoupených pozemků parku, rozšířeného během Fritschova působení z původních 20 na 70 hektarů |fig. 5, 6|.

Škody na Buontalentiho medicejské vile byly natolik rozsáhlé, že se přistoupí k velmi diskutovanému kroku její demolice (1821–1824). Původní vilu má nahradit klasicistní velkovévodské sídlo, ale na nový projekt se již nedostane, protože smrt Ferdinanda III. pozastaví většinu prací, což má pochopitelný vliv i na dotvoření parku.

Dochované plány parku z 1. poloviny 19. století dokazují vyzrálost a odbornou způsobilost v navrhování neformálních zahrad. Fritsch stejně jako v dalších svých projektech nepoužívá množství drobné nové architektury ani sochařského osazení, naopak klade důraz na harmonickou distribuci zatravněných ploch, dřevin (solitérů i v uskupení), květinových záhonů i vodních prvků (potůčky, vodopády, rybníčky), míst k odpočinku a panoramatických výhledů. I přes některé nevratné ztráty Buontalentiho architektury volí poměrně citlivý přístup, v rámci kterého těží z medicejského „podloží" (račí sádky, líhně, kaple, stáje, budovy personálu, gigantická socha Apennina, jeskyně Mugnone, *le Due Spugne* a Kupidova či Jupiterova fontána), přičemž tyto prvky Fritsch zakomponovává do nového plánu, aby i typologicky odpovídaly výbavě *anglických zahrad*. Výsledkem je vysoce kvalitní projekt krajinářského parku evropského formátu.

|fig. 1|
Joseph Fritsch, foto: Anton Hautmann & Co, Firenze, 1858–1861, NAČR, RAT, fotografie, album 3, č. 18 (Zdroj: NAČR)

|fig. 2|
KK. Hofgarten, Ploskovice. SoakL Děčín, Vs. Ploskovice, inv. č. 917 (Zdroj: SoakL Děčín)

|fig. 3|
Gloriette, NAČR, ATS Ploskovice, sig. 58, ka 120, inv. č. 120 (Zdroj: archiv autorky)

|fig. 4|
Gloriette, NAČR, ATS Ploskovice, sig. 58, ka 120, inv. č. 120 (Zdroj: archiv autorky)

|fig. 5|
Plan des KK. Grossherzoglichen Parkes zu Pratolino, NAČR, RAT, inv. č. 121/a (Zdroj: NAČR)

|fig. 6|
Pianta geometrica della Real Tenuta di Pratolino, NAČR, RAT, inv. č. 552, ka 1/XV (Zdroj: archiv autorky)

V návaznosti na výše uvedený anglický módní styl velkovévodských zahrad lze obecně vypozorovat poměrně citlivý přístup k renovacím. Velkovévodové mají zájem reagovat na evropské novinky, avšak stejně důležitý je pro ně historický odkaz a úcta k prapředkům. Ve svých zahradách tudíž často restaurují a „recyklují" původní tvarosloví a vybavení zahrad.

Další prioritu představuje finanční úspora. Z účtů a korespondence Ferdinanda III. a Leopolda II. je v tomto ohledu evidentní škrtání v rozpočtu a nabádání k ekonomickým opatřením, což může být jeden z faktorů, proč se v parcích zájem soustřeďuje spíše na úpravu terénu a adekvátní botanickou výzdobu.

Vraťme se ale k samotnému Fritschovi. V období 1828–1835 přetváří zónu bývalých medicejských vil Castello, Petraia a Gondo. Zatímco jeho autorství je prokazatelné ve vztahu ke krajinářským úpravám v parku Castello, široké komunikaci spojující Castello a Petraiu, respektive úpravám komunikace spojující Castello s vilou Gondo, o parku vily Petraia, který je Fritschovi tradičně připisován, to rozhodně říci nelze.

Stejně jako v Pratolinu je park vily Castello založen na precizní práci s terénem (zvýšení úrovně terénu v oblasti sochy *Gennaia*, systém křivolakých cestiček), do kterého Fritsch zakomponovává botanickou složku odpovídající kritériím krajinářské zahrady. Návštěvník se tak ocitá v téměř bukolické krajině nabízející možnost rozjímat jak v ústraních zákoutí, tak v panoramatických otevřených místech, z nichž lze vypozorovat paprskovitě se rozšiřující tendence parku směrem k vilám Petraia a Gondo.

Archivní dokumenty prokazují, že Fritsch se s největší pravděpodobností před branami zahrady Petraia obrazně zastavuje a v realizaci tamního parku pokračuje jeho žák Luigi Malesci (Březáčková, 2014). Umělecký zahradník Malesci byl na místo vrchního zahradníka Petrai dosazen v roce 1829, a to namísto Luigiho Martelliho (specialista na citrusové plody a zelinářství), jenž nedokázal dostát požadavkům nového vkusu a uspořádání parku Petraia.

Závěrem lze říct, že Fritsch zaujímá v toskánském prostředí ojedinělou pozici. Zatímco většina anglických zahrad (nejen) Florencie (např. Cascine, giardino Corsi, Orti Oricellari či zahrada Torrigiani) uplatňuje zednářské či orientální motivy, Fritschovy realizace je vůbec nezohledňují. Fritsch nevyužívá běžně používaných neoslohů v architektuře ani se nepouští do složitých operací v terénu. Naopak využívá již existujících neformálních prvků stávajících formálních zahrad, které hrají v jeho prospěch tak, aby dosáhl pitoreskního a bukolického efektu v novém, „anglickém" šatu. Současně s úctou ponechává některé emblematické části formálních medicejských zahrad, aby žily s novými úpravami v symbióze, stejně jako tomu je s principy prorůstání formálních a neformálních prvků v zahradách.

Seznam použité literatury

Březáčková, P., 2017. Umělecký zahradník Joseph Fritsch ve vilách toskánských velkovévodů Ferdinanda III. a Leopolda II.: *Paginae historiae. Sborník Národního archivu*, 25/1, pp. 10–14.

Březáčková, P., 2014. Il granduca e il giardiniere. L'opera di Joseph Fritsch nelle ville dei granduchi di Toscana Ferdinando III e Leopoldo. *Commentari d'Arte*, pp. 58–59.

Heikamp, D., 1975. Leo von Klenze im Park von Pratolino: *Schloss Charlottenburg*. Berlin – München, pp. 313–334.

Cfr. Da Prato, C., 1886. *Firenze ai Demidoff: Pratolino e s. Donato; relazione storica e descrittiva, preceduta da cenni biografici sui Demidoff che sino dal secolo XVII esisterono.* Firenze, pp. 215–221.

Component Assemblies – generované štruktúry ako protoarchitektonické formy

TITLE OF PAPER / NÁZEV PŘÍSPĚVKU

Nástroje emergentnej fabrikácie / Generatívne a performatívne modely v architektúre

THEME OF DISSERTATION / TÉMA DOKTORSKÉ PRÁCE

Ing. arch. Tomáš Tholt, Ing. arch. Viliam Zajíček

AUTHOR / AUTOR

tomi.tholt@gmail.com, zajicekv@gmail.com

CONTACT / KONTAKT

Fakulta architektúry, Slovenská technická univerzita v Bratislave, Slovensko

INSTITUTION / ŠKOLA

prof. Ing. arch. Vladimír Šimkovič, PhD.

TUTOR / ŠKOLITEL

SK

C1

Príspevok opisuje východiská, proces a vytvára závery projektu Component assemblies, ktorý autori príspevku (s kolegami R. Hajtmánkom a T. Vozárovou) viedli v rámci predmetu Digitálna Architektúra 2 počas letného semestra 2017. V spolupráci so študentmi bol generatívnym procesom vytvorený digitálny model štruktúry s potenciálom ďalšieho rastu. Proces rastu a samotné štruktúry boli overené v prostredí virtuálnej reality v ľudskej mierke a zároveň fabrikované CAM technológiami v mierke modelu. Generatívny proces sprostredkúva architektonický koncept a význam na základe definovaných parametrov. Projekt overuje metódu výskumu navrhovaním v rámci multidisciplinárnych tém.

The article describes the theoretical background, process and outputs of Component assemblies project. Project was led by authors of the article (with colleagues R. Hajtmánek, T. Vozárová) as a part of the course Digital Architecture 2 during the summer semester 2017. In cooperation with students, there was developed a generative process to create digital model of structure with the potential of next growth. Process of growth and structures themselves were implemented to the virtual reality in human scale and fabricated by CAM technologies in the scale of model. Generative process reflects architectural concept and meaning based on predefined relations and parameters. Project tries to verify the research by design method within interdisciplinary topics.

ABSTRACT / ABSTRAKT

agregácia | komponent | generatívny | parametrický | virtuálna realita | fabrikácia
agregation | component | generative | parametric | virtual reality | fabrication

KEY WORDS / KLÍČOVÁ SLOVA

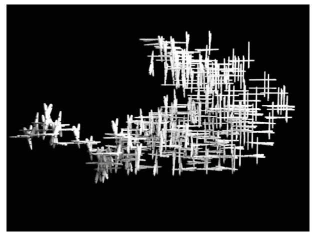

|fig. 4|
generovaná štruktúra – Topilin, Vnučko (Zdroj: archív autorov)

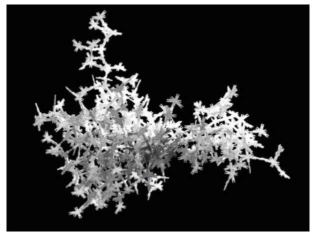

|fig. 5|
generovaná štruktúra – Barančoková, Havlíková, Majna (Zdroj: archív autorov)

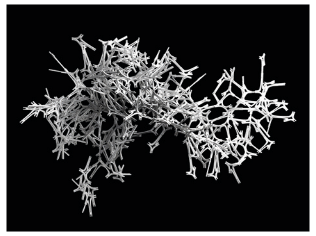

|fig. 6|
generovaná štruktúra – Filová, Halada (Zdroj: archív autorov)

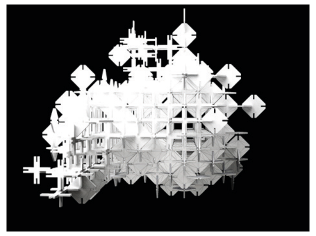

|fig. 7|
generovaná štruktúra – Erdelská, Filípková (Zdroj: archív autorov)

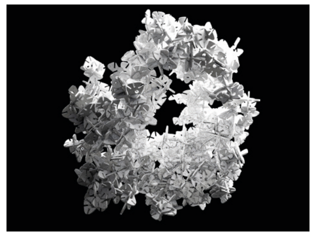

|fig. 8|
generovaná štruktúra – Casale, Lahuerte (Zdroj: archív autorov)

Úvod

Projekt Component Assemblies bol vedený v rámci predmetu Digitálna Architektúra 2 (DA2) počas letného semestra 2017. Predmet Digitálna Architektúra 2 sa zameriava na aplikáciu nástrojov, ktoré sa študenti učia používať a tém, princípov, s ktorými sa učia pracovať v predmete Digitálna Architektúra 1. V rámci predmetu DA2 študenti pracovali v menších skupinách na spoločných zadaniach. Cieľom predmetu bolo prejsť kompletným procesom od analýzy témy, definovaním konceptu, cez parametrizáciu dát, generovanie štruktúr až po prípravu výrobnej dokumentácie, samotný fabrikačný proces a implementáciu do interaktívneho prostredia virtuálnej reality (VR). Zároveň bol projekt prepojením výskumných tém doktorandov Tomáša Tholta (Nástroje emergentnej fabrikácie), Viliama Zajíčka (Generatívne a performatívne modely v digitálnej architektúre), Tatiany Vozárovej a Romana Hajtmanka (Emocionalita v digitálnej architektúre). Projekt rieši otázku interpretácie architektonických významov pomocou jazyka komponentu, a jeho skladby do agregovaných protoarchitektonických štruktúr.

Východiská

Architekt štandardne využíva pri tvorbe škálu materiálov, konštrukcií, modulov, farieb a textúr. Tie sú definované súčasnými technológiami výroby a dostupnosťou materiálov. Spolu so spôsobmi notácie diela sú základnými determinantmi, ktoré vplývajú na tvorbu architekta a do istej miery preddefinujú a limitujú výsledok. Dá sa povedať, že architekt (umelec, dizajnér) vytvára svoje dielo v interakcii s týmito nástrojmi a limitmi [Carpo, 2001].

V súčasnom diskurze existuje tendencia posunu úlohy architekta a jeho intervencie do procesu tvorby architektonickej formy od overovania a prekresľovania variantov generovaných arbitrárnymi rozhodnutiami autora, k parametrickým a generatívnym modelom. Je to posun od top-down metód, ktoré závisia od, často subjektívneho, rozhodovania jednotlivca, k stále hlbšiemu implementovaniu bottom-up stratégií, kde je úlohou autora definovať pravidlá určujúce architektúru na základe parametrov (parametrický prístup), alebo definíciu správania prvkov (agentov), kde forma vzniká simuláciou v čase (generatívny prístup) [Šimkovič, Löffler, Tholt, Pernecký, 2015].

Generatívnym bottom-up systémom, ktorý vníma autora ako koordinátora, je tiež participatívna architektúra. Opiera sa o fenomén kolektívnej inteligencie, formu emergentného javu, keď zvyšovanie počtu zúčastnených v procese prináša vyššiu úroveň optimalizácie výsledku vo forme pravdepodobnostne presnejšieho odhadu (napr. wikipedia: *kolektívna inteligencia – wisdom of crowd* [Sapolsky, 2010].

Kombinácii agregovaných štruktúr a voľnej participácie (collective gardening) priamo pri tvorbe formy sa venoval projekt Bloom. Vo forme inštalácie v mierke pavilónu či urbánneho mobiliára tak autor vytvoril systém prvkov bez ukončenia ako experiment skúmajúci vzory (patterny) vytvorené používateľmi [Sanchez, 2014]. Štruktúry agregované z komponentov bez typických konotácií funkčnosti, tektoniky alebo estetiky vytvárajú preto architektonické formy bez nánosov zažitého a známeho a môžu tak byť podrobené bližšej analýze z hľadiska emocionality (téma dizertačnej práce Hajtmánek, Vozárová). Projekt tak konfrontuje generatívno-formatívny prístup pomocou počítačovej simulácie s prístupom využívajúcim VR, keď sa používateľ stáva agentom v rámci generatívneho (emergentného) procesu vytvárania štruktúry [Oxman a Oxman, 2014].

Hypotéza

Zapojenie používateľa pri procese tvorby priestoru predpokladá odlišné vzory v rámci štruktúry, ovplyvnené významovými asociáciami foriem či ich priamou potenciálnou využiteľnosťou: *využiteľnosť – affordance* [Gibson, 1950]. Takisto je možné predpokladať, že vzniknuté formy tvorené používateľom budú efektívnejšie reagovať na bezprostredné okrajové podmienky než strojová simulácia, využívajúca do istej miery náhodné premenné (pozri projekt Foldit) [Baker, 2008].

Metodika a proces tvorby

Projekt Component Assemblies kladie otázku, ako vyzerá proces tvorby, pri ktorej architekt navrhuje samotný komponent, stavebný prvok, teda materiál. Tvarom, napojeniami a spôsobmi skladby definuje autor použitie komponentu – materiálu, a tým aj architektonické štruktúry, ktoré vznikajú.

Študenti sa na začiatku semestra v krátkom formálnom cvičení zoznámili s procesom agregácie prvkov do väčších štruktúr, definovaním architektonického a kompozičného jazyka pomocou prvku – komponentu. Túto metódu následne rozpracovávali počas semestra v skupinových zadaniach. Témy zadaní vychádzali z interpretácií tém a princípov vybraných umeleckých diel. Procesom analýzy a abstrakcie vybraných umeleckých diel, ich formálnych princípov a východísk si jednotlivé skupiny definovali základný prístup k tvorbe. Výsledné štruktúry generované na základe týchto koncepcií sa dajú považovať za protoarchitektonické objekty.

Študentské skupiny definovali architektonické princípy ako Rozptyl (Barančoková, Havlíková, Majna, dielo: Redgard van der Muelen – séria Deconstructed, Keith Haring – výber diel), Šerosvit (Erdelská, Filípková, dielo: Carravagio – Neveriaci Tomáš, 1601), Dualita (Topilin, Vnučko, dielo: Kazimir Malevič – výber supermatistických diel, 1915), Pokrivenie/deštrukcia (Casale, Laheurte, dielo: Alberto Burri – Rosso plastica, 1961), Chronofotografia (Filová, Halada, dielo: Giacomo Balla – Automobile in corsa, 1913). V procese tvorby boli tieto koncepty rozpracované do škály možností, ktorými je možné interpretovať ich pomocou agregácie jediného typu komponentu vo veľkom množstve |fig. 1–3|.

Základnou úlohou študentov bol návrh komponentu, alebo v prenesenom význame samotného „stavebného materiálu" protoarchitektonických štruktúr. Komponent bol navrhovaný s ohľadom na limity fabrikácie (rezanie laserom, mdf doska hrúbky 3 mm), kolmým napájaním cez zárezy. Tvar komponentu, perforácie, množstvo a orientácia napájacích zárezov vplývali na jeho agregáciu do štruktúry a jej výsledné vlastnosti.

Generovanie digitálneho modelu prebiehalo na základe zápisu vybraných architektonických princípov vo forme pravidiel ich vzniku. Pre simuláciu rastu štruktúr pridávaním komponentov bol vytvorený skript v programe Rhinoceros/Grasshopper. Vďaka pluginu Anemone [Zwierzycki, 2014] je možné vytvárať iteratívny algoritmus, simulovať rast štruktúry v čase. Rast bol ovplyvnený vonkajšími vplyvmi pomocou atraktorov, ktoré determinovali smer rastu štruktúr, limity jej výslednej veľkosti a tvaru. Lokálna zmena a kvalitatívne gradienty vlastností štruktúr (zmena hustoty, spôsobu napájania) boli ovplyvnené selekciou konkrétnych napájacích bodov komponentu vo vybraných situáciách, ktoré boli rovnako ovplyvňované atraktormi. Pripravený algoritmus simuloval rast štruktúr na základe výberu napájacích bodov v prostredí, ktoré definoval autor pomocou atraktorov a parametrov ich intenzít a vlastností. Takto generovaná štruktúra vzniká interakciou generovanej formy a autora – „kurátora" procesu, ktorý intervenciami do vstupných parametrov ovplyvňuje výsledok. Malými a jednoduchými zmenami v nastavení atraktorov a parametrov je možné získať katalóg/rodinu výsledkov, z ktorých každý reprezentuje algoritmom definované vzťahy. Autor následne vyberá varianty, ktoré najlepšie reprezentujú pôvodný koncept. Pokiaľ autor vyhodnotil výsledky ako neuspokojivé, bolo možné vrátiť sa v procese k návrhu komponentu a revidovať vstupný komponent. Túto stratégiu je možné považovať za kombináciu bottom-up prístupu (generovanie formy pomocou simulácie rastu s prvkom náhody) a top-down rozhodnutí (návrh komponentu, poloha, umiestnenie, intenzita atraktorov). Výsledné štruktúry teda vznikli interakciou architekta a generatívneho nástroja |fig. 4–8|.

Na účely experimentálneho porovnania rôznych spôsobov vytvárania štruktúr bolo vytvorené tiež používateľské rozhranie v hernom engine Unreal engine 4 a optimalizované pre VR set HTC vive. Pomocou neho je možné overiť generatívne kapacity komponentu, kde sa sám návštevník – používateľ stáva tvorcom štruktúry, skladá ju v mierke pavilónu priamou interakciou s komponentmi. V tomto procese má „stavitel" absolútnu slobodu – rast štruktúry nie je ovplyvňovaný atraktormi a parametrami, do procesu generovania protoarchitektonickej štruktúry tak vstupujú nové a nepredvídateľné motivácie, prístupy a zámery. Autor architektonického konceptu (komponentu) sa dostáva o ďalší krok ďalej od procesu tvorby, odovzdáva tvorivú moc používateľovi, ktorý sa stáva agentom bottom-up systému. Jediná intervencia autora tak ostáva na úrovni návrhu komponentu so spôsobmi spájania |fig. 9–13|.

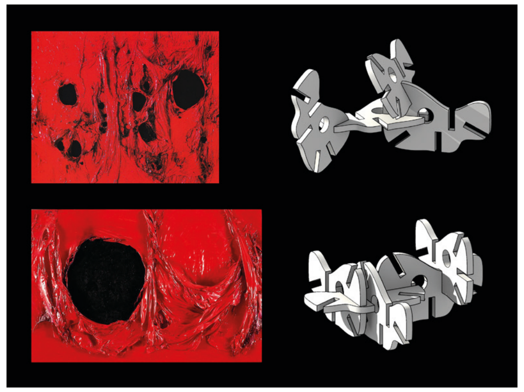

|fig. 1|
koncept & komponent – Casale, Lahuerte, (Zdroj: archív autorov, Alberto Burri, Rosso plastica, 1962 [online] https://antiumanistica.wordpress.com/category/dipinti/alberto-burri/ [5.6.2017])

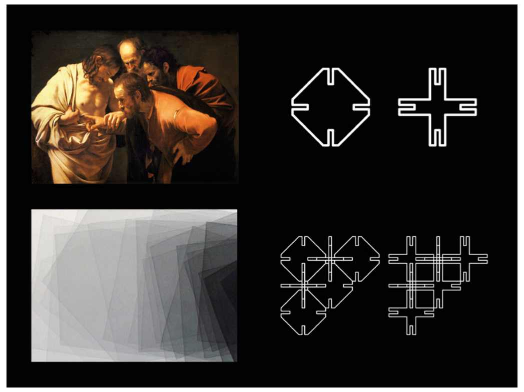

|fig. 2|
koncept & komponent – Erdelská_Filípková (Zdroj: archív autorov, Caravaggio, Neveriaci Tomáš, 1602 [online] https://en.wikipedia.org/wiki/The_Incredulity_of_Saint_Thomas_(Caravaggio)#/media/File:Caravaggio_-_The_Incredulity_of_Saint_Thomas.jpg [5.6.2017])

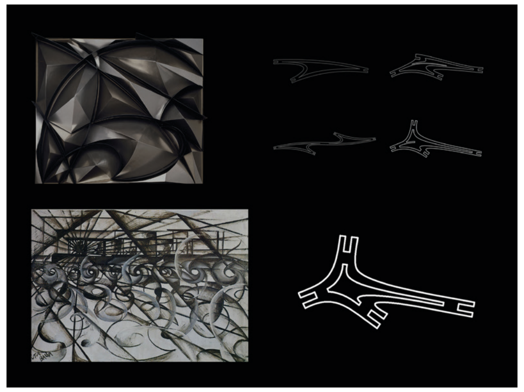

|fig. 3|
koncept & komponent – Filová, Halada (Zdroj: archív autorov, Giacomo Balla, Automobile in corsa, 1913 [online] http://blogs.timesofindia.indiatimes.com/wp-content/uploads/backup2/plumage/a1BallaAutomobileincorsa.jpg [5.6.2017])

Štruktúry generované digitálnym algoritmom boli fabrikované aj do fyzickej podoby v mierke modelu. Každý projekt dostal možnosť vyrobiť určité množstvo komponentov fyzicky pomocou rezania laserom z mdf dosky. Štruktúry vytvárané vo VR v mierke pavilónu (zatiaľ) ostávajú v digitálnej podobe |fig. 14–16|.

Záver

Predpoklad odlišnosti štruktúr generovaných počítačom a priamo používateľom sa potvrdil. Pri digitálne generovaných štruktúrach autori vnímali komponenty v agregovanej kompozícii skôr ako materiál a ich transformáciu ako zmenu v materiálite na základe stanovených okrajových podmienok. Zmeny štruktúry tak boli plynulé, čo napomáhalo

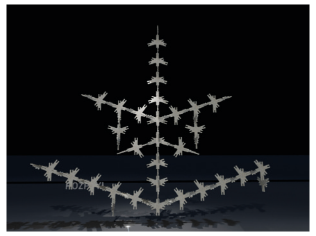

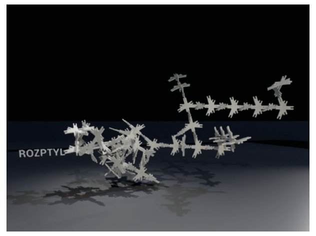

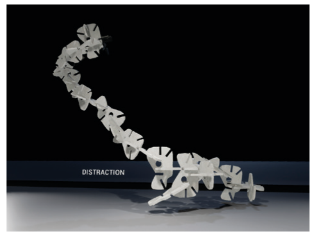

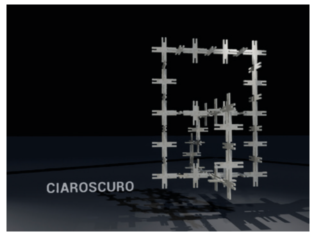

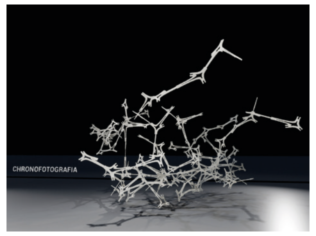

| fig. 9 |
štruktúra skladaná vo VR – Barančoková, Havlíková, Majna (Zdroj: archív autorov)

| fig. 10 |
štruktúra skladaná vo VR – Barančoková, Havlíková, Majna (Zdroj: archív autorov)

| fig. 11 |
štruktúra skladaná vo VR – Casale, Lahuerte (Zdroj: archív autorov)

| fig. 12 |
štruktúra skladaná vo VR – Erdelská, Filípková (Zdroj: archív autorov)

| fig. 13 |
štruktúra skladaná vo VR – Filová, Halada (Zdroj: archív autorov)

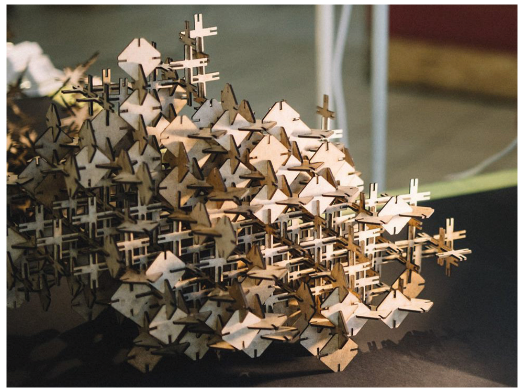

| fig. 14 |
prezentácia projektov (Zdroj: archív autorov)

| fig. 15 |
fabrikovaná štruktúra – Casale, Lahuerte (Zdroj: Archtung, o. z.)

| fig. 16 |
fabrikovaná štruktúra – Erdelská, Filípková (Zdroj: Archtung, o. z.)

pochopiť štruktúry ako topologický celok, a podporovalo sémantickú artikuláciu priestoru [Schumacher, 2010].

Naopak, pri experimente vo VR vytvárali účastníci heterogénne priestory, ktoré boli do veľkej miery ovplyvnené asociáciami, objavovanými počas hry s komponentmi a jeho možnosťami. Vznikali tak rozoznateľné diferencované formy (veže, oblúky, a. i.). Zaujímavé boli prístupy, keď participanti dotvárali priestor okolo seba a formovali štruktúru do rozoznateľných priestorov. Tento rozdiel by sme mohli pripísať zvýšenej miere imerzie (vtelenia) v rámci VR, keď si používateľ intuitívne uvedomuje okolitý priestor, ako aj svoju pozíciu v ňom, čím je determinované jeho správanie (incorporation) [Calleja, 2014].

Ako najzásadnejší faktor, ktorý vplýval na tvorbu štruktúry v oboch prípadoch môžeme považovať mierku. Navzdory tomu, že autori od začiatku pracovali s návrhom komponentu v mierke pavilónu, ktorá bola následne prenesená do VR, jej chápanie, vnímanie bolo naďalej ovplyvňované komplexným vnímaním celej štruktúry. Naopak v rámci VR bolo uvedomenie si mierky oveľa zreteľnejšie, čo spôsobovalo formovanie štruktúry s prihliadnutím na ľudskú mierku, ako aj potenciálne využitie navrhnutých komponentov [Gibson, 1950].

Na záver môžeme zhodnotiť, že sa jednotlivé porovnávané nástroje dopĺňajú a je možné ich použiť v rôznych druhoch generatívnych, performatívnych modelov a mierkach.

Metóda participatívneho generatívneho modelovania vo VR sa ukázala ako vhodná analytická metóda na overenie fungovania elementov a ich vzťahov medzi sebou a smerom k používateľovi. V komplexnom generatívnom či performatívnom modeli tak dokážeme zohľadniť tieto vzťahy v rámci bottom-up prístupu, čo umožňuje presnejšiu simuláciu štruktúry a jej udržateľnosti.

Zoznam použitej literatúry

Carpo, M., 2001. *Architecture in the Age of Printing*. The MIT press.

Baker, D., 2008. Projekt *Fold It*. [online] Dostupné z: <https://fold.it/portal/> [cit. 27-08-2017].

Calleja, G., 2014. Immersion in Virtual Worlds. *The Oxford Handbook of Virtuality*. Oxford University Press.

Gibson, J. J., 1950. *The Perception of the Visual World*, Cambridge, Massachusetts.

Oxman, R. a Oxman, R. (eds.), 2014. *Theories of the Digital in Architecture*. Taylor & Francis Ltd.

Sanchez, J., 2014. Projekt *Bloom, Bloom the Game – FABRICATE 2014*. [online] Dostupné z: <http://www.academia.edu/6581492/Bloom_the_Game_-_FABRICATE_2014> [cit. 29-08-2017].

Sapolsky, R., 2010. *Emergence and Complexity*. [online]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=o_ZuWbX-CyE> [cit. 20-08-2017].

Schumacher, P., 2010. *Parametricism and the Autopoiesis of Architecture*. [online] Dostupné z: <http://www.patrikschumacher.com/Texts/Parametricism and the Autopoiesis of Architecture.html> [cit. 22-08-2017].

Šimkovič, V., Löffler, R., Tholt, T., Pernecký, J., 2015. Digital shift – digital architecture at the Faculty of Architecture STU in Bratislava. *World Transactions on Engineering and Technology Education*. Vol.13, No.3

Zwierzycki, M., 2014. *Anemone*. [online] Dostupné z: <http://theobject.co/?page_id=116> [cit. 27-08-2017].

Kvalitní architektura funkčního stínění

TITLE OF PAPER / NÁZEV PŘÍSPĚVKU

Stínicí prvky z hlediska architektonického a funkčního s ohledem na využití OZE

THEME OF DISSERTATION / TÉMA DOKTORSKÉ PRÁCE

Ing. arch. Martin Stark

AUTHOR / AUTOR

martin.stark@fsv.cvut.cz

CONTACT / KONTAKT

Fakulta stavební, ČVUT, Praha, Česko

INSTITUTION / ŠKOLA

doc. Ing. arch. Patrik Kotas

TUTOR / ŠKOLITEL

CZ

CZ

Odvěkým posláním architekta je vytvářet pro člověka zdravý a příjemný vnitřní a venkovní prostor. Architekt zlepšuje kvalitu vnitřního prostředí návrhem stínicích prvků, kterými utváří i výtvarné pojetí a celkový architektonický výraz. Najít výtvarné a funkční řešení stínění je pro architekta obtížný úkol a cílem tohoto příspěvku je představit koncept pomůcky, která by architektům pomohla s řešením stínění s ohledem na různé výtvarné a funkční požadavky.

Architect's eternal mission is to create healthy and comfortable indoor and outdoor environment. An architect improves the quality of indoor environment by designing shading elements. An architect can partly define architectural look of a building by using those elements. Finding aesthetic and functional shading solution is a hard task. Introducing concept of a tool that can help architects to find suitable shading solutions with regard to aesthetic and functional demands is the goal of this paper.

ABSTRACT / ABSTRAKT

stínicí prvky | architektura | přehřívání budov | obnovitelné zdroje energie
shading elements | architecture | building overheating | renewable sources of energy

KEY WORDS / KLÍČOVÁ SLOVA

Úvod

Tato práce byla podpořena grantem Studentské grantové soutěže ČVUT č. SGS17/039/OHK1/1T/11.

Odvěkým posláním architekta je vytvářet zdravý, bezpečný a příjemný prostor, a to venkovní i vnitřní. Prostor, ve kterém může člověk produktivně pracovat, příjemně relaxovat a komfortně bydlet. V současné době, podle mnoha studií, tráví člověk ve vnitřním prostředí až 90 % svého času (Klepeis, et al., 2001), a proto je návrh kvalitního vnitřního prostoru klíčový pro zdraví i psychickou pohodu člověka. Kvalitní vnitřní prostor, ve kterém se člověk cítí příjemně, spolupůsobí kromě zvládnuté typologie a ergonomie značným podílem i tepelný, vizuální a akustický komfort. A právě tepelný a vizuální komfort může architekt účelně utvářet pomocí stínicích prvků. Stínicí prvky souběžně formují architektonický výraz stavby, který má vliv na podobu venkovního prostoru.

Stínicí prvky mohou plnit z pohledu vnitřního prostředí jednu nebo více z těchto čtyř funkcí:
— opatření proti přehřívání interiéru,
— opatření proti oslnění,
— zvýšení soukromí,
— zatemnění.

Různé stínicí prvky splňují jednotlivé funkce s různou účinností. Vybrat vhodné stínění podle požadovaných funkcí není snadný úkol.

Pomocí optimalizovaného návrhu stínění se lze i zcela vyhnout strojnímu chlazení, které je energeticky náročné, způsobuje hygienické závady v pracovním prostředí a má vliv na zdraví člověka (Yu, et al., 2009). Navíc místa, kde je potřeba navrhnout stínicí prvky, jsou zároveň místa nejvíce vystavená slunci. Proto je vhodné stínicí prvky kombinovat se systémy pro využití obnovitelné solární energie, a tím snížit energetickou náročnost budovy. Zejména u administrativních a vzdělávacích objektů se potřeba energie časově kryje s přísunem využitelné energie ze slunce. Architekt tak vhodně navrženým stíněním může efektivně hospodařit s energetickou spotřebou a snížit ekologickou stopu stavby. Jedním z cílů této práce je i sestavení seznamu možností využití stínicích prvků pro získávání energie z obnovitelných zdrojů.

Najít výtvarné a funkční řešení stínění je pro architekta obtížný úkol a v současnosti neexistuje žádný ucelený přehled možných principů stínění, který by nám tento úkol usnadnil. Cílem celé doktorské práce je proto sestavit logicky strukturovaný přehled, který by architektům pomohl při hledání návrhu stínění s ohledem na různé estetické a funkční požadavky. Přehled bude v budoucnu dostupný formou jednoduché aplikace, v níž bude možné navolit různé podmínky a parametry, které pro aplikaci poslouží jako filtr. Na jeho základě aplikace nabídne principiální možnosti stínění zohledňující navolené parametry. V této práci jsou prezentovány první kroky vedoucí k vývoji zmíněné aplikace.

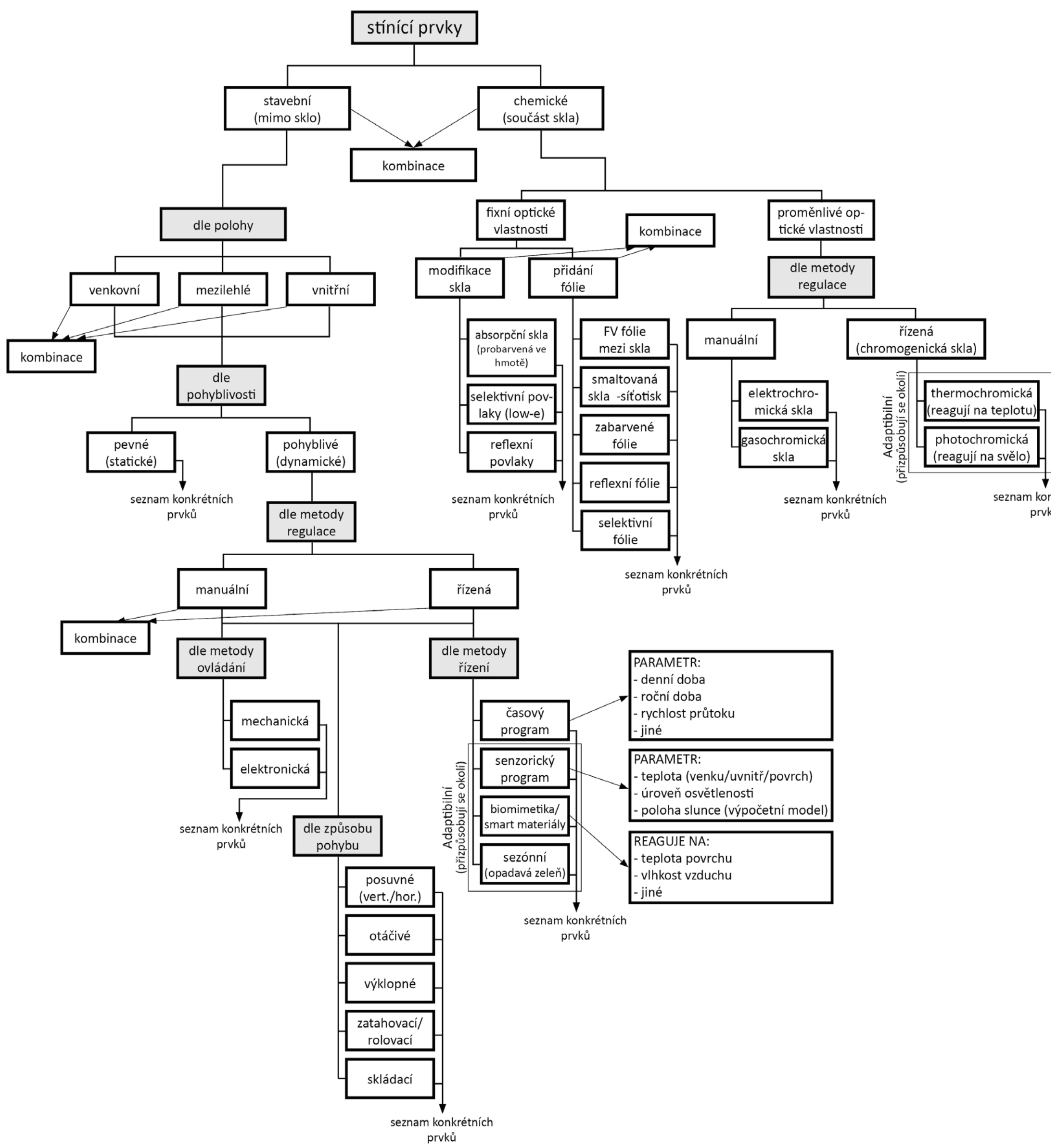

|fig. 1|
Komplexní diagram principů stínicích prvků (Zdroj: archiv autora)

Typ parametru	Volby						Akce
Prostředí	stínění venkovního prostoru	stínění vnitřního prostoru					výběr vyloučí nerelevantní parametry a nevhodné stínicí prvky
Typ budovy	rezidenční	administrativní/ vzdělávací	jiné				výběr zohlední rozdílné požadavky na vnitřní prostředí a vrátí poznámky s doporučenými vlastnostmi
Účel stínění	opatření proti přehřívání interiéru	opatření proti oslnění v interiéru	vyloučit systémy stínění oslňující okolí	zvýšení soukromí	zatemnění interiéru		výběr jedné nebo více možností vyloučí nevhodné prvky
Stupeň adaptability	pevné(statické)	pohyblivé (dynamické)	možnost manuálního ovládání	nerozhoduje			výběr vyloučí nerelevantní parametry a nevhodné stínicí prvky
Poloha	vnější	vnitřní	mezilehlé	součást zasklení	nerozhoduje		výběr vyloučí nerelevantní parametry a nevhodné stínicí prvky
Převládající materiál prvku	dřevo	beton	kov	látka/tkanina	modifikace skla a fólie	nerozhoduje	výběr vyloučí nerelevantní parametry a nevhodné stínicí prvky
Využití prvků pro umístění systému OZE	ohřev vody	výroba elektřiny	čištění šedé vody	produkce biomasy	ne		výběr vyloučí nerelevantní parametry a nevhodné stínicí prvky
Klást důraz na	nezkreslené barevné podání	maximální výhled do exteriéru	maximální prosvětlení interiéru	maximální ochranu proti přehřívání	bez preference		výběr označí, ale nevyloučí nerelevantní parametry a nevhodné stínící prvky
Vliv na výtvarné pojetí interieru	významný	částečný	malý	žádný	nerozhoduje		výběr vyloučí nerelevantní parametry a nevhodné stínicí prvky
Vliv na výtvarné a prostorové řešení fasády	významný	částečný	malý	žádný	nerozhoduje		výběr vyloučí nerelevantní parametry a nevhodné stínicí prvky
Dovolený stupeň vlivu na výhled do exteriéru	neovlivní	částečný	významný				výběr vyloučí nevhodné stínicí prvky

|tab. 1|
Tabulka základních parametrů pro filtrování (Zdroj: archiv autora)

Metodika

Metodou pro sestavení přehledu je především průzkum vybraných příkladů realizovaných staveb, které vhodně a funkčně integrovaly stínicí prvky do výtvarného řešení. Důležitou součástí metodiky je i studium vědeckých článků a další literatury z oblasti vnitřního prostředí a vlivu denního světla na člověka, oslunění a obnovitelných zdrojů energie. Dalším významným zdrojem jsou produktové katalogy a technické příručky výrobců stínicí techniky a skel. Zkoumání popsaných zdrojů bylo zaměřeno v první řadě na sestavení existujících principů stínění a doplnění tohoto přehledu o principy odvozené z ojedinělých návrhů a realizací. Analýza principů z hlediska vlivu na estetiku a měřítko stavby, funkčnosti a efektivity použití pro daný účel (například jako opatření proti přehřívání…) byla též zahrnuta. Druhou důležitou oblastí zkoumání byly kombinace stínicích prvků se systémy získávání energie z obnovitelných zdrojů.

Výsledky

Výsledky lze rozdělit do dvou částí. První částí je samotný strukturovaný diagram principů stínění, druhou pak sestavení přehledu možností využití stínicích prvků pro získávání energie z obnovitelných zdrojů. Zahrnuty byly jak současné realizace, experimentální návrhy a výzkum, tak zhodnocení potenciálu integrace dalších obnovitelných zdrojů se stínicími prvky.

Na nejobecnější úrovni lze stínicí prvky rozdělit na chemické (vlastnosti skla) a stavební (mimo sklo), případně jejich kombinace. Chemické stínicí prvky lze definovat jako skleněné prvky, u kterých se mění jejich optické vlastnosti během výroby, a to buď chemickým složením (modifikací skla), nebo přidáním fólie. Mezi takové prvky patří například skla s povlaky ovlivňujícími propustnost UV a infračerveného krátkovlnného záření (selektivní skla) nebo skla probarvená ve hmotě (absorpční skla).

Stavební stínicí prvky lze popsat jako prvky, které jsou mimo samotné sklo. Tvoří tedy nějakou stavební (nebo zahradní) úpravu. Ty lze dále dělit dle polohy na vnitřní, vnější a mezilehlé. Toto rozdělení je důležité, protože v závislosti na poloze mohou mít stínicí prvky různou účinnost pro různé účely. Například vnitřní screenové rolety mohou fungovat dobře jako opatření proti oslnění nebo pro zajištění soukromí, ale jako opatření proti přehřívání budou mít výrazně menší účinnost než vnější prvky. Dále lze prvky dělit na statické a dynamické (pohyblivé), a ty lze dále dělit dle způsobu ovládání na manuální a řízené. Řízené lze rozdělit podle metody jejich řízení (časový program, senzorický program…). Za zmínku stojí prvky vyrobené ze smart materiálů využívajících ke svému řízení biomimetický princip. To znamená, že reagují na parametry prostředí (např. vlhkost vzduchu, teplota…) a na základě jejich změny přizpůsobují svůj tvar bez potřeby energie z vnějšího zdroje. Příkladem je stavba Hygroskin, která má na fasádě listy z tenkostěnné překližky, jež se ohýbají a narovnávají dle relativní vlhkosti vzduchu (Archdaily.com, 2013). Celý přehled je uveden v diagramu |fig. 1|.

Pro výběr vhodných stínicích prvků je zapotřebí hledat odpovědi na správné otázky. Na základě analýzy zmíněných zdrojů a sestaveného diagramu byly definovány otázky, které jsou základem parametrického filtru. Navrhované základní parametry pro nastavení filtru výběru aplikace jsou uvedeny v tabulce |tab. 1|.

V následujícím seznamu jsou uvedeny výsledky druhé části výzkumu – využití stínicích prvků pro získání energie z obnovitelných zdrojů:

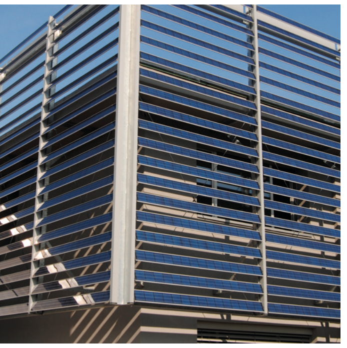

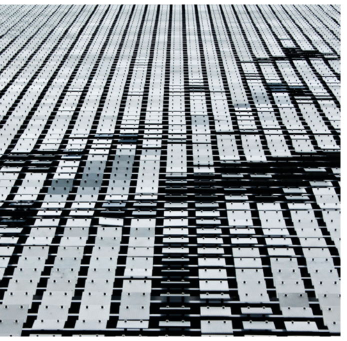

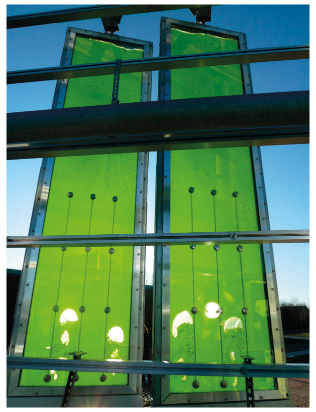

|fig. 2a|

Slunolamy z FV panelů (Zdroj: http://www.abbablind.com/c10_62/en//.ashx)

|fig. 2b|

Turbulent Line, fasáda parkovacího domu v Brisbane od Neda Kahna a UAP (Zdroj: Scott Burrows)

|fig. 2c|

The BIQ, stínicí prvky z fotobioreaktorů (Zdroj: http://syndebio.com/biq-algae-house-splitterwerk/)

Fotovoltaika
Vzhledem k tomu, že stínicí prvky brání prostupu slunečního záření, použití FV článků je nejen možné, ale přímo se nabízí. Existují aplikace jak FV panelů tvořících stínicí přesahy nebo slunolamy, tak FV článků a modulů coby součásti zasklení.

Solární kolektory
Obdobně jako v prvním případě se nabízí i použití solárních kolektorů. Lze je opět využít jako stínicí přesahy. Případně je možné využívat vodu jako médium absorbující teplo ze solárního záření, čímž se snižuje tepelná zátěž interiéru při současném ohřevu vody pro další použití, např. zasklení s vodní komorou (Li a Chow, 2011).

Piezoelektrický jev (impulzy kapek deště, vítr)
Podstatou piezoelektrického jevu je generování elektrického náboje změnou impulzu (například změnami v tlaku/tahu). Např. Turbulent Line – fasáda parkovacího domu v Brisbane v Austrálii tvořená ocelovým rámem, na němž jsou ukotveny plíšky, které se vlivem větru kývají (tzv. kinetické fasády). Plíšky mají určité rozestupy, takže propouštějí denní světlo, ale zároveň omezují množství slunečního záření dopadajícího do budovy. Tento kývavý pohyb vyvolává změnu tlaku v kotvení a teoreticky by bylo možné aplikovat do kotvení piezokrystaly, a tak využít větru ke generování elektrické energie. Takové využití zatím autorovi této práce není známé. V současnosti existují studie zabývající se možností využití dopadu dešťových kapek na povrch k získávání elektrické energie díky piezoelektrickému jevu (Koukalík, 2013).

Větrné turbíny
Větrné turbíny jsou sice efektivní pro získávání elektrické energie z větru, ale autor osobně v nich nevidí potenciál pro kombinaci se stínicími prvky ani nezná žádnou takovou aplikaci. Teoreticky by bylo možné využít některé typy turbín (Savoniova turbína…) jako stínicí rotující lamely. Taková aplikace by ovšem narážela na problémy s prouděním větru, protože turbíny by musely být velmi blízko jedna druhé a ještě by za nimi byla ve velké blízkosti pevná překážka (stíněné okno). Osobně v tuto chvíli ve využití turbín pro stínění nevidím potenciál.

Biomasa
Biomasu ve smyslu paliva pravděpodobně nejde přímo využít ve stínicí technice, nicméně je možné využít stínicí prvky pro pěstování biomasy. Tzv. fotobioreaktory fungují jako inkubátory pro růst biomasy za pomoci slunečního záření a šedé vody. Jsou buď ve formě trubek, nebo panelů a z popsaného principu vyplývá, že je možné je použít pro stínění. V Německu existuje realizace bytového domu The BIQ, která využívá panely s fotobioreaktory pro stínění budovy za současného pěstování biomasy (SindeBIO.com, 2014).

Čištění šedé vody
Viz předchozí bod. Fotobioreaktory potřebují pro pěstování biomasy šedou vodu coby výživu řas. Vedlejším produktem je z 99 % přečištěná šedá voda vhodná k dalšímu využití.

Příklady některých uvedených aplikací jsou zobrazeny |fig. 2a–c|.

Diskuse

Rozdělení stínicích prvků v diagramu je v některých bodech problematické. Zpřesnění rozdělení prvků je předmětem dalšího podrobnějšího výzkumu autora. Předmětem podrobnějšího výzkumu je rovněž rozšíření a optimalizování parametrů pro filtrování, a to zejména v oblasti volby estetických požadavků.

Závěr

Výsledkem této práce je sestavení komplexního diagramu principů stínění s logicky navazující strukturou parametrů, podle kterých může architekt najít principy vhodné pro potřeby jeho návrhu. Tento diagram je prvním krokem k plánovanému vytvoření jednoduché aplikace – interaktivního katalogu. V práci je také prezentován sestavený přehled možností využívání stínicích prvků k získávání energie z obnovitelných zdrojů. Tyto přehledy by měly v budoucnu v podobě zmíněné aplikace sloužit architektům jako pomůcka, která by jim usnadnila práci při hledání optimalizovaného návrhu stavby, jenž vyváženě zohledňuje výtvarné pojetí architektonického výrazu, kvalitu vnitřního prostředí a vliv na venkovní prostor.

Seznam použité literatury

Archdaily.com, 2013. *HygroSkin-Meteorosensitive Pavilion / Achim Menges Architect + Oliver David Krieg + Steffen Reichert*. [Online] Avaliable at: <https://www.archdaily.com/424911/hygroskin-meteorosensitive-pavilion-achim-menges-architect-in-collaboration-with-oliver-david-krieg-and-steffen-reichert > [Accessed 9 September 2013].

Klepeis, N. C., Nelson, W., Ott, W. and P. Robinson, J., 2001. *The National Human Activity Pattern Survey (NHAPS): A Resource for Assessing Exposure to Environmental Pollutants.*

Koukalík, V., 2013. *Využití piezoelektrického jevu v praxi*, Fakulta elektrotechnická, ZČU v Plzni.

Li, C. and Chow, T., 2011. Water-Filled Double Reflective Window And Its Year-Round Performance, *Procedia Environmental Sciences*, 11, pp. 1039–1047. doi: 10.1016/j.proenv.2011.12.158.

SindeBIO.com, 2014. *BIQ – The Algae House by SPLITTERWERK*. [Online] Avaliable at: <http://syndebio.com/biq-algae-house-splitterwerk/> [Accessed 14 March 2014].

Yu, B. F., Hu, Z. B., Liu, M., Yang, H. L., Kong, Q. X. and Liu, Y. H., 2009. Review of research on air-conditioning systems and indoor air quality control for human health, *International Journal of Refrigeration*, 32(1), pp. 3–20. doi: 10.1016/j.ijrefrig.2008.05.004.

Framework for Defining a Transient Outdoor Comfort Model in Dense Urban Spaces, Processes & Findings

TITLE OF PAPER / NÁZEV PŘÍSPĚVKU

Urban Performance Modelling
THEME OF DISSERTATION / TÉMA DOKTORSKÉ PRÁCE

Ata Chokhachian, M.Sc., Dipl.-Ing. Daniele Santucci, Dipl.-Ing. Philipp Vohlidka, Prof. Thomas Auer
AUTHOR / AUTOR

ata.chokhachian@tum.de
CONTACT / KONTAKT

Technical University of Munich, Germany
INSTITUTION / ŠKOLA

Prof. Thomas Auer
TUTOR / ŠKOLITEL

D

C3

One of the main consequences of increasing urbanization in dense metropolitan contexts is the issue of microclimate and its relevance for dwellers due to heat and cold stress peak points. Extreme cases occur in tropical climates, where people are constantly exposed to heat stress. This research evaluates – as a case study – heat tolerance of people in extreme outdoor conditions, to propose a transient model for outdoor comfort based on field measurements. Basing on monitoring and measuring environmental factors, this case study evaluates people's velocity depending on microclimatic conditions. The main objective of this study focuses on predicting the period and the environmental conditions that a person needs to compensate heat stress, basing on his/her thermal background and physiological state. The whole process and methodology of this survey will be supported by preliminary findings of the study.

ABSTRACT / ABSTRAKT

outdoor comfort | transient model | data mapping | UTCI
KEY WORDS / KLÍČOVÁ SLOVA

fig. 2

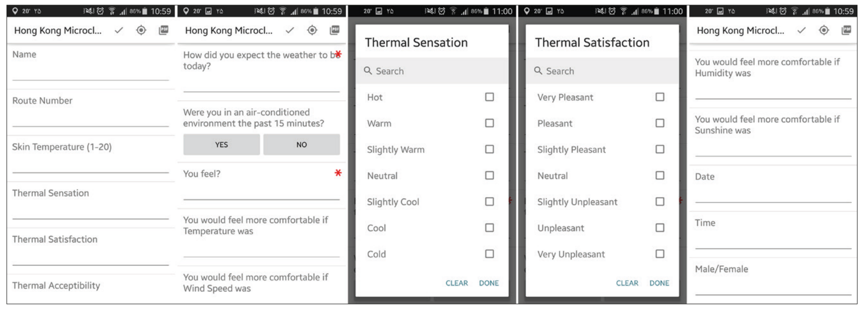

fig. 3

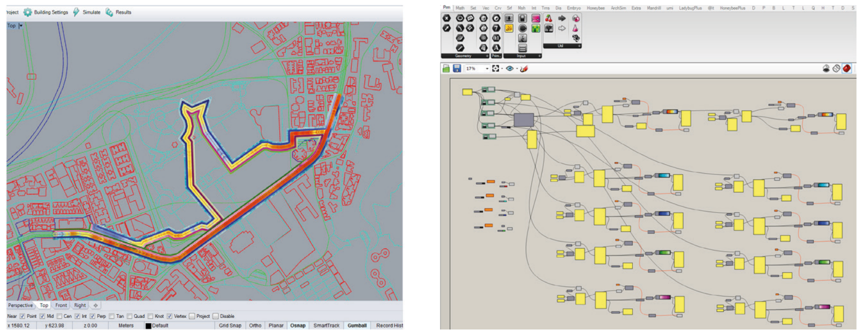

fig. 4

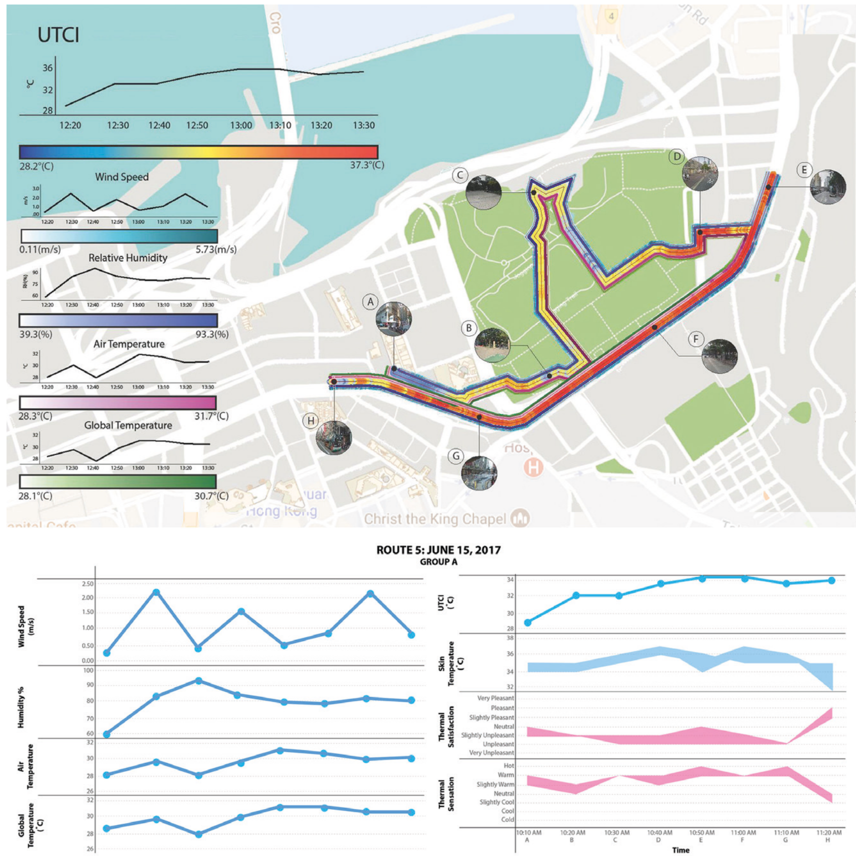

fig. 5

Introduction

In recent decades, a growing understanding of the relation between microclimate and urban settlements occurred. It has already being proved, that improved outdoor thermal conditions are in direct connection with how people behave and use outdoor spaces, this correlation may be spontaneous but mankind knows how to get adapted to different climate conditions in urban public spaces (Santucci et al., 2017a, Santucci et al., 2017b). Public spaces with optimum comfort levels will enhance the qualities of cities on different levels such as: encouraging cycling and walking, attracting a higher number of people to comfort zones, turning this opportunity into business and tourist attractions to shift the area economically profitable (Nikolopoulou et al., 2001). To understand these phenomena there are several methods and approaches including simulations (Perini et al., 2018, Perini et al., 2017) and field measurements each with their pros and cons. This study focuses on real time measurements of microclimate following with data processing and mapping in Hong Kong. The measurements include Wind Speed (W), Air Temperature (Tair), Humidity (RH), Globe Temperature (Tg) and Solar Radiation to calculate the universal thermal comfort Index (UTCI) (Jendritzky et al., 2007). Micro-meteorological measurements were made by micro-meteorological sensors selected for measuring of basic environmental parameters to investigate thermal comfort. Measurements of outdoor microclimates were made with mobile meteorological station TESTO 400 |fig. 1|.

The measurement backpack was carried walking in outdoor spaces collecting data for all three routes. The routes were pre-selected so that the measurements could be completed within 1hour |fig. 2|.

The process of data collection was done in two separate parts: meteorological data was collected by mobile stations and data about subjective perceptions and sensations was recorded by a survey app using a questionnaire (with every 10 minutes respond) for thermal comfort which was specifically developed to suit the necessary topics to be analyzed for Hong Kong's outdoor conditions |fig. 3|. The survey app was also able to record the accurate position of filling the survey through the GPS.

The questions described below, consider as the main aspects the thermal sensation, satisfaction and acceptability. The answers were limited to three to six options, creating a small range of possible choices to control the time dedicated to the survey during the entire route. Also the skin temperature of people was measured with an infrared thermal camera, adapted to the cell phone's camera. Photos were taken for every survey stop.

Data collection

All data collected and later analyzed was based in three different routes: Mong Kok, Kowloon Park and Causeway Bay. At the beginning of each route, the group had to set the measurement tools (the mobile meteorological station that captured wind, temperature, sunshine and humidity through sensors), which consisted in two devices: TESTO400 and LICOR. Both are data Loggers that record measures every second. After each route, they had to be connected to the computer in order to extract the collected data and convert it in readable excel files.

The Values calculated from the collected data were then used to compile graphs in Rhino and Grasshopper showing the variation of microclimate in three different routes. The data was recorded every second at a variety of outdoor locations (see the map) ranged from urban to semi-urban sites with different surface types including grass, pavers, asphalt and concrete tall buildings. The measurement was done in total at 21 locations (3 routes with about 7 locations each) in the three study areas while the weather conditions were quite stable throughout the process. The results include maps with measured data collected by walking the routes in time interval of 1 second and graphs that show data of time points on the certain route. Extreme data and errors like fluctuation of individual are treated and not displayed for a better readability and reliability of results.

Data analysis

Using Rhinoceros, Grasshopper and the plug-in LadyBug (Roudsari et al., 2013), allowed to import maps for each route and a series of scripts in Python code were arranged in order to combine data from the MS-Excel files |fig. 4|. Overlaying all collected data (wind speed, relative humidity, air temperature, global temperature and UTCI) with the actual routes on a 2D view was the most complicated task, once a sequence of parameters had to be taken into account, such as: changeable speeds during the walk that had to be adjusted in a linear path; variables that interfere in the data collection and a process of understanding the situation, cause and effect of those; divergences between data and reasons for this occurrence.

In parallel, the collected data (wind speed, relative humidity, air temperature, global temperature and UTCI) was also compared to the survey data (skin temperature, thermal satisfaction and thermal sensation) through chart visualization in order to create a general view from the analyzed parameters and how they are inter-related. Those charts were produced in Tableau. In order to present the average of all the responses, all extreme answers were taken out of the analysis.

Outcomes

The outcomes were represented in graphs combining results of the survey data according to each person's answer (regarding skin temperature, thermal

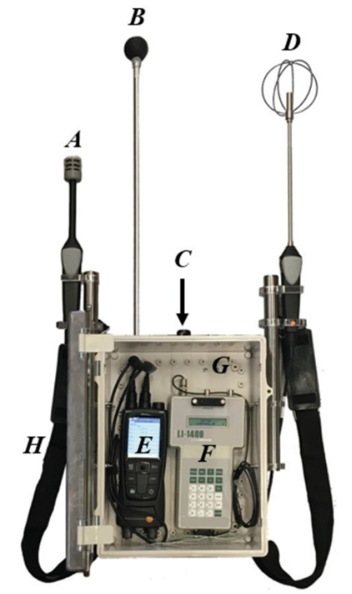

A: TESTO 480 Air Temperature and Relative Humidity Probe (being protected from direct sunlight and rain.)
B: Globe thermometer (connected to the TESTO 480 Data Logger)
C: LICOR LI-200SA Pyranometer
D: TESTO 480 Air Flow Probe
E: TESTO 480 Data Logger
F: LICOR LI-1400 Data Logger
G: Protection Case
H: Straps

fig. 1

satisfaction and thermal sensation) and the data collected in site (wind speed, humidity, air temperature, global temperature and UTCI). In addition to that, maps were developed to merge UTCI, wind speed, relative humidity, air temperature and global temperature data with each route and their stopping points. Those spots were also placed in the charts, in order to create an organized way to compare all outcomes.

As the air temperature and humidity decreases, UTCI and subjective feelings gets better from the responds. Notable information we could gather is that the skin temperature became stabilized at 34–36 degrees Celsius after 20 minutes. Paradoxically, in the case of sudden rising of the air temperature, the temperature of skin remains lower. It is obviously caused by an increased perspiration of the body, which reflects on the subjective sensations that then gets worse The perception of the sweat is probably unpleasant and determines a condition of discomfort. From the graphs it can be deduced, that the face temperature is proportional to the relative humidity values and inverse proportional to velocity of the wind |fig. 5|.

Moreover, the extremely high humidity, which caused discomfort to all participants and intensified the feeling of heat, even though the temperature did not present drastic changes. This feeling of discomfort was higher in areas near to high buildings and completely paved floors, which could be a consequence of blocked wind flow and more intensively reflected heat waves. Comfortable areas were punctuated in

— corners, where airflows are stronger as they can come from different directions;
— next to trees and shaded places, where the sunlight does not interfere in the heat transmission;
— next to water, even though the humidity is high, places with water provide a cooler sensation when wind flow and air movement is higher;
— next to air conditioned areas, which can be found mainly in commercial areas and shopping malls, where the cooler air can interfere in the comfort of the pedestrians that are passing by.

|fig. 1|
Mobile meteorological station.
(Source: author's archive)

|fig. 2|
Measurement location and route, from left to right: Mong Kok, Kowloon Park and Causeway Bay.
(Source: author's archive)

|fig. 3|
Screenshots of the questionnaire survey app.
(Source: author's archive)

|fig. 4|
Data post processing and mapping with Grasshopper visual programming interface.
(Source: author's archive)

|fig. 5|
Transient outdoor comfort map and survey responds for each point of interest.
(Source: author's archive)

Conclusion

The present study is part of a wider research line carried out at the Chair for Building Technology and Climate Responsive Design and at the Architectural Research Incubator of the Department of Architecture at TUM. The main focus of the ongoing research is defining the relation between outdoor comfort conditions and people's presence in urban space through on field measurements and simulation tools.

This study demonstrates that microclimate indeed has a significant influence on the use of outdoor spaces in cities and validates the research hypothesis. Temperature, solar radiation, and wind speed are shown to be the most significant factors.

Furthermore, the evaluation of different data sets opens up the possibility for interventions that can be proposed to manipulate micro-climate to achieve higher quality in terms of comfort and to generate adaptation to the variable conditions that occur in the public realm.

Acknowledgement

This study was partially supported by Bay China – Bayrisches Hochschulzentrum für China; the measurements and data analysis were done within the course of Urban Microclimate in summer semester 2017. The participants of the workshop were: Yasmin Anefalos, Jon Kasa, Denis Liang, Jen Slaski, Jozef Spurný, Nicholas Tegge and Haoheng Zeng that all spent highly satisfied efforts during the semester. The authors would like to thank Chinese university of Hong Kong for providing measurement devices and supporting with expert knowledge on the field.

List of references

Jendritzky, G., Havenith, G., Weihs, P., Batchvarova, E. & Dedear, R., 2007. The Universal Thermal Climate Index Utci Goal And State Of Cost Action 730. *12th International Conference On Environmental Ergonomics.*

Nikolopoulou, M., Baker, N. & Steemers, K., 2001. Thermal Comfort In Outdoor Urban Spaces: Understanding The Human Parameter. *Solar Energy*, 70, pp. 227–235.

Perini, K., Chokhachian, A. & Auer, T., 2018. Green Streets To Enhance Outdoor Comfort. In: Peréz, G. & Perini, K. (eds.) *Nature Based Strategies For Urban And Building Sustainability. Vertical Greening Systems, Green Roofs, And Green Streets*. Elsevier Engineering Collection.

Perini, K., Chokhachian, A., Dong, S. & Auer, T., 2017. Modeling And Simulating Urban Outdoor Comfort: Coupling Envi-Met And Trnsys By Grasshopper. *Energy And Buildings*, 152, pp. 373–384.

Roudsari, M. S., Pak, M. & Smith, A., 2013. Ladybug: A Parametric Environmental Plugin For Grasshopper To Help Designers Create An Environmentally. *13th International Ibpsa Conference*. Lyon, France.

Santucci, D., Chokhachian, A. & Auer, T., 2017a. Impact Of Environmental Quality In Outdoor Spaces: Dependency Study Between Outdoor Comfort And People's Presence,. *S.Arch 2017, Sustainable Architecture Conference.*

Santucci, D., Mildenberger, E. & Plotnikov, B. 2017b. An Investigation On The Relation Between Outdoor Comfort And People's Mobility: The Elytra Filament Pavilion Survey. *Powerskin Conference, 2017 Germany*. Tu Delft Open, pp. 97–107.

Parkinsonova nemoc a architektura

TITLE OF PAPER / NÁZEV PŘÍSPĚVKU

Architektonické řešení prostředí pro osoby s Parkinsonovou nemocí

THEME OF DISSERTATION / TÉMA DOKTORSKÉ PRÁCE

Ing. arch. Jan Tomandl

AUTHOR / AUTOR

jan.tomandl2411@seznam.cz

CONTACT / KONTAKT

Fakulta architektury, ČVUT, Praha, Česko

INSTITUTION / ŠKOLA

prof. Ing. arch. Irena Šestáková

TUTOR / ŠKOLITEL

CZ

C4

Příspěvek pojednává o hledání vzájemného vztahu mezi pohybem a vnímáním prostoru u osob trpících Parkinsonovou nemocí a podobou vystavěného prostředí. Cílem je pochopit klíčové příznaky nemoci a vhodným návrhem prostoru eliminovat jejich projevy. Během výzkumu, který probíhá ve spolupráci s 1. LF UK a VFN v Praze, jsou, kromě teoretického zkoumání, konfrontováni i lidé s Parkinsonovou nemocí s různým uměle vytvořeným prostorovým uspořádáním.

The paper deals with finding relations between movement and perception of space by people with Parkinson's disease and architectural environment. The aim of the project is to demonstrate, that some of the symptoms of Parkinson's disease can be compensated for by a good and suitable design. The research is in cooperation with medical experts that specialize in neurological diseases including Parkinson's disease and also with people suffering from Parkinson's disease.

ABSTRACT / ABSTRAKT

architektura | navrhování prostředí | Parkinsonova nemoc | sociální začlenění
architecture | design of space | Parkinson's disease | social integration

KEY WORDS / KLÍČOVÁ SLOVA

Tato práce byla podpořena grantem GAČR /č. 16–23901S – Principy tvorby prostředí pro osoby s Parkinsonovou nemocí.

Úvod

Následující článek se soustředí na prezentaci rozpracovaného výzkumu, podpořeného GAČR/ č. 16–23901S – Principy tvorby prostředí pro osoby s Parkinsonovou nemocí, a kromě východisek a dílčích výsledků přináší zejména popis metod a dosavadní průběh řešení projektu.

Parkinsonova nemoc patří mezi neurodegenerativní onemocnění centrální nervové soustavy a souvisí se zánikem konkrétních neuronů v mozkové oblasti. Tyto neurony produkují dopamin, který slouží jako přenašeč signálu mezi nervovými buňkami ve strukturách mozku. Absence dopaminu (přenašeče impulzů) pak vede k poruše zpracování motorických informací a postupné ztrátě kontroly nad hybností [Bonnet & Hergueta, 2012].

Nemoc většinou počíná u osob ve věku 55 až 65 let, ale objevují se i časnější diagnózy kolem čtyřicátého roku života [Bonnet & Hergueta, 2012]. Vzhledem k absenci relevantní studie týkající se počtu osob s Parkinsonovou nemocí v České republice se musíme v této otázce spokojit s kvalifikovanými odhady. Ty říkají, že v roce 2014 u nás žilo 1,45 % obyvatel s demencí, z toho Parkinsonova nemoc je zastoupena 5 % [Mátl, Mátlová, 2015]. Výpočtem tedy získáme zhruba 10 tis. obyvatel ČR žijících s diagnostikovanou Parkinsonovou nemocí v roce 2014. Zároveň se předpokládá, že každých 20 let se počet lidí žijících s demencí zdvojnásobí.

Uspořádání stávajících poznatků

Při hledání vzájemných vazeb Parkinsonovy nemoci a podoby okolního prostředí lze v současné době vycházet především ze tří zdrojů:

1 — Výzkumy v oblasti medicíny, zejména neurologie a rehabilitačního lékařství. Ty čerpají převážně z výsledků klinických studií a poznatků získaných v rámci přímé práce s pacienty např. na rehabilitačních klinikách a specializovaných pracovištích.

2 — Intuitivní přístup pacientských organizací, které sdružují převážně osoby s Parkinsonovou nemocí, pořádají tematicky zaměřené akce a z vlastních zkušeností radí ostatním pacientům, jak se orientovat v současné situaci včetně toho, jak např. upravit domácí prostředí tak, aby se usnadnilo jeho užívání.

3 — Architektonické manuály a studie týkající se navrhování prostředí pro seniory. Tyto materiály zohledňují zejména kognitivní deficity uživatelů, jako je zhoršená paměť nebo zhoršené rozeznávací schopnosti, které se týkají i pacientů s Parkinsonovou nemocí.

Proces stanovení hypotézy

Parkinsonova nemoc se projevuje relativně velkým množstvím příznaků s různou mírou individuálních projevů. Pro vytvoření obecně platných pravidel a principů, které lze uplatnit při navrhování nejen individuálních staveb, ale také zdravotnických a sociálních zařízení, kam budou docházet pacienti s různým typem průběhu Parkinsonovy nemoci, je nutné nejprve najít takové příznaky, které mají nejčastější výskyt, největší vliv na kvalitu života a zároveň je lze objektivně ovlivnit podobou okolního prostředí |fig. 1|. Existují příznaky, jejichž spouštěč vychází ze samé podstaty nemoci, například klidový třes – tremor, zvýšené svalové napětí – rigidita nebo poruchy řeči – bradykineze mluvidel [Ambler & Bednařík & Růžička, 2010]. Některé příznaky, např. freezing of gait, jsou však aktivovány momentální situací nebo působením prostředí. Z toho vyplývá, že vhodným uspořádáním prostoru lze eliminovat některé typické příznaky Parkinsonovy nemoci.

Zamrznutí během chůze (freezing of gait) – klíčový příznak

Kromě kontinuální poruchy chůze může osoba s Parkinsonovou nemocí vykazovat náhlou, epizodickou poruchu chůze, nazvanou freezing of gait. Jedná se o ztrátu schopnosti udělat efektivní krok, která může vést ke zvýšenému riziku pádu [Giladi & Nieuwboer, 2008]. Prevalence se uvádí mezi 20 až 60 % pacientů v pokročilém stadiu nemoci [Bloem & Hausdorff & Visser & Giladi, 2004]. Pacienty je tento stav většinou popisován jako zamrznutí, záraz, ztuhnutí, pocit, že má člověk nohy přilepené k podlaze a nemůže je odlepit. Příčinou bývá nejčastěji průchod zúženým prostorem |fig. 2|, ostrá změna směru chůze |fig. 3|, zahájení chůze |fig. 4|, situace těsně před dosažením cíle |fig. 5| a provádění dvou a více činností zároveň |fig. 6|.

|fig. 1|

Hledání klíčového příznaku Parkinsonovy nemoci (Zdroj: archiv autora, 2016)

Příznak	Podnět může vycházet z okolního prostředí	Lze úpravou okolního prostředí mírnit důsledky	Lze úpravou okolního prostředí příznaku předejít
Celkové zpomalení pohybu (bradykineze, hypokineze, akineze)	✖	✓	✖
Poruchy psaní (mikrografie)	✖	✖	✖
Poruchy řeči (hypominie)	✖	✖	✖
Poruchy spánku	✖	✓	✖
Ztuhlost, zvýšené svalové napětí (rigidita)	✖	✖	✖
Klidový třes (tremor)	✖	✓	✖
Poruchy chůze – freezing of gait, pády…	✓	✓	✓
Kognitivní deficit – zhoršená paměť, rozeznávací aktivity…	✓	✓	✖
Psychické změny – deprese, apatie, únava…	✓	✓	✖

Metody

I. Mezioborové dotazníkové šetření

Ve spolupráci s odborníky z 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy a Všeobecné fakultní nemocnice v Praze probíhá dotazníkové šetření. Dotazník má dvě části:

1 — Na základě rozšířené části dotazníku, jehož základní podobu používá 1. LF UK a VFN, je klasifikován stav dotazovaného pacienta z hlediska individuálního průběhu Parkinsonovy nemoci. Klasifikace je nezbytná pro relevantnost dat získaných ve druhé části dotazníku.

2 — Na základě získaných poznatků a teoretických východisek stanovených během dosavadního výzkumu je ve druhé části dotazníku navržena řada jednoduchých funkčních situací a tvarových řešení prostoru (typy podlahových vzorů, způsob otevírání dveří, proporce a uspořádání prostoru...). Ty jsou klasifikovány z hlediska četnosti výskytu příznaku zamrznutí (freezing of gait).

II. Simulace prostoru v Institutu intermédií

V prostorách mezioborového pracoviště při FEL ČVUT probíhá v rámci projektu vyšetřování chůze pacientů s Parkinsonovou nemocí odborníky z 1. LF UK a VFN |fig. 7|. Institut intermédií umožňuje tvorbu skutečného i virtuálního prostoru pomocí technologie promítání. Během testů jsou střídány různé podlahové vzory |fig. 8| a výsledky testů jsou porovnávány z hlediska několika chůzových parametrů, včetně výskytu příznaku zamrznutí (freezing of gait).

Každý pacient je nejprve vyšetřen lékařem a je provedeno zhodnocení jeho celkového a aktuálního zdravotního stavu. Následují chůzové testy na trase dlouhé 16 m, na které se mění celkem 5 různých typů podlahových vzorů. Vzhledem k tomu, že je využíváno digitální technologie promítání vzorů, je vybrán jeden vzor, který je promítán i vytvořen ve skutečnosti pro účely porovnání výsledků. Každou trasu pacient absolvuje nejprve v singl tasku (pouze chůze) a poté v dual tasku (současně s chůzí odpovídá na kladené otázky). Součástí je i situace zahájení chůze a změna směru chůze. Výstupem bude, kromě statisticky zpracovaných dat objektivních lékařských testů, také subjektivní hodnocení každé trasy pacientem.

Na základě testů bude možné stanovit, jaký vzor podlahy je vhodné užívat v místech, která potenciálně mohou způsobovat problémy spojené s chůzí u pacientů s Parkinsonovou nemocí.

III. Uplatnění principu eliminace míst potenciálně způsobujících zamrznutí během chůze (freezing of gait)

Závěrečná fáze projektu si klade za cíl posunout stanovené obecně uplatnitelné principy a zásady do konkrétní roviny na příkladu úpravy konkrétních prostorů. Implementace jednotlivých pravidel do návrhu tak poskytne nejnázornější ukázku práce s prostorem a zařizovacími předměty. Pro závěrečný výstup projektu bude vybrán komplexní prostor, který pokryje místa, kde dochází k největším

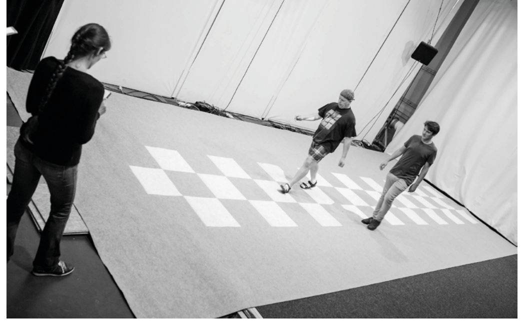

fig. 7

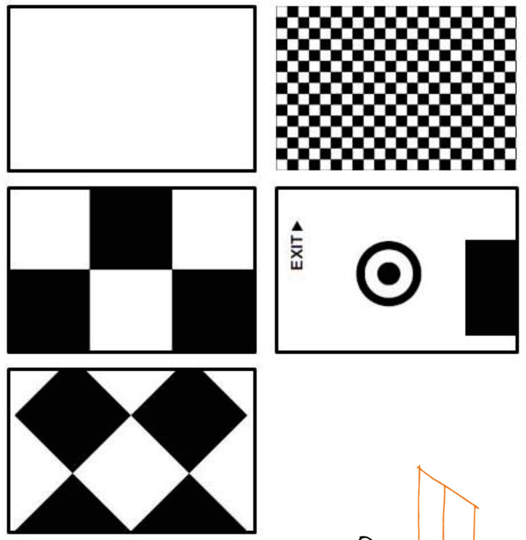

fig. 8

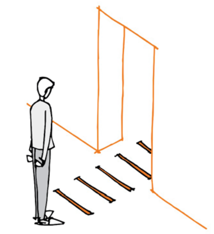

fig. 2

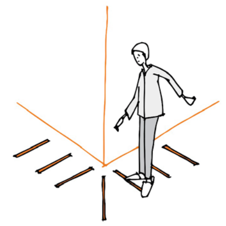

fig. 3

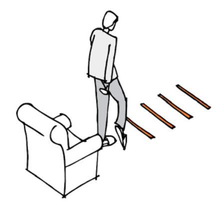

fig. 4

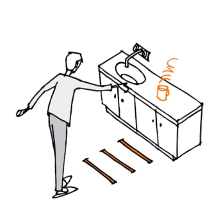

fig. 5

fig. 6

|fig. 2|

Freezing of gait – průchod zúženým prostorem (Zdroj: foto P. Lupač In: Tomandl a Šestáková, 2016)

|fig. 3|

Freezing of gait – ostrá změna směru chůze (Zdroj: foto P. Lupač In: Tomandl a Šestáková, 2016)

|fig. 4|

Freezing of gait – zahájení chůze (Zdroj: foto P. Lupač In: Tomandl a Šestáková, 2016)

|fig. 5|

Freezing of gait – situace těsně před dosažením cíle (Zdroj: foto P. Lupač In: Tomandl a Šestáková, 2016)

|fig. 6|

Freezing of gait – provádění dvou a více činností zároveň (Zdroj: foto P. Lupač In: Tomandl a Šestáková, 2016)

|fig. 7|

Průběh vyšetřování chůze v IIM (Zdroj: foto P. Lupač)

|fig. 8|

Ukázka vzorů podlah použitých pro testy v IIM (Zdroj: archiv autora, 2017)

komplikacím nebo která lidé s Parkinsonovou nemocí typicky navštěvují. Jako jeden z dílčích příkladů takové úpravy může sloužit i jednoduchá změna dispozice kuchyňské a stolovací části bytu, podpořená znalostmi problematiky.

V prostoru kuchyně a jídelny dochází k velkému množství kombinací různých typů motorických a kognitivních činností, což pro pacienty s Parkinsonovou nemocí představuje jednu z nejčastějších příčin zamrznutí. Uspořádání kuchyňského prostoru by mělo na tento fakt reagovat. Například dlouhá kuchyňská linka |fig. 9| vyžaduje při provádění základních činností více chůze spolu s poponášením předmětů. Koordinace těchto souběžných činností (multi-task) u pacientů s Parkinsonovou nemocí vede častěji k odvádění pozornosti od jedné z nich a může způsobit zamrznutí při chůzi nebo nezvládnutí prováděné činnosti z důvodu omezené koncentrace. Naproti tomu dispozice kuchyně do tvaru L nebo U umožňuje provádění co největšího množství činností a obsluhu množství prvků z jednoho místa, případně práci vsedě |fig. 10|.

Důležitou provozní vazbou je propojení kuchyňské linky s jídelním prostorem za využití servírovací plochy, která může tvořit i část pracovní plochy. Někteří pacienti nejsou schopni vlivem třesu a špatného soustředění na jinou činnost během chůze přenášet připravené potraviny (polévky, omáčky, nápoje…) na jídelní stůl, aniž by je vylili, tedy opět dochází buď k zamrznutí během chůze, nebo k nezvládnutí prováděné činnosti.

Úložné prostory pro potraviny a kuchyňské předměty by měly tvořit raději vestavěné skříně a police než samostatné komory. V případě komory totiž vznikají dvě nová místa potenciálně způsobující zamrznutí, a to průchod dveřmi navíc a poté otáčení se ve stísněném prostoru.

Závěr

Doposud byla problematika Parkinsonovy nemoci vnímána pouze z medicínského hlediska. Cílem našeho projektu je nejen propojit oblast architektury a medicíny, ale také dokázat, že stanovení zásad a následný návrh prostředí dle těchto principů dokážou výrazně ovlivnit život osob s Parkinsonovou nemocí.

|fig. 9|
Dispozice před úpravou (Zdroj: foto P. Lupač In: Tomandl a Šestáková, 2016)

|fig. 10|
Dispozice po úpravě (Zdroj: foto P. Lupač In: Tomandl a Šestáková, 2016)

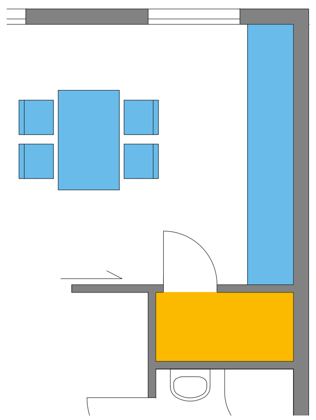

fig. 9

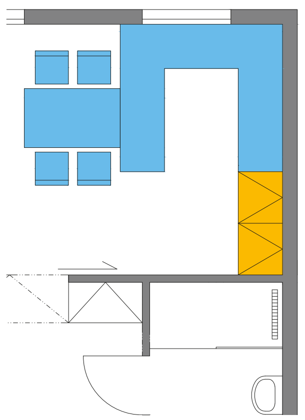

fig. 10

Seznam použité literatury

Ambler, Z., Bednařík, J., Růžička, E. & kolektiv, 2010. *Klinická neurologie – část speciální*. I, Praha: Triton.

Bloem, B. R., Hausdorff, J. M., Visser, J. E., Giladi, N., 2004. Falls and Freezing of Gait in Parkinson's Disease: A Review of Two Interconnected, Episodic Phenomena. *Movement Disorders*, Vol. 19, No. 8.

Bonnet, A. M., Hergueta, T., 2012. *Parkinsonova choroba*, Praha: Portál.

Giladi, N., Nieuwboer, A., 2008. Understanding and treating freezing of gait in parkinsonism, proposed working definition, and setting the stage. *Movement Disorders*, 23 Suppl. 2.

Mátl, O., Mátlová, M., 2015. *Zpráva o stavu demence 2015*, Praha: Česká alzheimerovská společnost o.p.s.

Tomandl, J., Šestáková, I., 2016. *Parkinsonova nemoc a architektura*, Praha: ČVUT.

Jaká data města nejčastěji sbírají a otvírají?

TITLE OF PAPER / NÁZEV PŘÍSPĚVKU

Otevřená veřejná data v městském plánování

THEME OF DISSERTATION / TÉMA DOKTORSKÉ PRÁCE

Ing. arch. Eva Horáková

AUTHOR / AUTOR

xahorakovae@stud.fa.vutbr.cz

CONTACT / KONTAKT

Fakulta architektury, VUT, Brno, Česko

INSTITUTION / ŠKOLA

doc. Ing. arch. Jiří Palacký, Ph.D.

TUTOR / ŠKOLITEL

CZ

D1

Dnešní města sbírají mnoho dat a postupně je publikují jako otevřená data. Jsou to data volně dostupná na webu ve strojově čitelných formátech. Jakými způsoby může město tato data využít ve svůj prospěch v rámci územního plánování? A jaká data vlastně města sbírají? V jakém směru jsou publikovaná data standardizovaná? Ve svém příspěvku vytvářím přehled typů otevřených dat generovaných městy ve středoevropském regionu a soustřeďuji se na nejvíce prospěšná a nejvíce poptávaná data.

Today's cities collect tons of data. These are recently gradually being published as open data. Open data are information freely distributed online in computer-friendly formats. How can cities make use of such data in urban planning? What kind of data cities collect? In which standards are these data published? There is an overview of open data published by various cities of Central Europe.

ABSTRACT / ABSTRAKT

otevřená data | územní plánování | evropská města | městská data
open data | urban planning | European cities | urban data

KEY WORDS / KLÍČOVÁ SLOVA

Úvod

Velkým tématem v dnešní tvorbě měst a diskusích nad ní jsou bezpochyby inteligentní, chytrá města (smart cities). Jsou to taková města, která se skrze chytrá řešení a inteligentní technické a výpočetní systémy snaží dosáhnout udržitelnosti, stability a hospodářského vývoje (Bárta, 2014). Cílem tohoto trendu však není pouze zahltit města technologickými zařízeními snižujícími spotřebu energie. Na základě sledovaných a sbíraných dat lze vystavět strategie pro udržitelný rozvoj měst každé obci na míru. Data mohou být sbírána manuálně nebo pomocí senzorů a čidel. Dalším krokem přiblížení se k smart city modelu je s ním související koncept chytrého občana (smart citizen). Takový občan se zajímá o chod svého města, činnost zastupitelstva, případně sám sbírá data, která městu poskytuje (Offenhuber, 2015).

V dnešní době má totiž čidla a senzory téměř každý chytrý telefon. Ke sběru dat se váže i jejich zveřejnění. Sem patří pojem otevřených dat. *„Otevřená data jsou informace a čísla bezplatně a volně dostupné na internetu ve strukturované a strojově čitelné podobě a zpřístupněné způsobem, který jejich využití neklade zbytečné technické či jiné překážky. Formát a struktura otevřených dat tedy umožňují jejich hromadné počítačové zpracování, k němuž jejich vydavatel poskytl právní svolení. Díky tomu mohou být dál volně zpracovávána, a to i v rámci softwarových aplikací. Jedná se například o jízdní řády, příjmy států, seznam poskytovatelů sociálních služeb, kalendář ministra nebo měření čistoty ovzduší."* Tyto informace pocházejí mimo veřejnou správu i z univerzit, nevládních organizací nebo soukromých firem (Anon., 2017). Otevřená data spadají do transparentní otevřené politiky státu a nově jsou zakotvená do české legislativy. Otevřená data upravuje a definuje novela zákona č. 106/1999, o svobodném přístupu k informacím, s účinností od 1. 1. 2017 (Anon., 1999).

Otevřená data v České republice

V České republice funguje národní katalog dat, do kterého přispívají vládní orgány, jako například jednotlivá ministerstva, a ostatní orgány veřejné správy. Cenné informace poskytuje například Český statistický úřad. Jeho data mají jedinou nevýhodu, a to tu, že jejich sběr probíhá ve větších časových rozestupech, jsou tedy aktuální jen chvíli. Dále existuje portál Opendata.gov.cz. Je to portál, který shromažďuje praktické informace pro otevřená data a jejich publikaci. Web dokonce obsahuje vzorové publikační plány s datovými sadami pro obce a obce s rozšířenou působností, které fungují jako určitý standard toho, co by města mohla publikovat. Tyto vzorové plány jsou každoročně aktualizovány. Otevírání dat ve velkém popularizuje také fond Otakara Motejla pro otevřená data, který kromě informování o problematice pořádá i různé praktické workshopy pro testování možností vývoje aplikací zaměřených na otevřená data (Anon., 2017).

Česká města k otevřeným datům přistupují rozdílně. Již třetím rokem vycházejí žebříčky srovnávající otevřenost statutárních měst v České a Slovenské republice zpracované na webu Cityone.cz. Ten využívá k hodnocení metodiky konceptu inteligentních měst Ministerstva pro místní rozvoj (Sirotek & Židková, 2017). Tato metodika definuje cíle a aspekty konceptu inteligentních měst (smart cities).

V rámci metodiky je popsána i míra otevřenosti dat hodnocená jednou až pěti hvězdami:

*	data zveřejněná online – uzavřené, ale zveřejněné formáty, například skenované PDF
**	strojově čitelná data – základní otevřené formáty splňující požadavky dle zákona č. 106/1999 (1), o svobodném přístupu k informacím
***	otevřená data – standard pro data veřejné správy/samosprávy
****	univerzální indikátory – datové informace pochopitelné pro člověka i počítač, v českém prostředí se momentálně jedná o nadstandardní formát
*****	propojená data – takový formát, který umožňuje strojově abstrahovat data z více tabulek a smysluplně je poskládat dohromady

Tato metodika poskytuje měřitelnost otevřenosti města definovanou bodově hodnocenými indikátory. Pomocí nich lze posoudit otevřenost dat města z hlediska kvantity, kvality i výsledného použití (Anon., 2015) |fig. 1a, 1b|. Tyto žebříčky pomáhají porovnat přístup měst jak mezi sebou, tak současně i s jinými státy. V České republice si z hlediska otevřenosti nejlépe stojí Praha, která otevřela nejvíce datových sad. Průkopníkem v rámci otevřeného formátu a jeho připravenosti pro využití třetími stranami je Plzeň, která má data nejlépe strukturovaná (Zimmerman, 2017).

Situace na Slovensku je podobná, s tím rozdílem, že Bratislava v hodnocení zaostává a umístila se téměř na konci žebříčku, na 19. místě z 28 sledovaných měst. V rámci slovenských měst nejlépe dopadl Prešov, který zveřejnil nejvíce strukturovaných dat a data nejlépe strukturovaná (Zimmerman, 2017). Přehled o četnosti jednotlivých datových sad sbíraných v jednotlivých městech pochází z údajů zveřejněných na webových stránkách jednotlivých statutárních měst, která se účastnila srovnání otevřenosti.

Data sbíraná v České republice

Česká města zveřejňují množství svých dat na svých webech nebo prostřednictvím mapových aplikací. Nejčastěji to jsou informace o katastru, městských částech, územních plánech |fig. 2|. 14 sledovaných měst zveřejnilo informace o svém odpadovém hospodářství. 12 měst mezi publikovaná data zahrnulo informace o parcích a přírodních

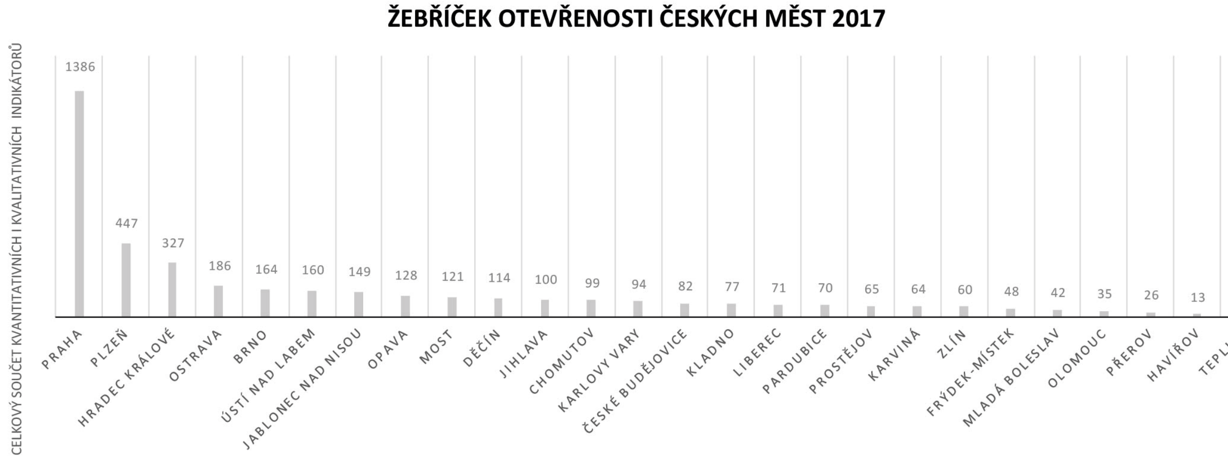

fig. 1a

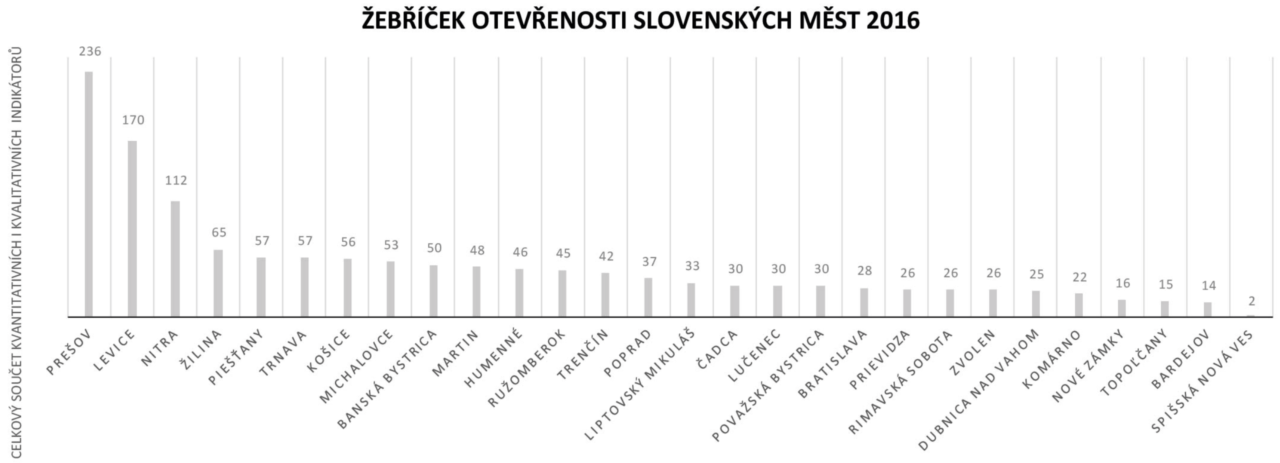

fig. 1b

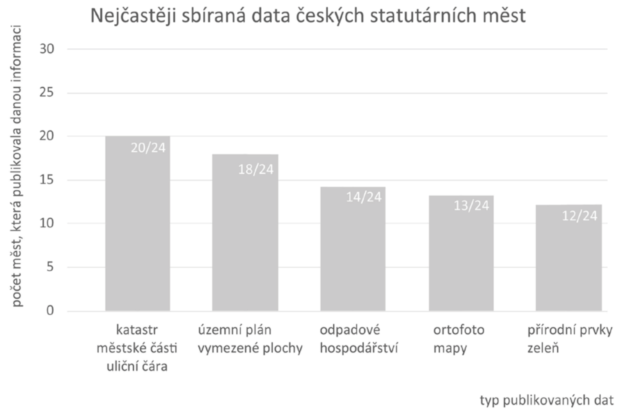

fig. 2

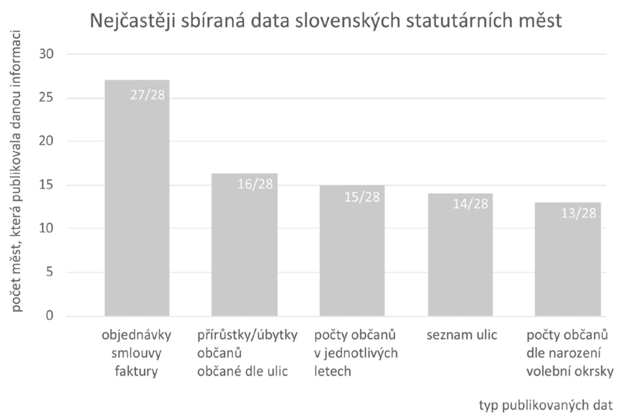

fig. 3

územích. 11 měst představilo záplavová území a sportoviště. Relativní novinkou mezi dostupnými daty jsou informace o pohybu obyvatel sledované prostřednictvím mobilních operátorů. Tato data vznikají jako vedlejší produkt při poskytování mobilního signálu koncovému uživateli a byla zveřejněna jako anonymní se spodní hranicí počtu obyvatel 100. To znamená, že v rámci ochrany osobních údajů se méně než 100 obyvatel pohybujících se v daném území zobrazí pod hodnotou 0. Tato data jsou dynamická, mění se v čase, ale při dlouhodobém sledování vykazují určité vzory v chování obyvatel, které jsou přínosné pro navrhování území a jeho plnou využitelnost.

Data sbíraná na Slovensku

Všechna slovenská města zveřejňují, byť občas ne v otevřeném formátu, povinné údaje, jakou jsou objednávky, smlouvy a faktury. Mezi nejčastěji sbírané informace dále patří demografické informace, seznamy městských ulic a seznamy daňových dlužníků, ty pořizují města bez rozdílu |fig. 3|. Z mapových informací města nejčastěji zveřejňují informace o katastru, uliční síti a školství. Mezi zajímavé údaje patřila i data o registrovaných psech ve městech, která zveřejnilo 12 měst. Byli děleni podle ulice, plemena, a 2 města dokonce zveřejnila mapu podle nebezpečnosti. Samotná data

|fig. 1 a,b|
Žebříčky otevřenosti českých a slovenských měst (Zdroj: archiv autorky)

|fig. 2|
Nejčastěji sbíraná městská data v ČR (Zdroj: archiv autorky, informace o datech z webových stránek jednotlivých měst)

|fig. 3|
Nejčastěji sbíraná městská data na Slovensku (Zdroj: archiv autorky, informace o datech z webových stránek jednotlivých měst)

o psech nejsou příliš zajímavá, promítnou-li se však do mapy, tak se situace mění. Takový údaj má větší informační hodnotu. Má-li někdo fobii před psy, může se vyhnout trasám se značeným výskytem nebezpečného psa. Pro město takový údaj slouží jako jeden z rozhodovacích faktorů například u participativních projektů, tedy zda podpoří plochy pro venčení psů, kde ve městě bude potřeba přidat odpadkové koše, kde je, anebo naopak není vhodné umístit dětské hřiště.

Zhodnocení

Celkovým problémem je, že data jednotlivých měst mají rozdílnou obsahovou hodnotu a různý formát. Ve formě, v jaké jsou zveřejněná, je tedy zatím není možné nijak rychle a efektivně porovnávat mezi sebou.

Ačkoli by všechna sledovaná města měla sbírat podobné informace, objevují se územní a lokální specifika, kdy se liší četnost jednotlivých sbíraných informací napříč sledovanými státy. V České republice například 8 sledovaných měst zveřejnilo své cenové mapy, na Slovensku to bylo jedno jediné město. Své volební okrsky naopak zveřejnilo 10 z 24 českých měst a 13 z 28 slovenských. To je dáno především tím, že města se snaží zveřejňovat informace, které by mohly být přínosné pro jejich obyvatele. Už méně se zveřejňují informace, které by přinesly užitek městu jako analytická zpětná vazba k jeho územnímu plánování.

Když například promítneme statistická data o věku obyvatel a jejich přiřazení k ulici s dynamickými daty mobilních operátorů, dostaneme celkem přesné informace o pohybu obyvatel ve vztahu k jejich věku. Pravda je, že speciálně v malých městech se může jednat o citlivé informace, nicméně už nyní má většinový občan registrované trvalé bydliště. Pochopení těchto souvislostí pomůže vytipovat vhodná místa pro umístění nových škol, služeb nebo seniorských komunitních center. Pro potřeby městského plánování jsou tyto informace velmi cenné. Pomáhají nám pochopit, jakým způsobem města fungují a hlavně jakým způsobem je jejich občané, hybná síla jejich rozvoje, využívají.

Závěr

V případě českých i slovenských měst se ukazuje, že jejich datová politika zatím není na takové úrovni, aby všechna města publikovala standardní množství a obsah informací, které by bylo možno jednoduše a efektivně porovnat mezi sebou. Server Opendata.gov.cz sice zveřejnil ukázkové standardy publikovaných dat pro obce a obce s rozšířenou působností, nicméně většina měst se jimi zatím příliš neřídí. Závěrem je třeba konstatovat, že v ročních srovnáních však otevřenost českých i slovenských měst stoupá, a tak se dá předpokládat postupný nárůst počtu i kvality zveřejňovaných datových sad. Praha, Plzeň a Prešov by se mohly stát příkladem pro ostatní města. Při dodržení určité standardizace otevíraných dat bude docíleno vyšší míry transparentnosti a srovnatelnosti. Tyto vlastnosti se promítnou do možností vyššího využití otevřených dat v územním plánování, zejména v resortech dopravy, tepelné pohody, komunikace a v rámci participativních projektů nejen při tvorbě územních plánů.

Seznam použité literatury

Anon., 1999. *Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů*.

Anon., 2015. *Metodika Konceptu inteligentních měst: Projekt TB930MMR001*, Brno: Ministerstvo pro místní rozvoj. Available at: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/9c597c78-8651-43a8-8d94-bc9f19da74c5/TB930MMR001_Metodika-konceptu-Inteligentnich-mest-2015.pdf.> [Accessed 27 August 2017].

Anon., 2017. *Otevřená data. Otevřená data: Společně otvíráme data*. Available at: <http://www.otevrenadata.cz/otevrena-data/> [Accessed 27 August 2017].

Bárta, D., 2014. Open data ve Vídni. *Smart cities: magazín o chytrých technologiích pro efektivnější správu měst a obcí*, 2014(01), pp.19–21.

Offenhuber, D., 2015. Civic technologies: Tools or therapy? *Data-driven methods for city research and exploration*. Katowice: Institution of Culture Katowice: City of Gardens, Katowice, pp. 39–45. – volně přeloženo.

Sirotek, J. a Židková, Š., 2017. Žebříček otevřených dat 2016. *City:one: Tržiště chytrých řešení pro města*. Brno: CityOne. Available at: <https://www.cityone.cz/en/zebricek-otevrenych-dat-2016/t6504> [Accessed 26 August 2017].

Zimmerman, M., 2017. Žebříček datové otevřenosti českých statutárních měst v roce 2017. *City:one.: Tržiště chytrých řešení pro města*. Brno: CityOne. Available at: <https://www.cityone.cz/zebricek-datove-otevrenosti-ceskych-statutarnich/t6680> [Accessed 11 July 2017].

Zimmerman, M., 2017. Představujeme žebříček otevřenosti slovenských měst 2016. *City:one.: Tržiště chytrých řešení pro města*. Brno: CityOne. Available at: <https://www.cityone.cz/en/predstavujeme-zebricek-otevrenosti-slovenskych/t6596> [Accessed 11 July 2017].

Pražské sdílené prostory a teorie shared space

TITLE OF PAPER / NÁZEV PŘÍSPĚVKU

Posouzení reality vybraných pražských sdílených prostorů s teorií shared space

THEME OF DISSERTATION / TÉMA DOKTORSKÉ PRÁCE

Mgr. Anton Ostach

AUTHOR / AUTOR

antonostx@gmail.com

CONTACT / KONTAKT

Fakulta architektury, ČVUT, Praha, Česko

INSTITUTION / ŠKOLA

doc. Ing. arch. Irena Fialová

TUTOR / ŠKOLITEL

Následující text je věnován úvodu do problematiky sdílených prostorů ve světové teorii i praxi a přehledu prozatímních výsledků výzkumu provedeného v Praze. Je představen koncept shared space, problematizace konceptu, řešený problém, cíl výzkumu a metody výzkumu. Dále autor shrnuje data získaná během empirického výzkumu a srovnává je s teorií shared space. Stručně jsou charakterizovány výsledky rešerše české a zahraniční legislativy, která reguluje provoz ve sdílených prostorech. Závěr obsahuje hodnocení dosavadního výzkumu a nastínění dalších etap.

The following text is dedicated to the introduction to the issue of shared space in the world theory and practice and the overview of the interim results of the research carried out in Prague. There is the introduction to the shared space concept, problematization of the concept, solved problem, research goal and research methods. Further, the author communicates the data acquired during the empirical research and compares it with the shared space theory. The results of the survey of Czech and foreign legislation regulating traffic in shared areas are briefly described. The conclusion includes the evaluation of the previous research and the outline of the future stages.

ABSTRACT / ABSTRAKT

sdílený prostor | terénní výzkum | legislativa | veřejný prostor | metodika | kompenzace rizika
shared space | field research | legislation | public space | methodology | risk compensation

KEY WORDS / KLÍČOVÁ SLOVA

Úvod do konceptu shared space

Termín shared space je poměrně nový. Za autora je považován Tim Pharoah, který jej jako první použil pro ulice bez dopravního značení a pravidel v publikaci Traffic Calming Guidelines v roce 1992 [Pharoah, 1992]. Tato problematika je však svázána i se jménem nizozemského dopravního inženýra Hanse Mondermana, který koncept vyzkoušel v nizozemské provincii Friesland již v roce 1970. Jeho následovníkem a velkým teoretickým obhájcem konceptu shared space se stal britský urbanista a dopravní specialista Ben Hamilton-Baillie.

Teorie shared space postupně vyrůstala z jiných teorií (např. Woonerf v Nizozemsku), jež vznikaly na konci 20. století jako odpověď na nadvládu automobilů ve městech, a sloužila především ke zklidnění dopravy. Jednoznačná definice sdílených prostorů neexistuje. Někteří autoři přistupují k tomuto konceptu jako k principu navrhování nebo filozofii [Pokorný, 2010]. Jednu z definic uvádí dopravní oddělení Velké Británie:

Sdílený prostor je ulice nebo místo určené ke zlepšení pěšího provozu a komfortu chodců tím, že zmenšuje dominanci automobilů (motorových vozidel) a umožňuje všem uživatelům sdílet (share) prostor a nenásledovat přesně definovaná pravidla, která předpokládá tradiční uspořádání.

Hans Monderman založil koncept shared space na filozofii, která říká, že přesně definovaná pravidla silničního provozu a s tím i opatření, jež posilují segregaci mezi dopravou a chodci, snižují pozornost všech účastníků silničního provozu tím, že si lidé méně všímají věcí kolem sebe. Teorie kompenzace rizik Johna Adamse [Adams, 2007], ze které Monderman vycházel, dokládá, že sociokulturní kontext má větší vliv na chování lidí než pravidla a protokoly a má potenciál lépe přizpůsobit provoz skutečné situaci, ve které se řidiči a chodci nacházejí.

Eliminace takových tradičních dopravních prvků, jako jsou značky, semafory, chodníky a obrubníky, zvyšuje podle teorie Adamse pocit nebezpečí, což zajišťuje větší pozornost řidičů a ta vede k větší bezpečnosti. Místo členicích dopravních prvků je navržen jeden celistvý společný povrch doplněný městským mobiliářem a neformálními pravidly a protokoly, které regulují vztahy mezi účastníky silničního provozu. Sdílený povrch vozovky nemá jasné rozlišení mezi prostorem určeným pro vozidla a pěší. Navíc nejednoznačnost při definování pravidel silničního provozu a prostoru pro chodce podporuje oční kontakt a lidskou interakci.

Problematizace

Z výsledků některých zahraničních studií však vyplývá, že při realizaci daného konceptu je obtížné dosáhnout plného sdílení prostorů [Kaparias et al., 2012]. Většinou dominuje jeden určitý typ dopravy, který buď v daném prostoru převládá (prostorově), nebo je nejméně zranitelným účastníkem provozu (nejčastěji motorová vozidla). Například z výzkumu provedeného ve Velké Británii převážně pomocí dotazníků bylo zjištěno, že velký počet lidí má k takovým prostorům negativní vztah, cítí napětí, strach a snaží se jim vyhnout [Holmes, 2015]. Výzkumníci Moody a Melia v britském Ashfordu zjistili, že auta ve většině případů nedávají přednost chodcům, a dotazování ukázalo, že uživatelé sdíleného prostoru by preferovali jednoznačnější design [Moody & Melia, 2014]. Největší kritika sdílených prostorů je spojena s problémy zrakově handicapovaných občanů, kteří nemají v shared space možnost komunikovat o přednosti s řidičem a také jim komplikuje orientaci v prostoru absence některých tradičních uličních prvků, např. obrubníků [Hammond & Musselwhite, 2013].

Ve světě (převážně v Nizozemsku a Velké Británii) se výzkumům sdílených prostorů věnuje dost velká pozornost na rozdíl od České republiky, kde je dané téma zatím posuzováno jen z širokého úhlu pohledu v převážně teoreticko-argumentační rovině a nejčastěji pomocí statistik dopravních nehod [Motýl, 2015]. Během průzkumu situace v České republice bylo zjištěno, že Praha disponuje velkým množstvím lokalit, které už jsou buď historicky vytvořenými sdílenými prostory, nebo prostory, které byly vytvořeny plánovaně a fungují jako shared space. Absence jakýchkoliv odborných studií o městských sdílených prostorech v Praze je podstatou problému, kterému se bude věnovat následující výzkum.

Cílem výzkumu je na základě posouzení pražských lokalit a jejich konfrontace s teorií shared space stanovit parametry, které ovlivňují jejich úspěch nebo neúspěch.

Metodika výzkumu

Základem výzkumné metodiky je konfrontace dat získaných z empirického (terénního) výzkumu v Praze a v zahraničí s teorií shared space. Výběr metod výzkumu v terénu vychází z knihy *How to study public life* [Gehl & Svarre, 2013] a také z vlastních zkušeností v terénu. Metody spojené s dopravou byly konzultovány s dopravními inženýry. Výzkum se uskutečňoval převážně pomocí pozorování aut, chodců, tramvají a jejich vzájemných interakcí ve vybraných lokalitách. Hodnocení vybraných prostorů bylo provedeno na základě následujících parametrů: intenzita pohybu aut, pěších a případně tramvají ve zkoumaných lokalitách; zatížení prostoru zaparkovanými vozidly, počet chodců v celém sdíleném prostoru a jejich procento v chráněných zónách; počet řidičů, kteří dávají přednost chodcům; množství neverbálních kontaktů mezi chodci a řidiči a množství lidí, kteří využívají tato místa dle libosti (tj. sezení na zahrádce, stání, komunikace s ostatními atd.).

Prozatímní výsledky výzkumu v Praze

Dosavadní fáze výzkumu v Praze zahrnovala mapování pražských lokalit shared space a podrobný empirický výzkum devíti z nich |fig. 1–18|. Na základě získaných dat lze vyvodit velmi zajímavá fakta. Za prvé, sdílené prostory v Praze nevyužívají základní principy uspořádání, jež spočívají nejčastěji v zatížení prostoru auty, která vytvářejí souvislou bariéru pro chodce a vracejí do sdíleného prostoru segregaci |fig. 3, 4, 7, 8|. Nejúspěšnější lokality mají prostor pro pěší označený buď jiným typem dlažby, nebo oddělený sloupky |fig. 1–18|. Taková organizace prostorů umožňuje chodcům mít chráněnou zónu vymezenou pouze pro chůzi a zvyšuje jejich pocit bezpečí. Na tento důležitý detail navrhování sdílených prostorů upozorňují také britští výzkumníci Hammond a Musselwhite ve své publikaci [Hammond & Musselwhite, 2013]. Další zajímavý jev se objevil v procesu pozorování neverbální komunikace mezi účastníky provozu. Chodci a řidiči komunikují mezi sebou v 1,5 případu z 10, což je velmi nízký ukazatel ve vztahu k tomu, že neverbální komunikace je jedním ze základů teorie shared space. Ale existuje možnost, že v menších městech tento ukazatel může být vyšší vzhledem k užším sociálním vztahům a klidnější dopravě. Co se týče dávání přednosti ze strany řidičů chodcům při přechodu vozovky, dochází k tomu v 5 případech z 10 (50 %), což kupodivu ukazuje na určitou rovnoprávnost mezi účastníky silničního provozu a odpovídá předpokladům teorie shared space.

V další etapě byl také proveden průzkum české a zahraniční legislativy, jež reguluje provoz ve sdílených prostorech. Pro ČR z něj vyplývá, že sdílené prostory spadají pod normativní a legislativní podmínky stanovené pro obytné zóny, zóny 30 a pěší zóny. Zajímavým objevem bylo, že stejným způsobem fungují tyto prostory i v zahraničí, a to s jediným rozdílem – v některých zemích existují rozpracované manuály a doporučení věnované sdíleným prostorům (např. ve Velké Británii), které značně pomáhají městské správě a projektantům při navrhování a realizacích sdílených prostorů. Bezpečný provoz podporuje i legislativa některých zemí (např. Německa), když stanovuje, že při dopravní nehodě je vinen vždy nejsilnější účastník dopravního provozu (a chráněn je ten nejzranitelnější).

Závěr

Na základě dosavadního výzkumu lze potvrdit velkou aktuálnost problému sdílených prostorů v českém prostředí. V Praze postupně vznikají nové projekty a realizace, které jsou založeny na filozofii shared space (např. rekonstrukce Malostranského náměstí). Dále existují starší lokality zformované jako sdílené prostory, které si také zasluhují profesionální zhodnocení. Provedený terénní průzkum pražských lokalit poskytuje použitelná data pro další etapy studie, které budou zaměřeny na průzkum podobného setu lokalit v zahraničí s další konfrontací získaných dat s teorií. To umožní stanovit parametry pro fixaci skutečného stavu sdílených prostorů v Praze. Velká pozornost musí být věnována problémům využívání sdílených prostorů dětmi, seniory a lidmi s postižením zraku a sluchu. Studium legislativy a normativních dokumentů ukazuje na nezbytnost zpracovat v ČR dodatečné normativní dokumenty orientované konkrétně na sdílené prostory, které již v Praze existují a pravděpodobně budou vznikat i nové. V této souvislosti je před námi ještě několik důležitých otázek:

— Jaké jsou zásadní rozdíly mezi sdílenými prostory v Praze a teorií shared space?
— Jaká řešení sdílených prostorů jsou použitelná pro lidi s omezením zraku a sluchu?
— Je koncept „zlepšení bezpečnosti potlačením bezpečí" přijatelný? [Pokorný, 2010]
— Do jaké míry jsou ve sdílených prostorech důležité chráněné koridory pro chodce?
— Jakým způsobem lze zvýšit vnímání nebezpečí (a nejednoznačnosti prostoru) řidiči a přitom uchovat pocit bezpečí chodců?
— Je rozdíl v neverbální komunikaci mezi účastníky provozu ve velkých městech a v obcích?

|fig. 1 / 2|

Sdílený prostor v historické části města [Husova, Praha 1 – Staré Město] (Zdroj: Google Maps / archiv autora)

|fig. 3 / 4|

Sdílený prostor v režimu pěší zóny s průjezdem veřejné a motorové dopravy [Nádražní, Praha 5, Anděl] (Zdroj: Mapy.cz / archiv autora)

|fig. 5 / 6|

Sdílený prostor v režimu zóny 20 [Dlouhá–Rámová, Praha 1 – Staré Město] (Zdroj: Google Maps / archiv autora)

|fig. 7 / 8|

Sdílený prostor v režimu obytné zóny [Heřmanova, Praha 7] (Zdroj: archiv autora)

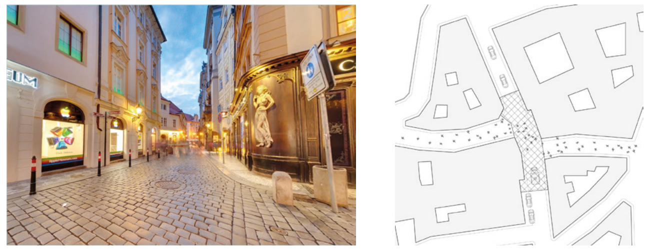

fig. 1 / 2

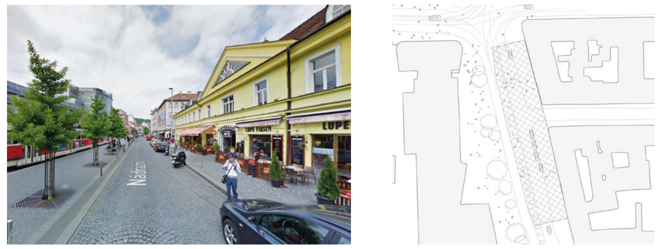

fig. 3 / 4

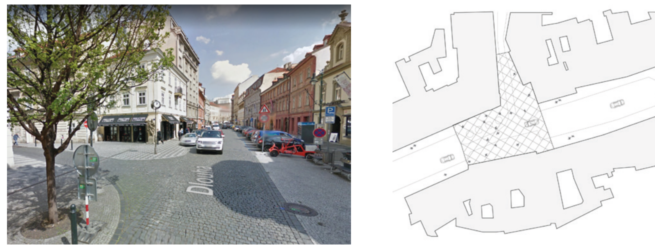

fig. 5 / 6

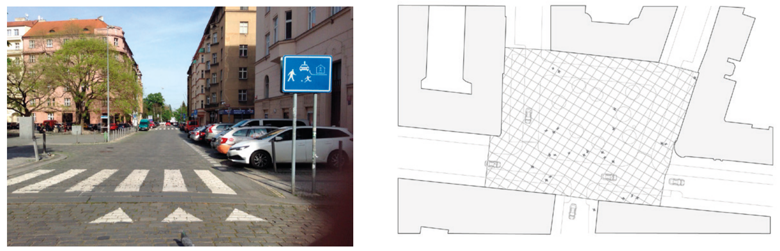

fig. 7 / 8

CZ

D2

fig. 9 / 10

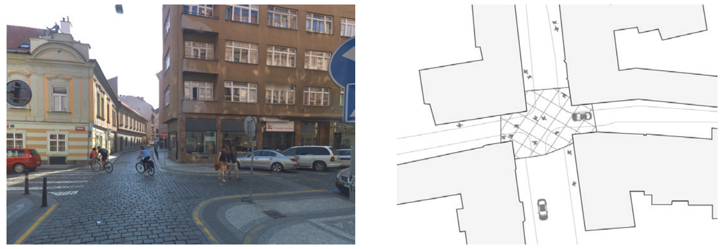

fig. 11 / 12

fig. 13 / 14

fig. 15 / 16

fig. 17 / 18

Seznam použité literatury

Adams, J., 2007. Shared Space – 2nd Plenary Session, Ipswich, [online] Internet archive «Wayback machine», Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20070928011210/http://www.shared-space.org/files/12965/ReportSharedSIConference.pdf> [cit. 22-08-2017].

Gehl, J. and Svarre, B., 2013. How to study public life. Island Press.

Hammond, V. and Musselwhite, C., 2013. The Attitudes, Perceptions and Concerns of Pedestrians and Vulnerable Road Users to Shared Space: A Case Study from the UK. *Journal of Urban Design*, (18(1), pp. 78–97. Dostupné z: <http://eprints.uwe.ac.uk/17845/3/Musselwhite%20-%20Attitudes%20perceptions%20and%20concerns%20of%20pedestrians.pdf> [cit. 22-08-2017].

Holmes, K., 2015. *Accidents by Design: The Holmes Report on "shared space" in the United Kingdom*. [online] p. 33. Dostupné z: <http://www.theihe.org/wp-content/uploads/2013/08/Holmes-Report-on-Shared-Space-.pdf> [cit. 22-08-2017].

Kaparias, I., Bell, M. G., Miri, A., Chan, C. and Mount, B., 2012. Analysing the perceptions of pedestrians and drivers to shared space. *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour.* [online] Dostupné z: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1369847812000149> [cit. 26-09-2017].

Moody, S. and Melia, S., 2014. Shared space - research, policy and problems. *Proceedings of the Institution of Civil Engineers - Transport*, 167 (6). pp. 384–392. Dostupné z: <http://eprints.uwe.ac.uk/17937/8/tran1200047h.pdf> [cit. 22-08-2017].

Motýl, J., 2015. Shared space: dobrý sluha nebo zlý pan. *Prahou na kole.* [online] Dostupné z: <http://prahounakole.cz/2015/06/shared-space-dobry-sluha-nebo-zly-pan/> [cit. 22-08-2017].

Pharoah, T. C., 1992. *Traffic Calming Guidelines*. 1st ed. England: Devon County Council.

Pokorný, P., 2010. Sdílené prostory – síla v jednoduchosti. *Doprava. Inženýrství.* 2010((1), pp.16–18. Dostupné z: <http://www.audit-bezpecnosti.cz/file/sdilene-prostory-2009/> [cit. 22-08-2017].

| fig. 9 / 10 |

Sdílený prostor v historické části města [Jilská–Zlatá, Praha 1 – Staré Město] (Zdroj: archiv autora)

| fig. 11 / 12 |

Sdílený prostor řešený formou zvýšené křižovatky [Ostrovní–Voršilská, Praha 1 – Nové Město] (Zdroj: Mapy.cz / archiv autora)

| fig. 13 / 14 |

Sdílený prostor v historické části města v režimu obytné zóny [Liliová–Karlova, Praha 1 – Staré Město] (Zdroj: Mapy.cz / archiv autora)

| fig. 15 / 16 |

Náměstí se sdílením různých druhů dopravy v režimu obytné zóny [náměstí Republiky, Praha 1 – Nové Město] (Zdroj: archiv autora)

| fig. 17 / 18 |

Sdílený prostor s průjezdem veřejné dopravy v režimu pěší zóny [Štefánikova, Praha 5, Anděl] (Zdroj: Mapy.cz / archiv autora)

Restructuring Planning Policies in Post-War/Crisis Phase: Cases of Damascus and Latakia Regions in Syria

TITLE OF PAPER / NÁZEV PŘÍSPĚVKU

Planning for Resettlement in Environments where Rules Are not Quite Respected – Case Study in Latakia, Syria

THEME OF DISSERTATION / TÉMA DOKTORSKÉ PRÁCE

Batoul Ibrahim, MSc.

AUTHOR / AUTOR

batoul.i.ibrahim@gmail.com

CONTACT / KONTAKT

Faculty of Environmental Sciences, Czech University of Life Sciences Prague, Prague, Czechia

INSTITUTION / ŠKOLA

prof. Ing. arch. Karel Maier, CSc.

TUTOR / ŠKOLITEL

It has been six years since the Syrian crisis started with all negative aspects that affected Syrian cities such as destroyed infrastructure and increased informal settlement. Yet, the planning policies in Syria remain limited which made it difficult to follow the hasty changes and handle the social and local disharmony. The paper is an attempt to answer the following questions: How to restructure a general framework that serves planners and planning system in Syria to solve the increasing resettlement problems? How to be responsive to a multi-scalar complexity of planning policies, actual problem, and decision making process?

ABSTRACT / ABSTRAKT

Syria | planning | post-crisis | resettlement | policy

KEY WORDS / KLÍČOVÁ SLOVA

Introduction

Syria as a middle-income developing country had witnessed major changes in its urban areas. There are many trends that shaped these changes, such as: increased population, rapid urban growth, rural-urban migration, informal settlement and environmental stresses. Especially because of the rapid rural-urban emigration caused by environmental degradation many people lived in informal settlements.

Recently, the country is under severe conflict that affected all areas of living. Infrastructure is being destroyed and many people have escaped their homes and fled away. The ongoing civil war in Syria influences heavily the lives of population locked in the conflict zones as well as the population safe behind the frontline as the relatively safe areas received large number of people fleeing the unlivable conditions on the battlefield. Also, the situation once the conflict is over may even aggravate in the attractive urban areas where the current exiled will probably return to from abroad. Therefore, there is a need to start thinking of post-war reconstruction solution considering the informal settlements issue and how city planning should respond in terms of policies and processes that are appropriate for the Syrian culture.

This paper is an attempt to answer the following questions: How to restructure a general framework that serves planners and planning system in Syria to solve the increasing resettlement problems? How to be responsive to a multi-scalar complexity of planning policies, actual problem, and decision-making process?

Background of Syria

Population and migration

In Syria, due to rural-urban emigration caused by environmental degradation, 38 per cent of the population lived in informal settlements and, in Damascus, informal settlements were growing at 40 to 50 per cent per year. In 2010, the urban population was estimated by 11,754 thousand people while the slum proportion prevalence in 2005 was 10.5 per cent (UN-Habitat, 2012).

Overall, urban population in Syria counts for more than 50 per cent from total population. The main two largest cities, Damascus and Aleppo, accounted for nearly 42 per cent of the urban population and 31 per cent of the total population. The unbalanced urban growth as well as the concentration of population in few cities were direct results of inefficient urban plans or in other words, the limited urban legislations and the lack of a comprehensive framework for urban plans that takes into account all aspects of development (Dejani and Abdeen, 2009; Matouk et al., 2014).

The roots of rural-out migration issue resulted from water scarcity, land fragmentation|[1], and crop failure due to dry seasons. In 2010, 50,000 rural families left their homes to seek prosperity in big cities, increasing the competition for homes, jobs, water and land in the receiving communities.

Planning

Generally speaking, the limitation of urban legislations in Syria or the inefficiency of legislation is seen in two aspects:

a — In implementation or in other words: limitation of execution mechanisms: (1) plans do not always cover the whole territories of municipalities, (2) the slowness in the procedures of putting plans and implementation and, (3) the inability of local councils to manage planning issues which are considered as a burden, for the central authorities.

b — In putting the legislations: the planning legislations do not cover all the related details, and contrarily, unnecessary regulations both led to increased bureaucracy.

The abovementioned limitations have constrained the proper urban growth, the response to economic, social and local administrational alternations and the compliance with sustainability and investments needs. In addition to that the limited urban legislations increased its intensity because of dullness and inactivity which made it unable to follow the hasty changes to handle the social and local disharmony (Mattouk et al., 2014).

Besides, the interference between law procedures related to urban planning and scattered texts related to other fields, and the absence of one unified, comprehensive, and integral urban legislation, all that had caused weakness in objectivity of law texts related to urban building. That made all stakeholders facing statements of contradictions, confusions and difficulties that caused losing the identity of civilized structure and the emergence of many urban and planning problems within Syrian cities (Mattouk et al., 2014).

Generally, the planning regulations and acts, at local level, follow the top-down order approach, and they only take in consideration the participation of citizens in legal objections that are submitted to the regional communities to review them and ratify the plan to become ready for executing. Also, some acts required amendments which caused a halt of plans' execution; accordingly, the growth speed of the unorganized urban regions exceeded the capacity of administrative authorities; in addition to the existent errors within some plans that lead to their suspension as in the case of Damascus and Latakia (Maya, 2010). One step of legalization for informal settlement made by Syrian government was supplying these areas with public services (water, sewage and electricity) to prevent them from turning into slums.

Restructuring a New Policy
A Suggested Methodology

The concept of polycentric development has attracted much attention of both scholars and policy-makers. It is considered as the main requirement to achieve balanced and sustainable development. According to (Urso, 2016) *"there is universal agreement that polycentrism is an essential implementing tool for reaching what is being described as 'territorial cohesion'"* (Salone, 2005; Faludi, 2005).

The research methodology will explore the concept of polycentric policy, by analysing two dimensions. First, the size distribution of centre (the main cities within governorate) which in turn will determine the degree of polycentric policy at governorate scale level in Syria. Two case studies will be elaborated for the regions of Lattakia and Damascus. To measure the size distribution of centre, rank-size estimation will be used and thus the polycentricity will be measured as well. The latter represents the theoretical concept of morphological polycentricity as *"Polycentric development in regions has many dimensions, which involve several definitions and measures"* (Burgalassi, 2010).

Second, the morphological dimension complemented by the functional dimension of polycentricity, this will be studied and analysed in the two study areas with a help of data on flows *"as situation with intense commuter flows in both directions would be a sign of integration and of polycentricity"* (Nordregio, 2004), the most repeatedly type of flow that is used is the travel-to-work intensity between cities within the governorate and between the governorates (commuting as measure for polycentricity).

Learning from other experiences related to polycentric policy may help in putting a general framework that could be applied in the Syrian case for post-conflict phase as illustrated by | fig. 1 |.

Apart from designing the optimal model of polycentric system in the two cases, the capacity of Syrian governance to apply the polycentric policy will be estimated, since the regulations and acts at local level, follow the top-down order approach: *"in a society where competences are shared, the opposition between purely top-down and bottom-up approaches are replaced by a search for partnerships in which all actors are constantly involved in ongoing cooperation and dialogue"* (Geppert, 2009).

Data will be gathered from Central Bureau of Statistics, Damascus, Syria, Regional Planning Commission, and UN reports, for the phases before the conflict and currently, with prediction of migration flow after the resolution of the conflict.

Taking into consideration the complexity aspect explained by Etkin (2016), the multi-scalar complexity in Syria can be represented in the inflexibility of building conditions that are determined by regulating urban rules. Besides, the taxes that are imposed on people who want to live in the city made them use illegal ways to build on agricultural lands since it is cheaper|[2]. The type of the land and the ownership are considered as big issue as some of the informal areas were built on state-owned lands, and as the polycentric policy is opposed the urban sprawl, the solution to stop the urban sprawl in Syrian cities will be as complicated as the demand for more houses is increasing as people tend to own houses for economic and social reasons. Therefore, providing the land and infrastructure for the construction purpose in addition to technical, social and legal assistance that will help in upgrading the informal settlement areas and all other areas for settlement are crucial.

Conclusion

Collecting the needed data is still ongoing in order to determine the ability to apply the polycentric policy and thus to choose the right scale of polycentric development that can be used/applied in Syria in order to help in enhancing the settlement system in post-conflict phase and the related governance issues. Depending on the results that will appear the research will continue to analyse how to pursue/achieve this policy using the right strategies that will help to avoid all above mentioned complexity; this paper attempts to consider the polycentric policy to be the right response to the multi-scalar complexity.

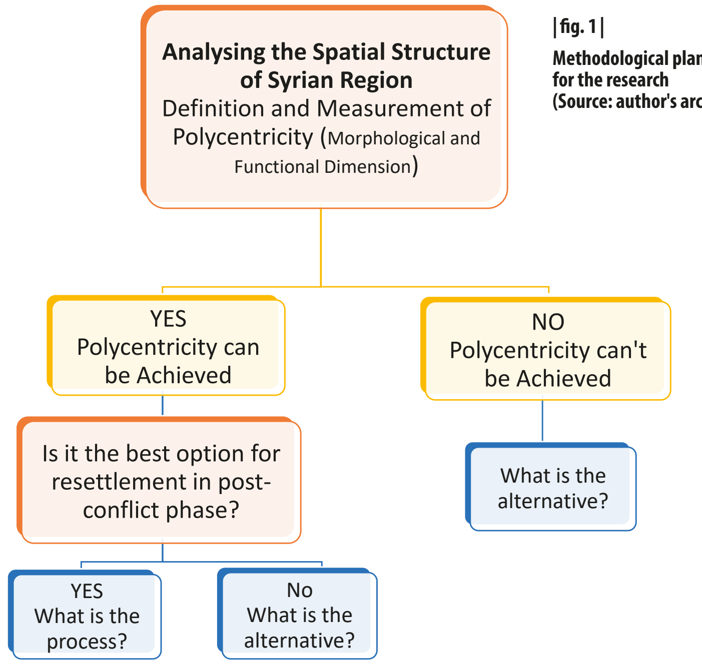

| fig. 1 |
Methodological plan for the research (Source: author's archive)

Despite the adverse impact of this crisis, it must be regarded as an opportunity that can be exploited in rebuilding Syria wisely while avoiding past mistakes; so that the urban policies will be placed in a crucible of reconsideration.

Notes

1. A rural tradition of splitting the land between the sons of the farmer has led to ever-smaller farm sizes and subsequent decreased average crop yield per farm.
2. In Syria, among the master plan of each city there is specific land designated for buildings, houses built in these areas are usually more expensive.

CZ

D3

List of references

Burgalassi, D., 2010. Defining and Measuring Polycentric Regions. The Case of Tuscany. *Discussion Papers del Dipartimento di Scienze Economiche – Università di Pisa*, n. 101.
Dejani, D. and Abdeen, MY., 2009. Directions of Urban Concentration in Syrian Arab Republic. *Damascus University Journal of Engineering Sciences* 25:2, pp. 519–539. In Arabic.
Faludi, A., 2005. Polycentric Territorial Cohesion Policy. *The Town Planning Review*, 76, pp. 107–118.
Etkin, D., 2016. 5 – Disasters and Complexity. *Disaster Theory*. pp. 151–192.
Geppert, A., 2009. Polycentricity: can we make it happen? From a concept to its implementation. *Urban Research & Practice*, 2 NO.3 (November 2009), pp. 251–268.
Matouk A, Mulla MZ, Akili MT, 2014. The Development of Urban Legislations According to Master Plans Directions – Case Study of Damascus City. *Damascus University Journal of Engineering Sciences* 30:1, pp. 141–161. In Arabic.
Maya, R., 2010. The Urban Planning in Syria and the Contemporary Direction Toward Sustainable Urban Development. *Damascus University Journal of Engineering Sciences* 26:1, pp. 269–295. In Arabic.
Nordregio, 2004. ESPON 1.1.1: Potentials for Polycentric Development in Europe. Project Report. *Technical report, European Spatial Planning Observation Network*.
Salone, C., 2005. Polycentricity in Italian Policies. *Built Environment*, 31, pp. 153–162.
UN-Habitat, 2012. *The State of Arab Cities 2012 / 2013: Challenges of Urban Transition*. 2nd edition. Nairobi, Kenya: 2012.
Urso, G., 2016. Polycentric Development Policies: A Reflection on the Italian "National Strategy for Inner Areas." *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 223, pp. 456–461.

Zhodnocení turistického potenciálu v Praze

TITLE OF PAPER / NÁZEV PŘÍSPĚVKU

Turistická infrastruktura jako součást koncepce města
THEME OF DISSERTATION / TÉMA DOKTORSKÉ PRÁCE

Ing. arch. Renata Koubková
AUTHOR / AUTOR
koubkren.rk@gmail.com
CONTACT / KONTAKT
Fakulta stavební, ČVUT, Praha, Česko
INSTITUTION / ŠKOLA
doc. Ing. arch. Ivan Kaplan
TUTOR / ŠKOLITEL

CZ

Mnohá města mají velké problémy se zvládnutím větší masy turistů v historických jádrech, v jednoduchém a přehledném propojení památek v blízkém okolí, v koncepci organizace dopravních vztahů a podmínek pro turisty. Pro podporu turistického rozvoje by měl být proud turistů bezpečný. Ve městech zařazených na seznamu světového kulturního dědictví UNESCO či v hojně navštěvovaných městech proudí investice do kvalitního propojení mezi zájmovými body a do turistické infrastruktury obecně pro větší pohodlí a snazší orientaci pro turisty.

Many cities have problems with handling larger masses of tourist in historical centres, providing simple and clear connection between historical monuments, designing a concept of organization of transport relations and conditions for tourists. In order to promote the tourist industry development, the stream of tourists should be safe. World heritage cities or cities with mass tourism invest into connection between interest points and into tourist infrastructure, all for making tourists' orientation easier.

ABSTRACT / ABSTRAKT

D4

územní plánování | urbanismus | analýza | turismus | Praha
urban planning | urbanism | urban analysis | tourism | Prague
KEY WORDS / KLÍČOVÁ SLOVA

Článek byl podpořen grantem SGS17/027/OHK1/T1/11 „Veřejná infrastruktura jako součást koncepce města – analýza měst s převládajícím turistickým ruchem“.

Základní teze

Cílem územního plánování je vytvořit podmínky pro příznivé životní prostředí, hospodářský rozvoj a podmínky pro dobré žití obyvatel generací nynějších i budoucích. Územní plánování řeší funkční využití území, sleduje rozvoj území, stanovuje zásady, principy a nástroje pro jeho řízení. Snahou je ochrana a rozvoj přírodních, kulturních a civilizačních hodnot. Územní plánování prolíná mnoho oborů, které se ovlivňují a jsou spolu ve vzájemné interakci (urbanismus, architektura, cestovní ruch apod.).

Urbanismus a cestovní ruch jsou v územním plánování úzce propojeny:

— stanovují podmínky pro obnovu a rozvoj sídelní struktury,

— stanovují podmínky pro provedení změn v území (umísťování staveb s ohledem na charakter a hodnoty území),

— prověřují a posuzují potřebu změn v území, veřejné zájmy, problémy, rizika,

— stanovují urbanistické či architektonické požadavky na využití prostorového uspořádání apod. (MHMP, 2008).

Analýza cestovního ruchu v Praze

Praha je samostatným turistickým regionem se silnou ekonomikou a kulturní hodnotou. Počet turistů se každým rokem zvyšuje, bez ohledu na politickou či ekonomickou situaci. Z České republiky je Praha nejvíce vytíženým regionem cestovního ruchu, navštěvovaným nejen zahraničními turisty (MMR, 2016). Město naráží na několik problémových oblastí spojených s cestovním ruchem (MHMP, 2008) |tab. 1, 2|. Návštěvníci města nejezdí pouze za památkami, chtějí poznat místní tradice a jiné s kulturou spojené věci (Český statistický úřad, 2016) |tab. 3|. Město pořádá různé festivaly, koncerty, divadelní představení, konference, trhy, vinobraní, komentované procházky Prahou apod.

Počet ubytovacích zařízení v závislosti na počtu zahraničních návštěvníků v Praze stoupá. Město se musí takovému nárůstu návštěvníků přizpůsobit ve všech oblastech, aby jim byl poskytnut dostačující komfort. Dle statistického úřadu se v hotelech a ubytovacích zařízeních (HUZ) během třetího čtvrtletí roku 2016 v Praze ubytovalo 2 125 567 hostů, z toho 63 % bylo zahraničních návštěvníků. Zahraniční hosté tvořili 88,3 %, což je 1 876 894 návštěvníků z celkového počtu turistů v Praze. Hlavní město od počátku roku 2016 navštívilo celkem téměř 5,3 mil. hostů, v porovnání s rokem 2015 je to o 6,2 % více. Letní měsíce jsou nejvíce využívanými termíny pro návštěvu. Správci hromadných ubytovacích zařízení se potýkají s problémem délky pobytu návštěvníků. Hotely umístěné v centru města mají větší obsazenost lůžek než zbylé části Prahy. Tyto hotely nabízejí krátkou docházkovou vzdálenost ke kulturním památkám, akcím, nákupním střediskům a z tohoto důvodu jsou více využívané a více prosperují. Další části Prahy s větší kumulací ubytovaných turistů je Praha 6, a to z důvodu blízké dojezdové vzdálenosti jak do centra, tak na Letiště Václava Havla. Nejsnáze se turista ubytuje v Praze v tří- a čtyřhvězdičkových hotelech (Český statistický úřad, 2016) |fig. 1, 2|.

Územně lokalizovaný ekonomický přínos

Pražský hrad

Nejnavštěvovanějším místem České republiky je Pražský hrad. V roce 2015 ho navštívilo 1,9 mil. lidí a celým areálem prošlo více než 7,4 mil. osob. Hlavním důvodem zájmu je fakt, že se jedná o největší hradní komplex na světě, který je zapsán na seznamu světového kulturního dědictví UNESCO. Hradní areál navštěvují ve větší míře zahraniční turisté, místní tvoří necelých 5 % z celkového počtu. Nejvíce navštěvovaným místem komplexu je katedrála sv. Víta a Zlatá ulička (CzechTourism, 2016). Propagace Pražského hradu probíhá převážně přes cestovní kanceláře. Samotná hradní správa se snaží pro turisty udržovat celý komplex v pořádku, probíhají zde neustálé rekonstrukce a drobné opravy.

Pražská zoo

Pražská zoo je jednou z největších zoologických zahrad v ČR, která se snaží přizpůsobit žití zvířat jako ve volné přírodě. V roce 2015 ji navštívilo 1,3 mil. návštěvníků. Propagace zoo probíhá v mnoha směrech pomocí reklam, letáků s využitím vyhrazených financí samotné organizace či pomocí cestovních kanceláří, škol a různých asociací. Zoo je příspěvková organizace s náklady na provoz kolem 250 milionů za rok (CzechTourism, 2016). Doprava do zoo je možná několika způsoby: autobusem či osobním automobilem (zřízeno několik parkovacích ploch s dostatečnou kapacitou), přívozem, na kole či pěšky. V roce 2015 dorazilo do pražské zoo přes 250 000 čínských turistů.

Organizace cestovního ruchu

Součástí organizace cestovního ruchu je síť turistických informačních center (TIC), poskytující veškeré potřebné informace. Pro zkvalitnění služeb turistům jsou turistická informační centra rozdělována do čtyř kategorií: třída A, B, C, D. Rozdělení odráží otevírací dobu, míru poskytovaných informací o místě či celé republice, umístění TIC – bezbariérovost, vícejazyčný personál, průvodcovské činnosti, technické vybavení TIC atd.

Vliv turismu na město

Do Prahy se v posledních letech sjíždějí stále téměř stejné národnosti. Největší kumulaci návštěvníků město zaznamenává v letních měsících. S jejich rostoucím počtem by měl stoupat i ekonomický kvocient. Dle neověřených informací z internetových

	2015			2016					
	Celkem Total	Zahraniční Non-residents	Rezidenti Residents	Celkem Total	%	Zahraniční Non-residents	%	Rezidenti Residens	%
1.Q	1 131 268	941 838	189 430	1 288 136	113,9	1 065 647	113,1	222 489	117,5
2.Q	1 806 567	1 579 500	227 067	1 847 945	102,3	1 594 954	101,0	252 991	111,4
3.Q	2 018 461	1 803 892	214 569	2 125 567	105,3	1 876 894	104,0	248 673	115,9
4.Q	1 649 480	1 389 605	259 875						
ROK	**6 605 776**	**5 714 835**	**890 941**	**5 261 648**	**106,2**	**4 537 495**	**104,9**	**724 153**	**114,8**

% index srovnatelného období 2016/2015 v %

|tab. 1|
Přehled počtu návštěvníků v hl. m. Praze, dle čtvrtletí 2015 a 2016 (Zdroj: Magistrát hlavního města Prahy, odbor Cestovního ruchu)

	2015			2016					
	Celkem Total	Zahraniční Non-residents	Rezidenti Residents	Celkem Total	%	Zahraniční Non-residents	%	Rezidenti Residents	%
1.Q	2 680 020	2 357 966	322 054	3 043 836	113,6	2 663 454	113,0	380 382	118,1
2.Q	4 369 258	3 967 201	402 057	4 292 134	98,2	3 854 209	97,2	437 925	108,9
3.Q	5 024 324	4 610 175	414 149	5 156 767	102,3	4 686 645	101,7	470 122	113,5
4.Q	3 843 663	3 405 747	437 916						
ROK	**15 917 265**	**14 341 089**	**1 576 176**	**12 492 737**	**103,5**	**11 204 308**	**102,5**	**1 288 429**	**113,2**

% index srovnatelného období 2016/2015 v %

|tab. 2|
Přehled počtu přenocování v hl. m. Praze, dle čtvrtletí 2015 a 2016 (Zdroj: Magistrát hlavního města Prahy, odbor Cestovního ruchu)

	NÁZEV CÍLE	TIS. NÁVŠTĚVNÍKŮ
1	Pražský hrad	1 875,8
2	Lanová dráha na Petřín, Praha	1 479,9
3	Zoologická zahrada Praha	1 318,4
4	AquaPalace Praha	996,5
5	Staroměstská radnice, věž	716,4
6	Židovské muzeum v Praze	629,1
7	Petřínská rozhledna	585,3
8	Národní galerie v Praze	543,3
9	Bludiště na Petříně, Praha	339,0
10	Botanická zahrada hl. m. Prahy	317,8

|tab. 3|
Nejnavštěvovanější turistické cíle Prahy v roce 2015 (Zdroj: CzechTourism)

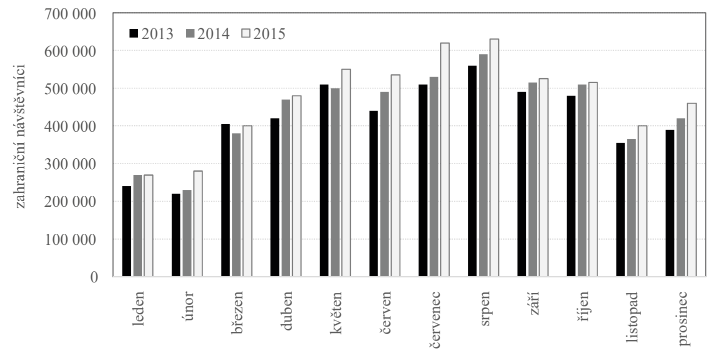

|fig. 1|
Měsíční vývoj počtu zahraničních návštěvníků HUZ hl. m. Prahy, 2013–2015 (Zdroj: Český statistický úřad)

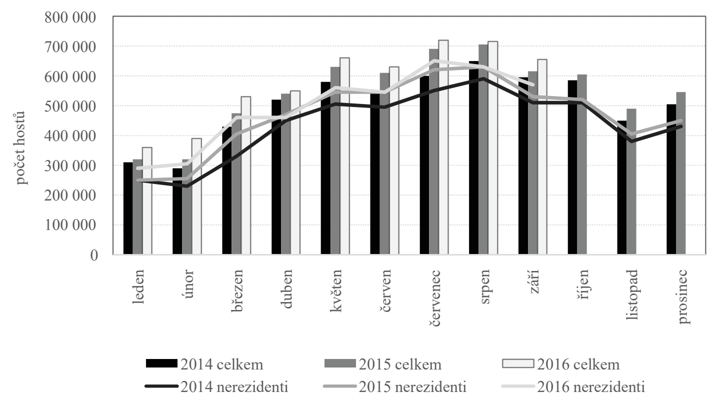

|fig. 2|
Měsíční vývoj počtu návštěvníků HUZ hl. m. Prahy, 2014–2016 (Zdroj: Český statistický úřad)

portálů utratí průměrný turista zdržující se více než jeden den cca 2500 až 2800 Kč za den. Ekonomiku výrazně ovlivňují například zájezdy, kde si lidé koupí ubytování, dopravu a uhradí poplatky a pojištění ve svém místě bydliště a celková tržba ze zájezdu zůstává v místě pořízení. Do cílové destinace zájezdu si turista část peněz vezme, ale hlavní přísun ze zakoupeného zájezdu to nevyrovná.

Dle statistik z roku 2016 do Prahy nejčastěji zavítají Evropané. Nejvíce návštěvníků přijíždí z Německa, USA a Velké Británie. Do ČR v roce 2015 zavítalo 285 000 čínských turistů, díky kterým i roste ekonomika. Průměrný čínský turista utratil v roce 2016 v Praze 20 000 Kč za den. V roce 2005 měli nejvyšší průměrnou hodnotu nákupu turisté z Thajska – 27 643 Kč/den, Hongkongu – 25 146 Kč/den, Číny – 19 712 Kč/den [Český statistický úřad, 2016] |[fig. 3]|.

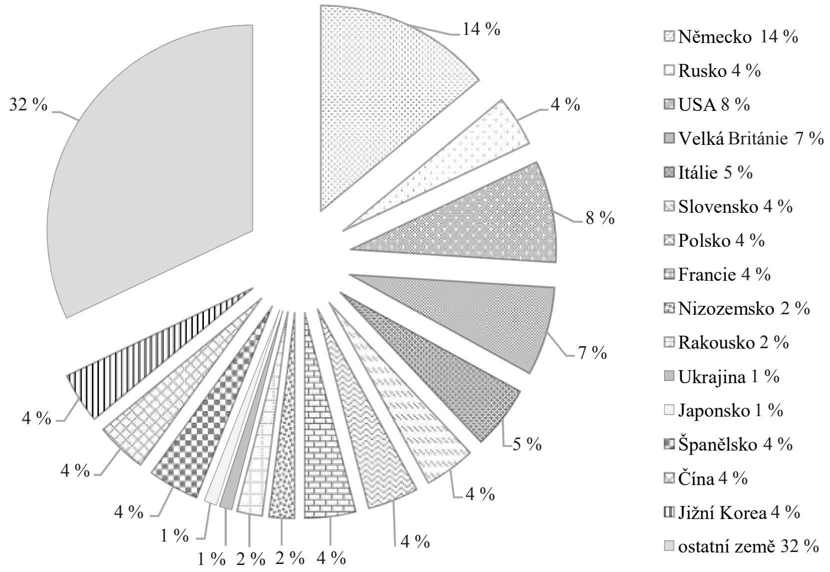

|fig. 3|
Zahraniční návštěvníci v HUZ v roce 2016 (Zdroj: Český statistický úřad)

Podpora, dotace, projekty pro zlepšení turismu

Praha zaznamenala pokrok především v turistických informačních centrech, v cizojazyčném podávání informací. Průvodcovské služby jsou o mnoho kvalitnější než v předešlých letech. Reklamní propagace se dostala na vyšší úroveň, zařizuje ji např. ČCCR (Česká centrála cestovního ruchu). Město se snaží zaujmout turisty svými kulturními projekty jak přes TIC, tak přes webové rozhraní.

Magistrát hl. m. Prahy, odbor Cestovního ruchu se zabývá zpracováním analýz, spoluprací s ostatními projekty, vyhodnocením, řeší zájmy v oblasti cestovního ruchu, zajišťuje grantové soutěže a prezentaci cestovního ruchu (reklamy, inzerce apod.).

Prague City Tourism – PIS je příspěvkovou organizací hl. m. Prahy, je členem A.T.I.C. (Asociace turistických informačních center) a členem mezinárodní organizace ECM (European Cities Marketing) [Sysel, 2008].

Rozvoj a udržitelnost cestovního ruchu z hlediska institucí zajišťuje především ČCCR – Czech Tourism, Rada pro udržitelný rozvoj, ministerstvo pro místní rozvoj (MMR), právní subjekty a organizační složky státu spravované MMR, ministerstvo průmyslu a obchodu, ministerstvo životního prostředí, Světová obchodní organizace.

Projekty na podporu turistického ruchu jsou realizovány na celostátní úrovni, jejich nejdůležitější součástí je Praha s největším podílem cestovního ruchu. V rámci celé ČR probíhá Národní program podpory cestovního ruchu v regionech (2016–2020), který obsahuje kapitoly Rozvoj základní a doprovodné infrastruktury cestovního ruchu a Marketingové aktivity v cestovním ruchu [MMR, 2016].

Strategický plán

Strategický plán rozvoje města Prahy stanovuje realizovatelné cíle pro zlepšení životních podmínek či fungování města ve všech směrech. Vybrané strategické cíle:

Interakce dopravy s životním prostředím – zvýšení podílu veřejné, pěší a cyklistické dopravy nad 70 % jako alternativy automobilové dopravy.

Evropa jako přední světová destinace cestovního ruchu – nový politický rámec pro evropský cestovní ruch.

Podpoření města kulturním turismem:
— zvýšení délky pobytu turistů v Praze,
— vyšší využívání okolních zón mimo historické centrum, rozšíření rozhledu turistů,
— analýza a intenzivnější propagace nových tras, zajištění jejich oživení pro domácí i zahraniční návštěvníky,
— podpora vícejazyčnosti v kulturním odvětví (např. v divadelním představení pomocí titulků),
- vytvoření propustnějšího a atraktivnějšího prostředí historického jádra,
— zaměření se na potřeby všech turistů ve všech věkových kategoriích a dalších omezeních,
— podpora kongresové a výstavní turistiky,
— rozvoj spolupráce kulturního turismu s podniky, školami, subjekty zabývajícími se turismem,
— vylepšení vzájemné interakce, koordinace a podpory mezi subjekty [Strategický plán, 2016].

SWOT analýza

|[tab. 4]|

Závěr

Na základě provedených analýz (prostorové a funkční členění města, kulturně-historický potenciál Prahy, analýza potenciálu rozvoje cestovního ruchu, analýza kulturně-historických památek a památek UNESCO [Kuča, 2011], analýza kulturních událostí a zařízení, ubytovacích a stravovacích zařízení, sportovních zařízení a sportu, analýza dopravní infrastruktury) hlavního města Prahy posuzuji cestovní

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Poloha Prahy	Absence světové popularity
Růst interakce se zahraničím	Nežádoucí turistické obchody
Atraktivita města (přírodní + kulturní hodnoty)	Nedostatečné plochy parkování
Trh práce – generování pracovních příležitostí	Silniční koridor centrem města
Životní úroveň	Bezbariérovost
Kulturní hodnoty města	Bezpečnost – krádeže, kapsáři
Přírodní hodnoty města	Častá nepřehlednost turistických značení
Vyřešení MHD – PID	Absence inovací turistického průmyslu
Vzdělanost – VŠ	Historické jádro je přetíženo
Světové dědictví UNESCO	Obchody nepodporující českou kulturu
	Malý zájem obyvatel Prahy o zlepšení
	Nedostatečná péče o památky mimo Pražskou pam. rezervaci
	Bezpečnost v okolí silničních průtahů – absence přechodů, tmavé podchody
	Čistota veřejných prostranství
PŘÍLEŽITOSTI	**HROZBY**
Turistický potenciál v každém ročním období	Ztráta postavení Prahy mezi okolními státy
Zvýšení atraktivnosti města – tradice, pracovní trh	Starost pouze o památkovou rezervaci na úkor ostatních městských částí
Světový potenciál – nová architektura	Nedostatečná MHD, dopravní koridory
Větší míra využití a spolupráce s OSN – UNESCO	Podceňování turistického průmyslu – ekonomika, inovace, trendy
Péče o památky mimo památkovou rezervaci	Zvyšování se počtu hrozeb – atentáty, rasové nesrovnalosti, kriminalita
Snížení intenzity dopravy	Rozšiřování nežádoucích prodejců
Revitalizace městské a příměstské zeleně	Zvyšování cen se zvyšujícím se počtem zahraničních turistů
Více využívat potenciál řeky Vltavy	Ohrožení genia loci – ducha místa
Využití brownfields pro komerční účely	

|tab. 4|
SWOT analýza (Zdroj: archiv autorky)

ruch v metropoli na úrovni vyššího standardu. Prahu navštěvuje stále více osob a je potřeba neustále zlepšovat podmínky turismu. Z České republiky je Praha nejnavštěvovanějším regionem.

Praha je umístěna ve středu Evropy a dopravní dostupnost pro turisty je zde značně výhodná, např. v podobě nízkonákladových letů, které ovlivňují počet cestujících do ČR v závislosti na ceně letenky. Systém PID je zde dobře a pro turistu srozumitelně vyřešen. Praha láká turisty nejen svou kulturní, ale i přírodní hodnotou.

Ze statistik vyplývá, že nejčastějšími návštěvníky jsou turisté ze zahraničí, nikoliv domácí obyvatelstvo. Z tohoto důvodu je potřeba vyšší míra znalosti cizích jazyků či zdokonalování se v průvodcovských službách. Průvodci vodí turisty po známých a nejvíce navštěvovaných cestách. Ti tak často navštíví obchody s rozmanitým sortimentem bez české tradice či jakéhokoliv náznaku příslušnosti k české kultuře, např. směrem od Prašné brány na Staroměstské náměstí nalezneme na desítky podobných obchodů, které turistovi mohou kazit pověst, ducha místa či celkový pohled na centrum Prahy. Nejnavštěvovanější atrakcí Prahy je tradičně Pražský hrad se svým areálem, který se vyznačuje nejvyšším počtem návštěvníků. S nárůstem turistů roste i míra kriminality, Praha se dostala do povědomí turistů jako místo, kde lze bez obtíží sehnat alkohol, drogy či další omamné látky (Václavské náměstí).

Imobilní návštěvníci nemají pohyb po Praze snadný, zaznamenávám nedostatky v řešení bezbariérových vstupů, pohodlných chodníků či dalších aspektů, znepříjemňující pohyb imobilních či jinak zdravotně nezpůsobilých osob.

Předpokladem řešení je zjistit hlavní problémy, provést analýzy, prozkoumat podmínky pro správné návrhy, vyhodnotit koncepci města, teprve pak lze navrhnout možná řešení. Nalézt a aplikovat obecné zásady či umožnit logický, pohodlný a přehledný pohyb turistů ve městě tak, aby byl současně rychlý a bezpečný. Bude současný stav příznivý i pro budoucí rozvoj turistického ruchu v Praze?

Seznam použité literatury

Brno: Ústav územního rozvoje, 2016. *Ústav územního rozvoje* [online]. Dostupné z: <http://www.uur.cz/> [cit. 28-12-2016].

CzechTourism, 2005. *Nejnavštěvovanější turistické cíle roku 2015* [online]. Praha: CzechTourism, 2005–2016. Dostupné z: <http://www.czechtourism.cz/pro-media/tiskove-zpravy/nejnavstevovanejsi-turisticke-cile-roku-2015/> [cit. 28-12-2016].

CzechTourism, 2005. *Zakladni-informace*. [online]. Praha: CzechTourism, 2005–2016. Dostupné z: <https://www.czechtourism.cz/o-czechtourism/zakladni-informace/> [cit. 28-12-2016].

Nejnovější statistiky (Oddělení cestovního ruchu). *Portál „Cestovní ruch" (Oddělení cestovního ruchu)* [online]. Praha: Magistrát hlavního města Prahy – Oddělení cestovního ruchu, 2016. Dostupné z: <http://cestovniruch.praha.eu/jnp/cz/pruzkumy_a_statistiky/index.html> [cit. 28-12-2016].

Časopis stavebnictví, 2014. *Koncepce rozvoje dopravní infrastruktury Prahy | 08/14* | [online]. Brno: EXPO DATA, ©2016. Dostupné z: <https://www.casopisstavebnictvi.cz/koncepce-rozvoje-dopravni-infrastruktury-prahy_N5306> [cit. 29-12-2016].

Český statistický úřad, 2016. *Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení hl. m. Prahy ve 4. čtvrtletí a od počátku roku 2015.* [online]. Praha: Český statistický úřad. Poslední změna 09.02.2016. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xa/navstevnost-hromadnych-ubytovacich-zarizeni-hl-m-prahy-ve-4-ctvrtleti-a-od-pocatku-roku-2015> [cit. 28-12-2016].

Kuča, K., 2011. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku: V. díl Par - Pra*. Praha: Libri.

MHMP, 2008. *Změna Z1000/00 Územního plánu sídelního útvaru hl. m. Prahy*. [online]. Praha: Magistrát hlavního města Prahy, 2008 Dostupné z: <http://servis.praha-mesto.cz/uzplan/uzemni_plan_hmp/zmena_z1000_cist/vydZ1000-00.pdf> [cit. 28-12-2016].

MMR, 2006. *GetFile14_2.pdf: Destinační management a vytváření produktů v cestovním ruchu. Cestovní ruch, udržitelný rozvoj a životní prostředí.* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2006. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/cc80193b-e4e8-4694-8a65-728df70a5fd8/GetFile14_2.pdf> [cit. 28-12-2016].

MMR, 2013. *Koncepce státní politiky cestovního ruchu v České republice na období 2014–2020: National tourism policy concept of the Czech Republic – 2014–2020, 2013* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/getmedia/01144b63-0600-43c1-9bf5-cdd487c313fb/MMR-Cestovni-ruch-v-Ceske-republice.pdf> [cit. 28-12-2016].

MMR, 2016. *Závěrečná prezentace za 4. čtvrtletí a rok 2015*. [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/1950f0c2-ef53-4986-b546-5fb528b4dfdf/Prezentace-Prijezdovy-cestovni-ruch-za-4-ctvrtleti-a-rok-2015.pdf> [cit. 28-12-2016].

Pražská zoo se umístila na 4. místě žebříčku serveru TripAdvisor, 2015. [online]. Praha: C.O.T. media, 2002–2016. Dostupné z: <https://www.icot.cz/prazska-zoo-se-umistila-na-4-miste-zebricku-serveru-tripadvisor/> [cit. 28-12-2016].

Strategický plán hl. m. Prahy: návrhová část – aktualizace 2016, 2016 [online]. Praha: IPR Praha. Dostupné z: <http://www.iprpraha.cz/uploads/assets/strategicky_plan_navrh_02_2016_digitalni.pdf> [cit. 29-12-2016].

Sysel, J., 2008. *Cestovní kancelář, cestovní agentura a informační středisko v cestovním ruchu*. Praha: Vysoká škola hotelová v Praze 8.

Ústav územního rozvoje, 2016. *Zadání územní studie*. [online]. Brno: Ústav územního rozvoje. Dostupné z: <http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/internetove-prezentace/principy-a-pravidla-uzemniho-planovani/pap-komplet-pro-tisk-23-03-2016.pdf> [cit. 28-12-2016].

Útraty čínských turistů v Česku rostou, v průměru zaplatí dvacet tisíc korun, 2016. [online]. Praha: Economia. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/utraty-cinskych-turistu-v-cesku-rostou-v-prumeru-zaplati-dva/r~de033a62d3d511e593630025900fea04/?redirected=1503143046> [cit. 28-12-2016].

Colonial History Undefined? The Preservation and Adaptive Reuse of Japanese Residences on Qingtain Street in Taipei

TITLE OF PAPER / NÁZEV PŘÍSPĚVKU

Postcolonial Taipei: Analyzing Everyday Life and the Meaning of Colonial Heritage

THEME OF DISSERTATION / TÉMA DOKTORSKÉ PRÁCE

Yung-Chen Cheng, M. Sc.

AUTHOR / AUTOR

yuchzheng@gmail.com

CONTACT / KONTAKT

Architecture, Urban Planning and Landscape Planning, University of Kassel, Kassel, Germany

INSTITUTION / ŠKOLA

D

Prof. Dr.-Ing. Uwe Altrock

TUTOR / ŠKOLITEL

The preservation of Japanese houses in Taipei was initiated by residents for its contribution to good living environment. However, these historical buildings were converted into commercial-oriented places for cultural tourism. Although various steps were taken to negotiate about adaptive reuse, conflicts between stakeholders are unsolved. Colonial architecture is thus constantly redefined by its users, but also undefined due to the lack of mutual communication.

ABSTRACT / ABSTRAKT

D5

colonial heritage | urban conservation | Japanese residences | Taipei

KEY WORDS / KLÍČOVÁ SLOVA

Introduction

Postcolonial heritage is ambivalent and complex [Yeoh, 2001]. While newly independent states intend to remove or replace colonial monuments by constructing a new national identity, local agents often encounter heritage on the everyday basis, using and appropriating it for personal demands and expectations [Marschall, 2008]. As the national and institutional discourse of heritage conservation is often associated with economic improvement and cultural tourism, it may cause conflicts and tension when resources and living space of the local are threatened [Nasser, 2003; du Cros, 2004]. Moreover, historic conservation can be useful instrument for diverse interest groups who try to claim their right and interest over urban space, especially in the eastern Asian context where speedy development spread [Lu, 2009]. Therefore, for what reason colonial heritage is identified, for whom it is conserved, and for what purpose it is reused, are questions that different values need to negotiate with each other [Chung, 2009]. In Taiwan, after the stage of quick removal of colonial buildings, people started to revisit and reevaluate colonial heritage based on the need of bridging past memory and the search for a new national identity. This wave of cultural and historical movements was often initiated by local residents and NGOs through participatory channels, and was approved by the government who earnestly sought grassroots support in the time of democratization [Liu, 2013]. Although much colonial heritage was thus preserved, official discourse of adaptive reuse tends to prevail over local interests and imaginations. Local voices are hardly articulated and heard after the movement is gone, and debates concerning the future of heritage often evoke conflicts, as the case of Qingtian neighborhood in this paper will show. Thus, in order to understand how residents experience and interpret colonial heritage, and how they interact with other stakeholders in the community, in-depth, semi-structured interviews were carried out to analyze perception of the neighborhood, interaction with neighbors, and potential conflicts they have sensed.

The Emergence of Qintian Community

The Qingtian neighborhood was settled by Japanese professors and civil servants around the 1920s. Planning with modern concept of rectangular street pattern, the land was divided into same-sized building sites, where wooden houses in traditional Japanese style were built. Attached to each house was a large garden planted with bushes and trees. After the end of Japanese colonization, these residences were taken over by succeeding professors from China. Thus, a majority of old houses remained in the neighborhood, making Qingtian neighborhood particularly known for its historical ambiance highlighting Japanese villas and green scenery |[fig. 1]|. Meanwhile, due to the completion of many large-scaled development projects, Qingtian became centrally located between the old and new commercial centers of Taipei, surrounded by numerous public facilities. Its great location and proximity to leisure and education opportunities soon caught wide attention. Not only the state intended to sell vacant houses and public-owned land to relieve national budget, but also property developers acquired lands to build luxurious apartments. The commodification of real estate thus threatened the old houses in Qingtian to be dismantled or rebuilt [Huang, 2008].

fig. 1

fig. 2

|fig. 1|

Street view in Qingtian neighborhood. (Source: author's archive)

|fig. 2|

Reused Japanese residence. (Source: author's archive)

Rediscovery of Place

While many old houses started to be torn down, some residents were aware of the possible damage to their good living environment. Residents appreciated the quiet and peaceful neighborhood full of trees, and enjoy living there or walking along the small alleys. As one respondent mentioned, *"I think high-rise apartments are not what the community prefer. We prefer some trees, a better environment. […] But, suddenly, bulldozers came and tore down the houses, and we have no idea about it."*|[1] Residents soon realized that if they would like to save the trees, which are rooted in the gardens, they must prevent the Japanese residences from demolition. For this purpose, residents asked for historic preservation of the houses, and collected historic evidence to prove the values of the houses. Through this process, residents have new interpretation of the Japanese colonial history, which has been negatively taught, *"After I read through the documents, I have deeper understanding of the historic context of the city, and I can generate my own interpretation of the past."*|[2] The houses are not only important evidence witnessing the history of Taipei, but also where the residents can call it home, although it was built by others. Consequently, their effort was recognized by the municipality. 11 of the 35 Japanese residences were designated as historical buildings, and a preservation district was planned to restrict further reconstruction. Beginning with the daily encounter with physical environment, residents gradually produced a sense of belonging to their neighborhood. This is the process how residents started to rediscover the meaning of place and tried to reclaim urban space for their interest.

Cultural Representation

After successfully conserved, how to repair and reuse the houses became a question. Due to the financial shortage of the municipality, rehabilitation and operation of historic houses rely much on private sectors. In order to amortize the cost of rehabilitation and maintenance, most operators converted the house into commercial-oriented places, such as restaurants and tea houses. One company pointed out, *"You must know, if you want to remodel and run such an old house, the cost is exceedingly high. […] So now we use the profit from running a restaurant, to support what we really want to do, that is, guided-tours, which makes no profit."*|[3] On the other hand, some hold regularly guided-tours, cultural activities and lectures, so that the stories of the houses will be introduced and represented. Both ideas, to a certain degree, match the tourists' taste of cultural nostalgia |[fig. 2]|. However, the residents are not fascinated by the historic atmosphere of the houses; moreover, they worry about potential damage to the environment, *"Because it is a restaurant. We just live next to it. We are afraid of fire alarm. What's more, there are some noise, which may affect the quiet surrounding."*|[4] The city government, which is in coalition with private companies, respond to their complaints, saying: *"Some would criticize that it is too commercial-oriented. […] But if they positively integrate cultural activities, or if their programs are in relation to cultural creativity, I think the meaning is more than just a café."*|[5] While residents interpret the historic houses based on their appreciation of good environment, the government and operators have to take financial difficulty into consideration. Although residents do not agree with the cultural representation through commercial functions, it seems to be one solution to fulfill demands between ideal and reality.

Extracting Land Value

The commercially successful reborn of old houses in Qingtian not only attracts tourists, but also property developers who would like to benefit from increasing housing price. Since Japanese residences can no longer be rebuilt, some targeted at 40-years-old apartments for reconstruction. But the limitation on building height in the preservation district became

D

D5

|fig. 3|
Location of Japanese residences and restricted areas. (Source: Taipei City Government, 2014)

a main obstacle. This triggered complaint among landlords, who then appealed to the municipality for loosening restrictions. After negotiation with private owners, the city government agreed to revise the regulation by permitting floor plan awards and shrinking restricted areas |fig. 3|. The municipality explained, *"The original plan was not bad. But years later, some land owners found that their right to rebuild was affected. They fought against restrictions, so we had this compromised plan. If we don't revise it, then the conflict would become greater. There would be opposition between government and private sector, as if we were not heading the same goal."*|[6] However, residents, especially those who have participated in conservation movement, do not agree with the revision, for they thought it would be contrary to their initial purpose of conservation, that is, the protection of good living environment. One resident commented, *"We didn't aim to restrict your right of rebuilding through historic preservation. But you can't say, because I want to rebuild my apartment, from 4 to 12 stories, and I must do it. […] Because of historic preservation, we have enjoyed more sunshine. So I think we need to make some mutual concessions."*|[7] If historic preservation was to rethink urban livability under fast development, it has failed to achieve this goal. Ironically, conservation did not prevent from gentrification but accelerate land speculation, which is perhaps what the residents did not expect [(Jou, Clark and Chen, 2014)].

Conclusion: Colonial History Undefined?

Colonial heritage is uncertain. Based on individual spatial practice, different stakeholders experience urban space respectively, and take different actions to achieve their goals, in order to formalize what they perceive as place. In the case of Qingtian, residents, who enjoy living and walking in the neighborhood, appreciate the good environment composed of Japanese residences and trees. When it was threatened by land privatization and demolition, they strived for the conservation of the old houses. Although they were successfully preserved, the municipality and private operators have to face financial burden of rehabilitation and maintenance. The houses were thus converted into commercial-oriented venues highlighting cultural creativity, which attracts mainly tourists instead of locals.

As historic preservation made the neighborhood well-known for its quietness and uniqueness, the housing price started to rise. Private owners and real estate developers aimed at land speculation struggle for their benefits, forcing building restrictions to be revised. The case of Qingtian shows how new interpretation may emerge, confront and interact with other values, trying to redefined the meaning of colonial heritage [(Matsuda, 2016)]. Although current strategy of adaptive reuse tries to compromise, it fails to recognize the initial purposes of conservation. In order to find a consensus for the undefined meaning of heritage, local sectors should be involved in future decision-making process in heritage conservation.

Notes

1 Interviewed on 18 Oct. 2016.
2 Interviewed on 23 Nov. 2016.
3 Interviewed on 14 Sep. 2016.
4 Interviewed on 15 Feb. 2017.
5 Interviewed on 15 Oct. 2016.
6 Interviewed on 31 Oct. 2016.
7 Interviewed on 18 Oct. 2016.

List of references

Chung, T., 2009. Valuing heritage in Macau: On contexts and process of urban conservation. *Journal of current Chinese affairs*, 38(1), pp. 129–160.

du Cros, H., 2004. Postcolonial conflict inherent in the involvement of cultural tourism in creating new national myths in Hong Kong. In: C.M. Hall and H. Tucker eds. 2004. *Tourism and postcolonialism: contested discourses, identities and representations*. London: Routledge. Ch. 10.

Huang, L., 2008. Against the monster of privatisation: The Qing-tien community's actions for urban liveability in Taipei. *International development planning review*, 30(3), pp. 293–305.

Jou, S.-C., Clark, E. and Chen, H.-W., 2014. Gentrification and revanchist urbanism in Taipei? *Urban Studies*, 53(3), pp. 560–576.

Liu, S.-T., 2013. Settler urban legacies: A case study of Taipei City. *Cities*, 31, pp. 239–247.

Lu, T.L.-D., 2009. Heritage conservation in post-colonial Hong Kong. *International journal of heritage studies*, 15(2-3), pp. 258–272.

Marschall, S., 2008. The heritage of post-colonial societies. In: B. Graham and P. Howard eds. 2008. The ashgate research companion to heritage and identity. Aldershot: Ashgate. Ch. 19.

Matsuda, H., 2016. Whose Home? Cultural pluralism and preservation of Japanese colonial heritage in Taipei City. In: W. Wongsurawat ed. 2016. *Sites of modernity: Asian cities in the transitory moments of trade, colonialism, and nationalism*. Berlin: Springer. Ch. 6.

Nasser, N., 2003. Planning for urban heritage places: Reconciling conservation, tourism, and sustainable development. *Journal of planning literature*, 17(4), pp. 467–479.

Taipei City Government, 2014. *Revision of Qingtian historic preservation district*. Taipei: Taipei City Government.

Yeoh, B.S.A., 2001. Postcolonial cities. *Progress in human geography*, 25(3), pp. 456–468.

7th International conference Architecture and Urbanism: Contemporary research
7. mezinárodní konference Architektura a urbanismus: současný výzkum

Editor / Editorka
Kateřina Čechová

Text authors / Autoři textu
Thomas Auer, Lyudmila Bondarchuk, Petra Březáčková, Marta Bujanda Miguel, Irena Filaová, Eva Horáková, Yung-Chen Cheng, Ata Chokhachian, Batoul Ibrahim, Martina Imramovská, Renata Koubková, Rudolf Kozlai, Jiří Moos, Anton Ostach, Tatiana Reshetnikova, Daniele Santucci, Martin Stark, Lívia Šišláková, Tomáš Tholt, Jan Tomandl, Marta Vasevych, Philipp Vohlidka, Viliam Zajíček

Graphic design, typesetting / Grafický návrh, sazba a zlom
Kateřina Koňata Dolejšová

Published by / Vydalo
České vysoké učení technické v Praze

Processed by / Zpracovala
Fakulta architektury, Thákurova 9, 166 34 Praha 6 – Dejvice / Tel.: 224 356 326

Print / Tisk
PBtisk a.s., Dělostřelecká 344, 261 01 Příbram I

Počet stran 80 / Náklad: 150 výtisků / Vydání první

ISBN: 978-80-01-06318-7

The Faculty of Architecture, CTU in Prague, hosts the young researchers for the third time in the framework of cyclical international conference, organised in collaboration with the schools of architecture in Brno and Bratislava and documented by these reviewed and published conference proceedings. The conference was focused on the general issue of "Contemporary research in Architecture and Urbanism" and its themes were chosen and divided into four thematic blocks, covering the wide scope of contemporary research in architecture and urbanism: Visions, projects and reality; History, shifts and transformations; Materials, technologies and processes; New topics of the 21st century. If three years ago, we aimed at exploring how the contemporary architectural research proceeds, how knowledge is transmitted in the field of architecture and what is the relationship between research going on in the academia and research going on in practice, we now ask much more more directly: What is contemporary research in architecture and urbanism like?

Fakulta architektury ČVUT již potřetí hostí mladé výzkumníky v rámci cyklické mezinárodní studentské vědecké konference, kterou spolupořádá se školami architektury v Brně a Bratislavě a kterou dokumentuje tento sborník recenzovaných konferenčních příspěvků. Konference byla zaměřena na obecnou problematiku „Současného výzkumu v oborech Architektura a Urbanismus" a témata byla vybrána a rozdělena do čtyř bloků tak, aby postihla co největší šíři současného architektonického a urbanistického výzkumu: Vize, projekty a realita, Historie, proměna a přeměna, Materiály, technologie a procesy a Nové otázky 21. století. Pokud jsme si před třemi lety chtěli objasnit, jak probíhá výzkum současné architektury, jak probíhá proces předávání architektonických znalostí, jaký je vztah výzkumu, probíhajícího v akademickém prostředí a výzkumu, probíhajícího v praxi, tentokrát se ptáme mnohem přímočařeji: Jaký je současný výzkum v oborech Architektura a urbanismus?

ISBN 978-80-01-06318-7